

Pla municipal per a les persones grans 2013-2016

Direcció i edició:
Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

Maite Fandos
Tinenta d'alcalde de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

Comissió de seguiment:
M. Assumpció Roset (Comissionada d'Alcaldia de la Gent Gran) Eulàlia Cardeña (assessora tècnica de la tinència d'Alcaldia de Qualitat de Vida), Josep Villarreal (director d'Estratègia i Innovació), Ester Quintana (cap del departament de Gent Gran), Emília Pallàs (cap del departament de Participació Social), Antonio Fernández (secretari del Consell Assessor de la Gent Gran), Rosa Rubio (directora territorial Serveis Socials), Lluís Batlle (cap de Serveis Socials Bàsics), Yolanda Fierro (departament de Planificació i Processos)

Assessora i redactora:
Mercè Pérez Salanova (Àrea d'Atenció a les Persones de la Diputació de Barcelona)
Nicolas Barbieri (suport a la redacció)

Coordinació tècnica:
Departament de Planificació i Processos

Coordinació de l'edició:
Departament de Comunicació

El Pla Municipal per a les Persones Grans s'ha elaborat amb la participació del Consell Assessor de la Gent Gran, les aportacions del Grup de Treball de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social i amb el treball cooperatiu de responsables i tècnics de diferents departaments i àmbits municipals, així com dels grups polítics.

Drets de les imatges: Direcció d'Imatge i Serveis Editorials de l'Ajuntament de Barcelona
Autors de les imatges: Vicente Zambrano, Antonio Lajusticia, Cristina Diestro, Lluís Clua, Julio Parralo

Pla municipal per a les persones grans 2013-2016

Barcelona seguirà sent una ciutat competitiva si som capaços de continuar millorant la qualitat de vida de les persones grans.

Això inclou donar resposta a les situacions de dependència, la promoció d'hàbits saludables, el foment de la participació i el reconeixement de les aportacions i l'experiència de la gent gran. En definitiva, un model de ciutat pensat per a totes les persones, tinguin l'edat que tinguin.

En aquest marc s'ha elaborat el *Pla municipal per a les persones grans 2013-2016*, que defineix i concreta les línies d'actuació que s'han de portar a terme en l'àmbit de la participació, el benestar, la salut, el bon tracte i la relació de la gent gran amb la vida quotidiana a la ciutat.

A través d'aquest document, en el qual ha participat activament el Consell Assessor de la Gent Gran i el grup de treball de Gent Gran del Consell de Benestar Social, expressem la nostra voluntat de millorar la qualitat de vida de les persones grans amb polítiques de prevenció, orientació, suport i atenció.

L'any passat es va commemorar l'Any Europeu de l'Envelliment Actiu i la Solidaritat entre Generacions, un tema amb el qual l'Ajuntament està fermament compromès per avançar en la construcció d'una ciutat que no defuig el repte de l'envelliment i que compta amb les persones grans.

Sabem que la gent gran té un immens valor per a la ciutat pel seu coneixement i experiència, i sabem també que té necessitats. Aquest ha estat l'enfocament d'aquest pla municipal que està adreçat a les persones grans de la nostra ciutat.

Xavier Trias
Alcalde de Barcelona

Cada vegada més, les persones grans tenen més protagonisme i un pes especial dins la població que conforma la ciutat. Són, de forma majoritària, persones actives, autònomes i que reclamen amb veu pròpia més serveis específics dissenyats a les seves característiques, situacions i necessitats concretes.

Davant d'aquest fet, l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports fa una forta aposta per incrementar el pressupost i ampliar els recursos i les polítiques públiques dirigides a la gent gran.

Fruit d'aquesta aposta, presentem el *Pla municipal per a les persones grans 2013-2016*, un pla estratègic pensat i elaborat des del comissionat de la Gent Gran de Barcelona i que gira al voltant de quatre grans eixos i un total de 218 accions, que es desenvoluparan en relació a:

- Les persones grans com a protagonistes actives de la ciutat
- El benestar i la salut
- El bon tracte i la defensa de la igualtat
- Les persones grans i la vida quotidiana a la ciutat

El pla situa les persones grans i la longevitat com una prioritat d'acció, estenent-lo a tots els àmbits de la política municipal i a tot el territori de Barcelona. Promou també l'abordatge integral i la promoció de l'autonomia personal i l'apoderament de la persona gran focalitzat en les seves capacitats, fortaleces i necessitats. A més vol promoure la participació de les persones grans a la ciutat i al seu entorn, així com l'equitat d'aquestes pel que fa a contextos econòmics, de gènere i procedència davant qualsevol tipus de discriminació. El pla recull el compromís de l'Ajuntament a realitzar un estudi continuat sobre l'envelliment demogràfic, la situació i les experiències de les persones grans a Barcelona. Així com a potenciar les vies de participació en la planificació transversal per a orientar l'acció municipal, avaluar programes, projectes i serveis destinats a la gent gran.

Aprofito per agrair i reconèixer les valuoses aportacions de totes les persones que han participat en el procés d'elaboració d'aquest pla, que contribueix a construir un futur millor, tant en l'atenció a les persones grans amb dependència com en el foment de la seva participació activa.

Maite Fandos

Tinenta d'alcalde de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

ÍNDEX

1. Emmarcament	11
1.1 La ciutat de les persones: la visió i els valors de Barcelona	11
1.2 Marc planificador i programàtic de la ciutat	12
1.3 Marc normatiu i competencial	12
1.4 Abast del Pla Municipal per a les persones grans	15
2. Anàlisi del context	17
2.1 Perfils sociodemogràfics	17
2.2 Perspectives de les persones grans sobre la vida quotidiana	24
2.3 Actuacions del període 2006-2011	35
2.4 Trajectòria del nou mandat	42
2.5 Indicadors dels serveis i programes	50
3. Marc conceptual	54
3.1 La visió de l'envelliment i les persones grans	56
3.2 La posició de les persones grans com a ciutadans implicats	58
3.3 Cicle vital i implicació de les diferents generacions	60
3.4 Les discapacitats i les situacions de dependència	62
4. El Pla Municipal per a les Persones Grans 2013-2016	66
4.1 Principis rectors del Pla	66
4.2 Orientació del Pla	68
4.3 Les quatre línies estratègiques	70
5. Seguiment i avaluació del Pla	106
5.1 Procés de seguiment i avaluació del Pla	106
5.2 Mecanismes de seguiment del Pla	108
Referències bibliogràfiques	110
Annex: mapes de recursos i equipaments per a les persones grans	112

1. EMMARCAMENT

1.1 LA CIUTAT DE LES PERSONES: LA VISIÓ I ELS VALORS DE BARCELONA

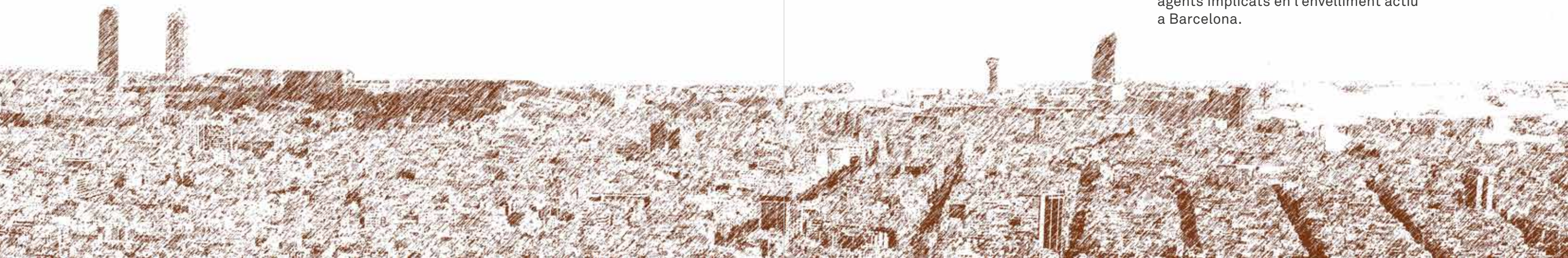
El **Pla Municipal per a les Persones Grans** s'emmarca en el Programa d'Actuació Municipal (PAM) 2012-2015, el qual constitueix el full de ruta per a aquests tres anys. Aquest Pla, que s'ha aprovat després d'un procés participatiu en el qual s'han recollit més de 17.000 propostes, orienta cap a una visió de Barcelona com a "la ciutat de les persones". Aquesta imatge de la ciutat a llarg termini s'articula entorn de tres grans fites: reactivació econòmica, atenció a les persones i regeneració urbana.

L'acció estratègica de govern està inspirada en un conjunt de valors que es poden agrupar entorn de tres principis: lideratge, proximitat i eficiència. D'una banda, una ciutat amb un fort lideratge i visió de futur. Una capital renovada, emprenedora i avançada a les necessitats ciutadanes. D'una altra, una ciutat més justa, propera i amigable, amb un govern capacitat per escoltar i actuar promovent la col·laboració i la participació ciutadana, garantint l'equitat en l'accés als serveis així com la convivència i la seguretat a la ciutat. I finalment, una ciutat amb una gestió més eficient i coordinada, amb un ajuntament facilitador que actuï de manera transversal, fomentant l'excel·lència, la priorització dels recursos i les aliances amb el tercer sector i amb la iniciativa privada.

Les persones i famílies constitueixen el primer objectiu del Pla d'Actuació de la ciutat, en el qual la gestió del canvi demogràfic es concreta en múltiples actuacions des d'àmbits diferents, actuacions que fonamenten l'adaptació de la ciutat a l'envelliment i al creixement del grup de persones grans.

El Pla d'Actuació de la ciutat, com també el Pla per a la Inclusió Social, marc específic per a les polítiques d'inclusió social, formulen la voluntat de l'Ajuntament de seguir promovent l'envelliment actiu i avançar en la construcció d'una ciutat per a totes les edats, amiga de la gent gran i que atengui les vulnerabilitats de les persones al llarg del cicle vital.

Les línies emblemàtiques del Pla Municipal per a les Persones Grans concedeixen un lloc prioritari a la promoció de l'autonomia i al reconeixement de les aportacions que fan les persones, a l'impuls de la relació i la solidaritat entre les generacions, i a la prevenció i l'atenció a les persones grans que pateixen situacions de dependència, de vulnerabilitat o de pobresa. Aquest pla, que incorpora àmpliament les valoracions i propostes que han elaborat els òrgans de participació, i que integra les actuacions de les diferents àrees municipals, neix amb la voluntat d'esdevenir un marc de treball estimulant per a la col·laboració amb tots els agents implicats en l'envelliment actiu a Barcelona.

1.2 MARC PLANIFICADOR I PROGRAMÀTIC DE LA CIUTAT

El model de planificació i gestió de l'Ajuntament de Barcelona es fona-menta en el Mapa de la Ciutat, una eina que expressa els resultats finals que cal aconseguir amb l'acció municipal. A més de la visió, els valors i els eixos estratègics, el Mapa de la Ciutat presenta de manera molt sintètica les perspectives que representen les etapes de creació de valor: beneficiaris, estructura i recursos.

Així doncs, al Mapa de la Ciutat es distingeixen tres grups de beneficiaris de les polítiques municipals: les persones i famílies; les entitats, associacions i agents esportius, socials i culturals; i els agents econòmics i centres de coneixement. El Mapa es complementa amb l'estructura de la qual es dota la ciutat per aconseguir els objectius definits i els recursos pressupostaris, humans, tecnològics i intangibles amb què compta l'Ajuntament.

12

Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports

Pla municipal per
a les persones grans
2013-2016

1.3 MARC NORMATIU I COMPETENCIAL

La Segona Assemblea Mundial sobre l'Envelliment celebrada l'any 2002 va aprovar el Pla d'Acció Internacional de Madrid sobre l'Envelliment. Les orientacions formulades han ajudat a formular el pensament i l'acció en múltiples accions arreu del món i constitueixen coordenades de referència d'aquest Pla Municipal per a les Persones Grans.

El pla aprovat per l'Assemblea de Nacions Unides va estar precedit per un intens procés participatiu en què es van implicar organitzacions molt diverses i se'n van derivar resultats molt rellevants. Com a mostra, es poden citar les recomanacions que va concloure el Fòrum Mundial d'ONG i les aportacions de l'àmbit de la recerca estructurades en dos apartats: les evidències de la recerca que donaven suport al pla internacional i la proposta de Programa de recerca sobre l'envelliment per al segle XXI.

El Pla d'Acció Internacional de 2002 agrupa les recomanacions en tres orientacions prioritàries: 1) les persones grans i el desenvolupament; 2) el foment de la salut i el benestar en la vellesa, i 3) la creació d'entorns propicis i favorables.

En la primera orientació prioritària, "Les persones grans i el desenvolupament", s'aborden i es formulen mesures en una pluralitat de camps entre els quals trobem el reconeixement de la contribució social i cultural de les persones grans, la participació en els processos d'adopció de decisions, les oportunitats d'ocupació, la integració de les persones immigrants en les noves comunitats, mesures per a l'accés al coneixement, l'educació i la capacització, la solidaritat intergeneracional i la lluita contra la pobresa.

La segona orientació prioritària, "El foment de la salut i el benestar en la vellesa", promulga, entre altres accions, la promoció de la salut al llarg de la vida, l'accés universal i equitatiu als serveis de salut, les estratègies de capacitació dels professionals de la salut i els serveis socials, i la prevenció i la intervenció en els problemes de salut mental.

Finalment, en la tercera orientació prioritària, "La creació d'entorns propicis i favorables", es tracten els entorns construïts i els entorns socials. Es presenten mesures relatives a l'habitatge i la millora del disseny ambiental per promoure la independència i l'envelliment en la comunitat, i la millora de la mobilitat i els transports en els espais urbans, així com l'assistència i el suport a les persones que atenen les persones grans, tot considerant la funció que les dones desenvolupen, i l'impuls de les tecnologies i els serveis de rehabilitació. I també s'aborden els problemes de l'abandó, el maltractament i la violència —i es formulen mesures de sensibilització—, la mobilització comunitària i els serveis per a les víctimes, incloent serveis d'informació per prevenir els consumidors sobre els fraus.

En l'apartat normatiu i pel que fa als serveis socials, l'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix que la Generalitat de Catalunya té la competència exclusiva en matèria de serveis socials, que inclou, en tot cas, la regulació i aprovació dels plans i programes específics dirigits a persones i col·lectius en situació de pobresa o de necessitat social. La competència és compartida pel que fa al desplegament, la gestió i l'execució de la legislació estatal en matèria de seguretat social així com la coordinació d'actuacions del sistema

sanitari vinculades a les prestacions de la seguretat social.

Barcelona disposa d'un marc legal propi, d'acord amb la Carta Municipal de Barcelona, pel que fa als serveis socials. Concretament l'article 107 estableix que el municipi es constitueix en sector regional en matèria de serveis socials i es coordina, en allò que sigui possible, amb els serveis d'assistència sanitària. Això implica, a més de la prestació dels serveis d'atenció primària, la programació, prestació i gestió dels serveis socials especialitzats. L'article 61.7 de la Carta fixa, entre d'altres, la creació, entre la Generalitat i l'Ajuntament, del Consorci de Serveis Socials amb l'opció d'integrar la gestió dels serveis socials especialitzats.

Aquest Consorci de Serveis Socials va quedar constituït amb el Decret 113/2006, de 25 d'abril, amb l'objectiu de desenvolupar, en l'àmbit territorial del municipi de Barcelona, els serveis, establiments i programes, atenció i promoció social previstos a la Carta Municipal. D'acord amb els seus estatuts, els serveis socials d'atenció especialitzada que gestiona l'Ajuntament de Barcelona s'integren en aquest Consorci.

Pel que fa a l'àmbit dels serveis socials, l'actual Sistema Català de Serveis Socials està regulat per la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, i les posteriors modificacions, amb la finalitat d'assegurar el dret de les persones a viure dignament durant totes les etapes de la vida. Com a novetat, aquesta llei configura l'ac-

13

Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports

Pla municipal per
a les persones grans
2013-2016

Les orientacions formulades han ajudat a formular el pensament i l'acció en múltiples accions arreu del món i constitueixen coordenades de referència d'aquest Pla Municipal per a les Persones Grans.

cés als serveis socials com un dret subjectiu universal, de manera que s'ha de garantir a tothom aquest dret, tot i que no exclou que els usuaris, en determinades circumstàncies, paguin una contraprestació. La Llei articula una cartera de serveis socials que s'ha d'actualitzar periòdicament. Les persones que estiguin en situacions de necessitat d'atenció especial són els principals destinataris dels serveis socials, entenent també com a necessitats especials la vulnerabilitat, el risc o la dificultat social per a la gent gran.

Per tal de facilitar el desenvolupament i avaluar el compliment d'aquest mandat legal, el Parlament va aprovar el Pla estratègic de serveis socials a Catalunya, segons l'Acord de govern 156/2010, de 3 d'agost, i el Pla de qualitat dels serveis socials a Catalunya, per l'Acord de govern 231/2010, de 23 de novembre.

A més d'aquestes competències, determinada legislació del Govern de l'Estat també pot afectar el col·lectiu de gent gran en aquells aspectes en què la competència li està reservada. Així, per exemple, en l'àmbit de les pensions de la Seguretat Social, ja que el seu import o el percentatge de revalorització queda determinat cada any en els pressupostos generals de l'Estat o en normatives complementàries. Així mateix, també incideix en les persones més vulnerables la normativa sobre el copagament dels productes farmacèutics, establerta en el Reial decret llei 16/2012, de 20 d'abril, pel qual s'estableix que les prestacions farmacèutiques estan subjectes a l'aportació

de l'usuari, en un percentatge que va des del 10% per als pensionistes de la Seguretat Social amb ingressos inferiors a determinades quantitats, fins al 60% per a les persones amb ingressos superiors als límits establerts. Normativa que és d'aplicació a tot l'Estat.

El Govern de l'Estat va aprovar la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones amb dependència, que ha suposat un marc general d'aquesta política, que s'ha anat desenvolupant amb normativa posterior, i un canvi significatiu en el sistema d'atenció a les persones grans, entre altres col·lectius. La Generalitat té competència exclusiva en aquesta matèria, per tant les prestacions en aquest àmbit d'atenció a la dependència i la vida autònoma s'integren en el Sistema Català de Serveis Socials, com a sistema únic i integral a Catalunya.

Pel que fa a l'àmbit català, hi ha aspectes que tenen també una incidència important en el col·lectiu de la gent gran. Pensem en el tema de l'habitatge. La Llei 18/2007, de 28 de desembre, que té, entre altres objectius, establir mesures d'acció positiva a favor de col·lectius vulnerables. Així, a tall d'exemple, l'obligació que tots els edificis plurifamiliars de nova construcció hagin de tenir ascensor.

1.4

L'ABAST DEL PLA MUNICIPAL PER A LES PERSONES GRANS

El Pla Municipal per les Persones Grans comprèn objectius per a un grup de la població molt divers: les persones grans. Considera des de la promoció, la prevenció i l'orientació, fins al suport i l'atenció. Alhora, el Pla assumeix la perspectiva de construcció d'una ciutat amiga per a totes les edats que compta amb les persones grans i estimula la relació entre les generacions.

En el seu contingut es recull, s'enforteix i s'actualitza el recorregut fet a la ciutat per impulsar polítiques d'envelliment actiu en què ha estat clau l'acció de l'Ajuntament.

El Pla està plantejat des de la transversalitat i abasta un ampli conjunt d'àmbits municipals: Serveis Socials, Temps i Qualitat de Vida, Drets Civils, Salut, Habitatge, Prevenció i Seguretat, Mobilitat, Gènere i Igualtat, Parcs i Jardins, Esports, Educació, Cultura, Participació i Immigració. Tots aquests àmbits incorporen les persones grans en les seves actuacions; ho fan recollint la importància del canvi demogràfic i de la gestió de la diversitat d'edats. Les aportacions dels diferents àmbits, que es palesen en els diversos plans, programes o projectes, han confluït en les sessions de treball convocades per a l'elaboració d'aquest Pla. Tècnics i tècniques així com referents municipals dels diferents àmbits i territoris han treballat en taules transversals. Cadascuna de les tres taules transversals desenvolupades ha enriquit aquest Pla amb les visions i l'experiència, així com la reflexió de professionals de diferents disciplines i àmbits d'actuació.

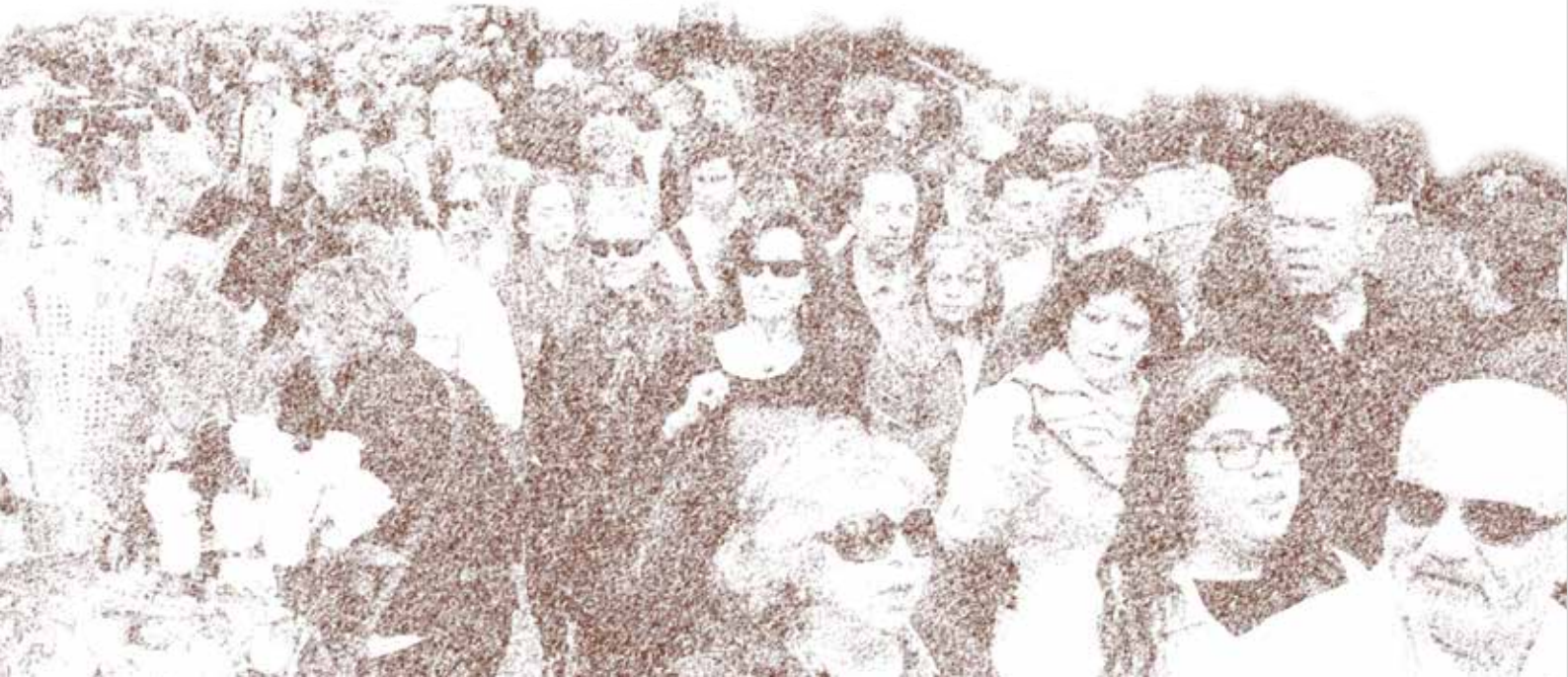
L'abast territorial del Pla i el treball de proximitat es garanteixen a través dels òrgans gestors dels deu districtes de la ciutat, un compromís clarament palesat pels membres de la Taula de Coordina-

ció de Serveis Personals. És adient remarcar que a cada un dels districtes, com també a les àrees municipals anteriorment esmentades, la celebració de l'Any Europeu de l'Envelliment Actiu i la Solidaritat entre les Generacions durant l'any 2012 va posar de manifest el compromís per avançar en la construcció d'una ciutat que no defuig el repte de l'envelliment i que compta amb les persones grans. En són una clara mostra els respectius programes d'accions per a la promoció de l'envelliment actiu de les persones grans. El Pla comprèn objectius de treball que s'articulen en la programació específica, adaptada als diferents territoris de la ciutat.

En el procés d'elaboració del Pla cobra especial valor la implicació de les persones grans. A través dels treballs del Consell Assessor de la Gent Gran i dels resultats de la Segona i Tercera Convenció "Les veus de la Gent Gran", la perspectiva de les persones grans es desplega no només en forma d'accions, sinó també en forma de criteris. Aquest ventall d'aportacions es complementa amb la contribució de les entitats de serveis, les organitzacions de voluntaris, els professionals i els investigadors; són aportacions construïdes en el debat amb les persones grans a través del Grup de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social. Ambdós òrgans de participació han de continuar el seu rol actiu en el desplegament, el seguiment i l'avaluació del pla.

En resum, el Pla es basa en la voluntat del govern municipal de promoure i donar suport a estratègies de col·laboració en les quals les associacions, grans o petites, i els grups de ciutadans i ciutadanes, grans i de totes les edats, incorporin les reflexions sobre les seves experiències i cooperin amb la seva energia i creativitat en el desplegament d'aquest Pla.

2. ANÀLISI DEL CONTEXT

2.1 PERFILS SOCIODEMOGRÀFICS

2.1.1 EL NOMBRE DE PERSONES GRANS

Barcelona ha experimentat de manera intensa des de 1980 un procés d'envel·liment de la població propi de l'evolució demogràfica de les ciutats europees. El nombre de persones de 65 anys i més va passar de 234.000 l'any 1981 a 336.241 l'any 2003. Aquesta evolució va representar un increment de més del 43%, més de 100.000 persones en termes absoluts. La proporció de persones grans respecte a la població total de la ciutat va arribar a ser del 21,2% l'any 2003.

Tanmateix, tal com indicaven les previsions demogràfiques, el ritme de creixement s'ha alentit a partir de l'any 2003. Fins i tot, en el període 2003-2012 el nombre total de persones grans es va estancar i va disminuir

fins al 20,8%. Ara bé, cal esmentar que aquesta taxa continua sent molt significativa i reflecteix la gran influència demogràfica de les persones grans a Barcelona. A més, s'espera per a la dècada 2020-2029 una nova etapa de fort creixement, ja que arribaran a l'edat de 65 anys les generacions nascudes en l'època de gran increment demogràfic del segle xx.

Les característiques d'aquesta evolució són particularment visibles entre les dones grans, que tot i així són més del 60% del total de les persones grans. L'envel·liment continua presentant una diferència important entre homes i dones, amb un major nombre de dones, que cal tenir present.

Taula 1. Evolució de les persones grans de Barcelona, 2003-2012

		2003	2007	2011	2012
Població total de Barcelona		1.582.738	1.603.178	1.615.985	1.619.839
Nombre total de persones majors de 65 anys i més	Nombre	336.241	328.894	336.891	338.509
	% respecte a la població total	21,2	20,5	20,8	20,8
	Nombre de dones	206.064	200.894	204.095	204.632
	% respecte a la població total	13,0	12,5	12,6	12,6
	Nombre d'homes	130.177	120.000	132.796	133.077
	% respecte a la població total	8,2	8,0	8,2	8,3

Font: Departament d'Estadística, Ajuntament de Barcelona.

2.1.2 LA DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DE LES PERSONES GRANS

L'equilibri territorial és un tema central per comprendre l'evolució de la població de persones grans a Barcelona. Si l'any 1991 la distància entre els districtes més envellits i menys era del 13,6%, l'any 2003 aquesta xifra s'havia reduït fins al 4,2%. La tendència va marcar la reducció de les diferències interterritorials.

En el període 2003-2012 aquesta tendència s'ha trencat i la distància entre els districtes amb més i menys pes relatiu del nombre de persones grans ha

augmentat fins al 8,7%. Cal esmentar, però, que aquesta diferència s'explica, en primer lloc, per la notable reducció de la taxa d'envelliment del districte de Ciutat Vella. Aquest districte és avui gairebé un 5% menys envellit que Sants-Montjuïc, segon districte menys envellit de la ciutat. El procés experimentat a Ciutat Vella és invers al del districte de les Corts, que l'any 2003 era dels menys envellits conjuntament amb Ciutat Vella i avui és el districte més envellit.

Taula 2. Les persones grans als districtes de Barcelona 2003-2012

		2003	2007	2011	2012
Persones de 65 anys i més per districtes	Ciutat Vella	20.383	17.660	15.879	15.488
	% respecte a la població del districte	19,5	15,6	15,3	14,7
	Eixample	61.807	58.348	58.208	58.173
	% respecte a la població del districte	23,6	22,1	22,0	21,9
	Sants-Montjuïc	36.509	35.206	35.672	35.732
	% respecte a la població del districte	20,7	19,7	19,5	19,5
	Les Corts	16.330	17.161	18.800	19.219
	% respecte a la població del districte	19,5	21,0	22,8	23,4
	Sarrià-Sant Gervasi	29.466	29.403	30.645	30.936
	% respecte a la població del districte	21,1	20,7	21,2	21,3
	Gràcia	26.962	25.702	25.676	25.730
	% respecte a la població del districte	22,6	21,3	21,1	21,2
	Horta-Guinardó	36.344	37.014	39.062	39.258
	% respecte a la població del districte	21,3	22,0	23,0	23,3
	Nou Barris	37.188	37.338	38.470	38.592
	% respecte a la població del districte	22,3	22,4	23,0	23,1
	Sant Andreu	27.294	27.606	29.071	29.535
	% respecte a la població del districte	19,4	19,2	19,8	20,1
	Sant Martí	43.503	43.455	45.408	45.846
	% respecte a la població del districte	20,0	19,4	19,4	19,6

Font: Departament d'Estadística i Departament de Recerca i Coneixement (Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports), Ajuntament de Barcelona.

2.1.3 L'ÍNDEX DE SOBREENVELLIMENT I L'ESPERANÇA DE VIDA EN NÉIXER

L'índex de sobreenvelliment indica la proporció de persones de 80 anys i més respecte al total de persones grans. Es tracta d'un índex que mostra també una diferència important entre homes i dones: el nombre de dones de 80 anys i més és sensiblement superior al d'homes d'aquest tram d'edat.

Entre 1991 i 2003 l'índex de sobreenvelliment experimenta un creixement significatiu. Aquest augment es manté també en el període 2003-2012, quan el nombre absolut de persones de 80 anys i més creix més del 30%. Així doncs, la taxa de sobreenvelliment ha pujat del 26,4% al 34,3% en aquest període. Aquest creixement és un factor que influeix en l'increment de la necessitat d'ajudes i atencions en la vida quotidiana, i per tant adverteix de l'augment de la demanda de respostes en forma de serveis i cura als familiars.

La interpretació d'aquest escenari es completa amb la informació que ofereix l'evolució de la taxa d'esperança de vida en néixer a Barcelona. Aquesta taxa ha crescut de forma sostinguda durant el període 1991-2012. L'any 1991 l'esperança de vida era de 76,7 anys, l'any 2003 de 80,3 i l'any 2012 de 82,8. Aquesta evolució marca un increment de 6 anys en poc més dues dècades i es pot considerar un èxit dels hàbits i els sistemes de salut i solidaritat social. Alhora, el creixement en l'esperança de vida planteja nous reptes a les polítiques d'atenció a les persones grans.

Taula 3. Índex de sobreenvelliment en persones de 80 anys i més i esperança de vida en néixer a Barcelona

		2003	2007	2011	2012
Persones de 80 anys i més	Nombre	88.733	101.971	113.723	116.075
	% respecte a la població total	5,6	6,4	7,0	7,2
	Índex de sobreenvelliment (%)	26,4	31,0	33,8	34,3
Esperança de vida en néixer a Barcelona	Esperança de vida (%) (mitjana entre homes i dones)	80,3	82,0	82,8	82,8

Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

2.1.4 L'ÍNDEX DE SOLITUD DE LES PERSONES GRANS

Les formes de convivència han experimentat grans canvis en els darrers vint anys. Aquest fenomen s'aprecia clarament durant les dècades de 1990 i 2000 a través de l'increment del nombre de persones que viuen soles a Barcelona. Entre les persones grans l'índex de solitud va anar augmentant de manera sostinguda durant la dècada de 1990, una tendència que va continuar, més moderadament, durant la dècada del 2000.

L'any 2011 vivien soles a Barcelona 86.764 persones grans, el 25,7% del total de la població de 65 anys i més. Cal esmentar de manera particular el cas de les persones de 75 anys i més que viuen soles, que representaven l'any 2011 el 31,2% de la població total en la seva franja d'edat.

El creixement de l'índex de solitud resulta, en definitiva, una informació d'utilitat per comprendre fins a quin punt les polítiques públiques han de gestionar vies diverses per proporcionar el suport adaptat a persones grans que viuen situacions de solitud no volguda i que poden patir aïllament social. Ara bé, aquest indicador està de nou condicionat per una diferència important entre homes i dones, ja que l'índex de solitud és més del doble entre les dones que entre els homes grans. L'any 2011, a Barcelona, 47.562 dones de 75 anys i més vivien soles, que representa gairebé el 40% de les dones d'aquesta edat.

Taula 4. Evolució de l'índex de solitud a Barcelona

Grups de població	2001			2005			2011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Població de 65 anys i més	325.859	126.467	199.392	332.794	128.917	203.877	336.891	132.796	204.095
Població de 65 anys i més que viu sola	75.539	13.875	61.664	83.104	16.571	66.533	86.474	18.897	67.577
Índex de solitud de les persones de 65 anys i més (%)	23,2	11,0	30,9	25,0	12,9	32,6	25,7	14,2	33,1

Grups de població	2001			2005			2011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Població de 75 anys i més	151.403	51.468	99.935	163.865	55.742	108.123	186.283	66.207	120.076
Població de 75 anys i més que viu sola	44.593	6.953	37.640	54.951	9.253	45.698	58.164	10.602	47.562
Índex de solitud de les persones de 75 anys i més (%)	29,5	13,5	37,7	33,5	16,6	42,3	31,2	16,0	39,6

Font: Indicadors sociodemogràfics. Àrea Qualitat de Vida, Igualtat i Esports. Ajuntament de Barcelona.

2.1.5 LES PERSONES GRANS I LA DISCAPACITAT

La taxa de persones grans amb reconeixement oficial de discapacitat mesura la proporció de persones grans que tenen el reconeixement de discapacitat respecte a la població total de 65 anys i més. En el període 2000-2011 aquesta taxa s'ha més que duplicat. Si l'any 2000 la taxa era de 8,2% aquesta xifra pujava l'any 2011 fins al 18%. L'augment en el valor d'aquest indicador

suposa un increment notable de la necessitat de serveis de promoció de l'autonomia personal i de programes de prevenció de la dependència en la comunitat i/o al domicili. Cal tenir en compte que el creixement del nombre absolut de persones grans amb discapacitat reconeguda ha estat molt significatiu i l'any 2011 aquest col·lectiu superava les 60.000 persones.

Taula 5. Índex de discapacitat de la població de Barcelona de 65 anys i més, 2000-2011

Grups de població	2000	2011
Persones de 65 anys i més	331.665	336.891
Persones de 65 anys i més amb discapacitat reconeguda	27.148	60.555
Índex de discapacitat (%)	8,2	18,0

Font: Estadística Municipal de Barcelona. Elaboració: Departament de Recerca i Coneixement, Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports, Ajuntament de Barcelona.

2.1.6 LES PERSONES GRANS I ELS SEUS INGRESSOS ECONÒMICS

Per apropar-se a la realitat de la vulnerabilitat econòmica de les persones grans es pot considerar el nivell d'ingressos de les persones de 60 anys i més. En particular, cal tenir en compte el percentatge d'aquest col·lectiu amb ingressos inferiors a l'Indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM). En primer lloc, cal esmentar que des de l'any 2006 fins al 2012 el percentatge de persones de 60 anys i més amb ingressos inferiors a l'IPREM s'ha anat reduint de manera sostinguda.

Si l'any 2005 aquesta xifra era del 30,1%, el 2012 es redueix fins al 22,8%. Tot i així, aquest fet implica que avui a la ciutat gairebé 100.000 persones de 60 anys i més disposen de menys de 532,51 € al mes. La distribució territorial d'aquest col·lectiu és encara desigual. Ciutat Vella i Nou Barris són els districtes amb més percentatge de persones en aquesta situació (més del 30%). A l'altre extrem s'ubiquen les Corts (15,3%) i Sarrià - Sant Gervasi (10,5%).

Taula 6. Nivell d'ingressos de la població de 60 anys i més. Barcelona, 2006-2012

Districtes	2006			2012		
	Població de 60 anys i més	Ingressos <1 IPREM	%	Població de 60 anys i més	Ingressos <1 IPREM	%
Ciutat Vella	23.376	9.883	42,3	19.508	6.407	32,8
Eixample	73.858	17.744	24,0	73.799	12.881	17,5
Sants-Montjuïc	44.977	15.784	35,1	45.699	12.176	26,6
Les Corts	22.143	4.792	21,6	25.116	3.838	15,3
Sarrià-Sant Gervasi	37.164	5.654	15,2	39.196	4.127	10,5
Gràcia	32.629	8.974	27,5	32.913	6.468	19,7
Horta-Guinardó	47.084	16.121	34,2	49.173	12.945	26,3
Nou Barris	47.132	18.319	38,9	47.722	14.824	31,1
Sant Andreu	35.303	10.341	29,3	38.796	9.137	23,6
Sant Martí	55.093	18.599	33,8	58.798	15.333	26,1
No consta	0	1	0,0	0	2	0,0
Barcelona	418.759	126.212	30,1	430.720	98.138	22,8

Font: Elaboració: Departament de Recerca i Coneixement, Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports, Ajuntament de Barcelona, a partir de la base de dades de gestió de la Targeta Rosa. IPREM: Indicador Públic de Renda d'Efectes Múltiples.

Un altre factor que cal considerar en l'anàlisi de la situació econòmica de les persones grans és el notable impacte que tenen les transferències socials. Segons dades de l'enquesta de condicions de vida (INE, 2010), abans de les

transferències socials, la taxa de risc a la pobresa de les persones grans és del 80,4 %. Aquest indicador es redueix fins al 19,4% després de totes les transferències, incloses les pensions.

Taula 7. Taxa de risc a la pobresa abans i després de les transferències socials. Per sexe i edat. Barcelona (2010)

	abans de transferències		després de pensions i abans d'altres transferències		després de totes les transferències	
	Barcelona	Catalunya	Barcelona	Catalunya	Barcelona	Catalunya
Total	37,5	41,6	20,9	26,9	16	19,9
65 anys i més	80,4	86,1	21,6	25	19,4	21,4
Homes	34,2	39,8	19,2	26,0	14,1	18,5
65 anys i més	84,4	88,7	...	23,0	...	18,5
Dones	40,6	43,5	22,6	27,8	17,7	21,3
65 anys i més	77,6	84,2	21,4	26,4	19,2	23,7

Font: Encuesta de condiciones de vida. INE. Per Barcelona i Catalunya explotació de l'IDESCAT

2.2

PERSPECTIVES DE LES PERSONES GRANS SOBRE LA VIDA QUOTIDIANA

Aquest apartat presenta la valoració de la vida quotidiana a la ciutat des de la perspectiva de les persones grans. Recull un ampli ventall d'aportacions plantejades en diferents processos participatius principalment promoguts pel Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG), entre els quals destaquen els desplegats amb motiu de la segona i la tercera convenció i els desenvolupats al llarg del projecte "Barcelona, ciutat amiga de la gent gran" finalitzats l'any 2011.

Per tal d'abraçar els múltiples aspectes de la vida quotidiana de les persones grans l'OMS defineix vuit dimensions que permeten oferir una via perquè les persones parlin amb comoditat sobre un ampli ventall d'aspectes i valorin les condicions de la ciutat en cadascuna d'elles:

- Participació social i cívica
- Mobilitat i transport
- Accessibilitat i ús dels espais públics i privats
- Habitatge
- Serveis socials i de salut
- Relacions de suport i ajuda mútua
- Respecte, desigualtats i condicions d'inclusió
- Comunicació i informació

Les persones grans aporten així les seves experiències i reflexions sobre el dia a dia de la ciutat. Descriuen les situacions, els espais, les interaccions; indiquen allò que resulta confortable i el que esdevé obstacle, i a la vegada pensen sobre els perquè i formulen propostes. És a dir, exerciten el rol de ciutadans actius, ben oposat a les imatges estereotipades de la gent gran com un grup passiu i que només genera despeses.

PARTICIPACIÓ SOCIAL I CÍVICA

Segons la perspectiva de l'OMS, la dimensió de la participació social i cívica de la gent gran inclou la participació en els òrgans institucionals (consells, etc.), en activitats de formació, lúdiques, de voluntariat o esdeveniments de la ciutat i, finalment, l'activitat laboral de les persones grans.

En opinió de la gent gran, Barcelona és una ciutat amb una àmplia oferta que facilita la participació. Es tracta d'un fenomen enriquidor tant per a la seva vida quotidiana com per a les persones del seu entorn. La participació social i cívica protegeix les persones grans de l'aïllament social, permet la seva formació i autorealització, contribueix que la persona se senti útil, enforteix les xarxes de suport a la comunitat i influeix d'una manera positiva en la imatge social de la gent gran. Tot i així, al llarg del procés participatiu s'han identificat reptes pendents en aquesta dimensió, dificultats per a la participació de les persones grans. Entre aquests factors cal destacar les excessives responsabilitats familiars, les inseguretats individuals o una visió generalitzada de les persones grans com a consumidores més que organitzadores d'activitats.

En concret, pel que fa a la participació en casals i altres espais (específics o no de gent gran), les activitats lúdiques, culturals o formatives es valoren com a recurs per evitar l'aïllament i afavorir les relacions socials, familiars i amb el barri. Entre les demandes destaquen la necessitat de disposar de més espais per dur a terme activitats així com evitar que els preus de les activitats puguin resultar una barrera per a la participació.

En relació amb la participació institucional o col·lectiva, les persones grans estan presents activament en el teixit associatiu de la ciutat a través d'entitats de caràcter general o específiques de gent gran. Segons les experiències relatades per un gran nombre de persones grans, a partir de la jubilació moltes persones comencen a participar en una entitat associativa. En els casos en què les persones ja formaven part d'alguna entitat, en general es produeix un increment de la seva participació. Tanmateix, un dels reptes assenyalats és la necessitat d'un procés d'adaptació o preparació per al canvi que implica la jubilació.

Finalment, els programes de voluntariat són valorats perquè faciliten l'acompanyament de les persones grans en la seva vida quotidiana. En el cas de les persones amb algun grau de dependència, a més, aquests programes resulten indispensables per facilitar la seva participació social i cívica. Cal esmentar també que la percepció és que, en determinades ocasions, els voluntaris desenvolupen tasques sobre les quals haurien de rebre més formació i ajuda per part de professionals.

MOBILITAT I TRANSPORT

La dimensió de mobilitat i transport comprèn la mobilitat per la ciutat a peu com a vianants i utilitzant tots els tipus de transport públic i privat. En la perspectiva de la gent gran, aquesta dimensió és fonamental per al bon funcionament de la ciutat i per a la qualitat de vida del conjunt de la ciutadania.

La mobilitat és un element imprescindible per al manteniment de l'autonomia i la independència de les persones grans. Malgrat les millores en l'accessibilitat i la comunicació que facilita l'ús dels transports públics, les persones grans encara perceben aspectes que dificulten la seva mobilitat, especialment en els casos de persones amb mobilitat reduïda. Així doncs, al llarg del procés participatiu s'ha identificat que resulta fonamental continuar potenciant l'ús del transport públic.

En concret, pel que fa a la condició de vianants, les persones grans descriuen els diversos factors que poden condicionar la seva mobilitat: cotxes mal aparcats que provoquen un desgast del paviment de les voreres, contenidors mal col·locats, etc. Així mateix, mentre que les voreres estretes poden dificultar la circulació, les voreres amples faciliten que les persones grans puguin caminar amb tranquil·litat i seguretat. Ara bé, en relació amb la mobilitat a les voreres, un dels problemes més apuntats en les diverses experiències relatades és l'ús inadequat de les bicicletes. D'una banda, es fa referència a la falta de carrils bici. De l'altra, la percepció és que no hi ha prou consciència sobre la inseguretat que provoca en les persones grans el fet que la gent circuli amb bicicleta per les voreres o que ho faci sense respectar els senyals de trànsit.

Un darrer aspecte identificat com a condicionant de la mobilitat de les persones grans és la senyalització al carrer. El fet que els passos de vianants no estiguin prou ben senyalitzats genera inseguretat i dificulta la mobilitat. En aquest mateix sentit, en opinió de la gent gran, els elements que faciliten l'orientació al carrer resulten de gran importància. Poden generar confusió els carrers sense cartells d'identificació a la cruïlla o a una alçada que dificulta la lectura, així com portals d'edificis nous sense la numeració prou visible.

Pel que fa al transport públic de la ciutat, la xarxa és valorada com a àmplia i ben connectada i es reconeix l'augment del confort i l'accessibilitat en els darrers temps. El transport públic eficaç i econòmic es valora com un factor important per evitar l'aïllament de les persones grans. Tanmateix, tot i els descomptes, es considera que encara resulta excessivament car. Finalment, un altre repte pendent identificat és l'augment de la freqüència del transport ben habilitat.

Les persones grans han valorat els diferents mitjans de transport. L'autobús és un dels transport preferits, encara que es perceben aspectes a millorar per facilitar-ne l'ús: freqüència de pas, nombre i instal·lacions de les parades, etc. El tramvia també és un mitjà de transport molt apreciat per l'accessibilitat, la freqüència de pas, la comoditat en l'interior i el confort en la circulació. Per la seva banda, el metro es percep com un mitjà de transport ràpid, amb una bona freqüència de pas i ben comunicat. Tot i així les persones grans

detecten alguns entrebancs en la seva utilització com ara andanes massa estretes que poden generar inseguretat o persones que en les hores punta no tenen en compte les maneres de facilitar la circulació. També es fa referència a la manca d'estacions adaptades o una senyalització inadequada en aquelles que sí que ho estan. Finalment, el taxi es valora com a servei còmode i ràpid, però excessivament car, sobretot tenint en compte que les persones amb dificultats de mobilitat sovint són aquelles que més necessiten aquest servei.

ACCESSIBILITAT I ÚS DELS ESPAIS I EDIFICIS

La dimensió de l'accessibilitat i l'ús dels espais i edificis inclou l'accés i la utilització d'espais a l'aire lliure com els parcs i places, i els espais tancats, públics i privats, com són els comerços i altres serveis. En la perspectiva de les persones grans, l'espai d'ús públic (incloent-hi els comerços i serveis) es valora com l'espai de convivència de tota la ciutadania. La configuració de l'espai urbà i dels elements que el componen determinen la utilització que en poden fer les persones grans. Cal esmentar a continuació, doncs, els aspectes positius i reptes pendents identificats.

Pel que fa a l'accessibilitat en termes generals, les persones grans valoren no només una adaptació adequada dels espais sinó també poder disposar d'informació. Com s'ha esmentat, la mobilitat al carrer està condicionada per algunes dificultats com ara la poca senyalització, les voreres estretes o les rampes inadequades per utilitzar cadires de rodes.

Sobre els espais a l'aire lliure, les zones verdes resulten molt ben valorades, encara que preocupa el fet que hi hagi pocs espais oberts a la ciutat a l'abast de tothom. Els parcs i jardins són apreciats com a espais de relació, llocs de coincidència entre generacions. A més, s'utilitzen com a espais recreatius i culturals. En opinió de les persones grans, un parc ben habilitat ha de disposar de zones verdes o enjardinades, bancs suficients, fonts d'aigua, lavabos públics, parc infantil, servei de bar i alguna zona per resguardar-se del clima. També consideren que la neteja i el manteniment dels parcs moltes vegades resulta insuficient.

Quant al mobiliari urbà, els bancs permeten a les persones grans descansar i reunir-se, però un dels elements apuntats és que convindria que tinguessin una ergonomia adaptada a les seves necessitats. S'aprecia que siguin de l'alçada correcta i que estiguin dissenyats amb una forma que permeti recolzar l'esquena. També es considera que els arbres prou grans generen problemes per a la visibilitat dels senyals i cartells i afecten la il·luminació nocturna. Així mateix, les persones grans consideren que cal preservar el patrimoni arquitectònic i els senyals identitaris de la ciutat vinculats al mobiliari urbà.

Un altre apartat que rep la consideració de les persones grans és el dels edificis públics, on encara es troben dependències que no són accessibles per a tothom.

Finalment, l'accés i ús dels espais privats com ara comerços i serveis també és un aspecte central en la vida quotidiana de les persones grans. Segons la seva opinió, n'hi ha pocs que estiguin habilitats per a persones amb mobilitat reduïda. D'altra banda, les botigues de barri són valorades pel tracte correcte i personalitzat, que facilita una compra adequada a les necessitats i evita l'envasat dels aliments en racions per a dies o tres persones, la qual cosa pot provocar que els productes es facin malbé o que calgui repetir àpats.

HABITATGE

La dimensió de l'habitatge comprèn els espais físics on vivim, així com les opcions per adaptar-los a les necessitats que emergeixen en envellir i les diferents alternatives que hi ha en el cas que no sigui possible romandre a casa. L'habitatge és un dret estretament vinculat a la dignitat de la persona. Les persones grans reclamen el dret a escollir el seu lloc de vida, mentre sigui possible, i a disposar de serveis de proximitat de qualitat adaptats a les peculiaritats de la seva situació i quan siguin necessaris. Consideren que un dels problemes que caracteritza la ciutat de Barcelona és la limitació del terreny, i la consegüent necessitat de controlar l'especulació immobiliària i el desaprofita ment de pisos en ruïna o inservibles.

En relació amb la disponibilitat d'habitatges, les condicions per accedir-hi i les prestacions, cal destacar diferents elements. D'una banda, la percepció és que les dificultats del jovent per accedir a l'habitatge és un element que rep especial atenció, però que no sempre les necessitats específiques de la gent gran són considerades amb prou importància. En aquest sentit, es valora molt positivament l'existència de pisos de protecció oficial i habitatges amb serveis, com també els ajuts econòmics per a arranjaments a l'habitatge. En les experiències relatades al llarg del procés participatiu també es percep la sensació generalitzada que els pressupostos resulten insuficients, que la informació sobre els ajuts té una arribada limitada i que els tràmits administratius i les llistes d'espera resulten una barrera molt important. En aquest sentit, les persones grans valoren les tasques orientadores i d'assessorament que es fan des de les oficines d'habitatge de cada districte.

D'altra banda, un dels principals impediments a l'hora d'accedir a l'habitatge és la condició econòmica. Sovint les pensions són insuficients per assumir el preu de lloguer, aspecte que afecta especialment les persones més grans. La manca de places públiques o les llistes d'espera per als habitatges de protecció oficial, habitatges amb serveis i residències és una altra qüestió que destaca entre les preocupacions. Les persones grans consideren que els criteris d'assignació haurien d'anar lligats al nivell d'autonomia funcional del sol·licitant, i no pas a una variable econòmica.

Quant a l'accessibilitat i les reformes dels habitatges, cal destacar que les persones grans, en general, prefereixen envellir a casa. Per aquesta raó els ajuts econòmics per a l'adaptació dels pisos resulten fonamentals, ja que determinen la diferència entre continuar vivint al domicili habitual o haver de canviar d'habitatge. Cal destacar, però, que sovint són les persones grans de classe mitjana aquelles que tenen més dificultats per fer les adaptacions necessàries al seu pis. La seva condició econòmica no és prou desfavorable per poder optar als ajuts però tampoc no es poden permetre finançar les adaptacions de manera individual.

Un altre aspecte vinculat a l'accessibilitat que resulta de gran preocupació és el de l'ascensor, ja que pot derivar en casos d'aïllament greus i innecessaris. Alguns dels factors que s'assenyalen com a dificultats per a la seva instal·lació són la falta de subvencions i la negació per part dels veïns a acceptar aquesta iniciativa. Així mateix, les reformes a l'interior dels pisos per millorar la vida diària és un altre tema destacat. Hi ha preocupació generalitzada pels casos en què es denegen

els ajuts i per aquells en què les persones assumeixen el cost de les reformes sense saber que poden sol·licitar-los. Una darrera qüestió en aquest sentit és l'escassa informació que reben les persones grans sobre la prevenció dels accidents domèstics (caigudes, etc.).

Finalment, pel que fa a la seguretat als domicilis, una qüestió de gran preocupació és l'assetjament immobiliari. Es tracta d'un problema present entre les persones grans, sobretot perquè desconeixen que la situació que pateixen és il·legal o il·legítima i es troben amb grans dificultats per denunciar-la.

SERVEIS SOCIALS I DE SALUT

Aquesta dimensió inclou tant l'atenció rebuda com els diferents recursos dels serveis socials i de salut. Incorpora també la salut i el benestar des d'una perspectiva global considerant tots els

àmbits i entorns des dels quals es pot promocionar. Els serveis socials i de salut són considerats per la gent gran una part fonamental per al benestar personal al llarg de tota la vida, així com per al benestar de la comunitat, la creació de riquesa i la cohesió social. Per això resulta clau garantir un estat del benestar que tingui en compte els drets, els deures i les necessitats quotidianes de les persones grans.

Les persones grans reconeixen el bon funcionament dels serveis socials i de salut alhora que identifiquen reptes pendents. En termes generals, algunes de les preocupacions més destacades es refereixen a les limitacions de pressupost, la massificació d'alguns serveis i les llistes d'espera, la necessitat de continuar millorant l'atenció per part dels professionals i la millora d'informació sobre com prevenir la dependència. Pel que fa als serveis socials, les persones grans manifesten preocupació

per la diferència entre els recursos destinats i les necessitats reals de la ciutat. Tot i que reconeixen que els recursos han augmentat i l'atenció està millorant, adverteixen que la massificació disminueix l'eficàcia i la qualitat dels serveis.

Les persones grans valoren la utilitat dels centres de dia, així com les facilitats en el servei de transport per a aquelles persones que no tenen manera d'arribar-hi.

Sobre les residències, hi ha malestar pel que fa al canvi freqüent del personal, les condicions higièniques i les situacions de desconsideració que es poden donar en alguns centres. Tot i així, les persones participants que hi viuen consideren que el tracte que reben dels cuidadors professionals és bo. Destaquen el valor de l'escolta, del coneixement mutu i de l'afecte que es genera entre cuidadors i residents, aspectes que són considerats components del bon tracte.

Respecte a tot tipus d'entorns, una preocupació central és la indefensió de les persones amb un grau elevat de dependència davant de situacions de tracte inadequat.

Pel que fa als serveis de salut, un dels aspectes més valorats és l'existència de centres de salut (CAP) a cada districte. Genera satisfacció la presència de treballadors socials als centres d'atenció primària de salut, alhora que s'assenyala la necessitat d'una formació especialitzada en l'àmbit de la gent gran per a aquest col·lectiu.

El servei d'atenció a domicili, com ara la rehabilitació o les visites del metge de capçalera són considerades de gran utilitat per part de la gent gran.

La possibilitat de ser atès per un mateix equip dóna confiança i seguretat als pacients.

En referència a l'atenció als hospitals, es valora la reducció del temps d'hospitalització després d'una operació, tot i que s'assenyala que en algunes ocasions la persona pot no tenir el suport necessari per continuar les pautes de cura a casa.

Pel que fa a la presa de decisions sobre la pròpia vida, les persones grans manifesten la voluntat de ser consultades. Demanen que els professionals vetllin per facilitar que prenguin decisions en cada moment, amb total coneixement i comprensió de les conseqüències.

En relació amb les necessitats de les persones grans en la seva diversitat, cal esmentar diferents aspectes. Les persones grans gais i lesbianes consideren que cal millorar el coneixement dels professionals sanitaris sobre les especificitats de la salut d'aquest col·lectiu. D'altra banda, s'assenyala una excessiva tendència per part dels professionals a receptar medicaments sense considerar alternatives a la farmacologia que puguin proporcionar el benestar personal. En aquest sentit, les persones grans manifesten interès per l'envelliment saludable i les formes de promoció de la salut i la prevenció de riscos. Es demana que els exercicis d'activitat física proposats tinguin el seguiment per part de professionals de la salut o l'esport.

Finalment, hi ha una preocupació estesa en referència a l'augment de problemes de salut mental, la discriminació que les persones malaltes encara pateixen i les mancances en la xarxa pública de salut mental.

RELACIONS DE SUPORT I AJUDA MÚTUA

La dimensió de relacions de suport i ajuda mútua comprèn el suport que donen i reben les persones grans de la família, entre els amics i veïns, al barri i a la ciutat. Les persones grans identifiquen aquestes relacions com a factor clau del benestar, especialment importants en els moments difícils de la vida: procés de dol, emancipació dels fills, malaltia, etc. Tot i així, moltes persones no demanen l'ajuda necessària per evitar donar feina als altres, en un context en què no són infreqüents els comentaris sobre la pèrdua del valor del compromís i de la solidaritat entre les persones.

Així doncs, d'una banda, les persones grans valoren les relacions intergeneracionals, no només entre avis i néts, sinó també entre joves i adults. Adverteixen que cal fomentar aquestes relacions tot facilitant els espais per al seu desenvolupament i lluitant contra

les imatges estereotipades sobre la gent gran. La consideració i el tracte com si totes fossin persones vulnerables i passives dificulta l'establiment de relacions i xarxes d'intercanvi i de suport adequat.

D'altra banda, la soledat pot representar un problema per a la gent gran —especialment per a les persones que viuen soles—, amb qualsevol limitació funcional o física, les que no tenen família o aquelles que no hi tenen contacte. Resulta necessari acompanyar aquestes persones per assegurar-los les necessitats bàsiques i/o específiques que requereixin. Així mateix, la mort, considerada en general com a tabú, és un altre aspecte que preocupa les persones grans, sobretot quan resulta difícil parlar-ne amb la família. El dol també és una qüestió de la qual no es parla de manera oberta i acurada, fet que pot derivar en casos d'aïllament.

Pel que fa a l'establiment de noves amistats i l'enfortiment de les relacions de suport, el paper dels centres de gent gran resulta clau. Les activitats que s'hi duen a terme ajuden moltes persones a trencar amb la rutina diària i a relacionar-se amb gent de diferents edats. Tanmateix, les persones grans opinen que la gestió externa sense considerar la funció relacional del centre pot minvar el compliment dels seus objectius. Ara bé, en situacions on les institucions o la família no arriben, el suport variat que ofereixen les persones voluntàries resulta molt valuós, per exemple facilitant la participació en activitats als centres de gent gran. No obstant, la gent gran percep que la població no comprèn ni valora prou les tasques de voluntariat que algunes persones grans realitzen.

Pel que fa al paper de la família, s'insisteix que es tracta d'una font de suport i companyia molt important. Les persones sense família propera són més vulnerables a les situacions d'aïllament social. Tanmateix, és freqüent que la gent gran transmeti la percepció d'una tendència creixent a descuidar les persones grans de la família, que s'explica en bona mesura per manca de temps o per les dificultats de conciliar els àmbits laboral i familiar. Cal reconèixer que les persones grans poden ser receptores de la cura, però també proporcionar protecció a altres membres de la família. Sovint se subratlla que les persones grans han contribuït en el passat amb el seu treball individual i col·lectiu al benestar actual de les seves famílies i de la ciutadania en general, i que en el present ho continuen fent donant suport de tota mena als seus familiars i en el seu entorn.

Així doncs, el suport i la cura diària de les persones no es pot vertebrar només en l'entorn familiar, de voluntariat o de relacions d'amistat, sinó que resulta fonamental el paper de la xarxa de recursos i serveis públics i comunitaris.

RESPECTE, DESIGUALTATS I CONDICIONS D'INCLUSIÓ

Es tracta d'una dimensió que fa referència al respecte que reben les persones grans per part de la ciutadania i les condicions específiques que creen desigualtats i risc d'exclusió entre les persones grans, com ara la situació de dependència, la pobresa, l'orientació sexual i la immigració, entre d'altres. En termes generals, les persones grans desitgen no ser invisibles i que se les reconegui socialment per la seva contribució com a ciutadans i ciutadanes en el passat i el present. Argumenten

que tenen molt per ensenyar i compartir, però també per aprendre dels altres.

La discriminació pot aparèixer relacionada amb la jubilació, quan es deixa de valorar la persona perquè no produeix en el mercat de treball. Els prejudicis donen lloc a que les persones grans s'autolimitin i es menysvalorin. Les seves expectatives es redueixen i això pot acabar provocant un sentiment d'aïllament i discriminació. A més, les persones grans perceben una infravaloració mútua entre joves i grans. Davant d'aquesta situació, consideren que l'adaptació entre generacions ha de ser recíproca, començant per la família i estenent-se progressivament a altres entorns. Així mateix, la participació social és un factor molt important per a la inclusió de les persones grans, ja que facilita la seva integració. Tanmateix, la gent gran considera que l'individualisme present a la societat dificulta aquesta participació.

Les persones grans se senten també discriminades en determinades situacions als serveis de salut. Entenen que alguns professionals infravaloren els seus símptomes i en moltes ocasions no tenen en compte les seves necessitats d'atenció i cura. Un altre context en què es poden generar situacions de manca de respecte a les persones grans és l'espai públic, com ara amb els ciclistes que circulen sense precaució per les voreres o les persones que no respecten els seients reservats al transport públic. Per la seva banda, els mitjans de comunicació també poden ser un agent de discriminació per a les persones grans, a causa de la imatge de vellesa que projecten.

Pel que fa a l'àmbit familiar, les persones grans es mostren preocupades per l'abús i la sobrecàrrega en relació

amb la cura dels néts, una tasca important però poc reconeguda pels fills i, en ocasions, per les escoles. També observen discriminació quan la família priva la gent gran de prendre decisions sobre la seva pròpia vida o sobre la gestió de la seva economia.

En relació amb el context socioeconòmic, la pobresa també és una condició de discriminació i aïllament. Per tant, es valoren els ajuts econòmics i descomptes, tot i que es considera que cal donar suport a les persones que no demanen aquests ajuts per pudor que es conegui la seva situació precària. Així mateix, l'orientació sexual pot condicionar el risc d'exclusió social. Moltes persones grans tenen dificultats per reconèixer i acceptar la diversitat d'orientació sexual. Es considera que és necessari sensibilitzar la població, així com també potenciar la formació i preparació dels professionals sobre aquests aspectes.

Finalment, les limitacions funcionals, la dependència i les malalties també són condicions que poden provocar l'exclusió. Amb l'edat, les persones grans poden perdre les xarxes de suport i amistat i, així, trobar-se en situacions d'aïllament social.

COMUNICACIÓ I INFORMACIÓ

Aquesta dimensió comprèn totes les vies i mitjans de comunicació i d'informació així com les característiques que la fan accessible, eficaç, comprensible i de proximitat. L'accés a la informació permet a les persones grans tenir més autonomia en la presa de decisions. Tot i així, es considera que encara cal adaptar la informació disponible a les seves necessitats, millorar-ne la claredat i difondre-la en espais i mitjans més propers. Es pretén que la informació sigui clara, sintètica i de llenguatge entenedor per facilitar-ne la comprensió.

Entre els espais per col·locar informació d'utilitat per a les persones grans, destaquen els espais i edificis públics com ara carrers, places, centres de serveis socials o sanitaris, farmàcies, mercats, etc. Hi ha certa preocupació per la falta d'informació referent als esdeveniments de la ciutat i a informació específica dirigida a les persones grans (salut, cultura, lleure, etc.). Els centres de gent gran, entitats i centres cívics són valorats en la funció d'agents informadors de primer ordre i ofereixen la informació des de la proximitat.

Per la seva banda, la informació que arriba per correu postal és valorada per la seva accessibilitat i personalització, tot i que es considera que a vegades a causa del retard arriba caducada. Així doncs, Internet resulta una eina d'utilitat (sobretot per a les persones amb dificultats de mobilitat) perquè facilita l'accés i evita els desplaçaments innecessaris, encara que pot suposar també una barrera per a la gent gran que encara està en procés d'adaptació a les noves tecnologies.

La premsa escrita és un mitjà preuat per les persones grans, ja que facilita l'accés a la informació en el temps i el lloc elegits. És per això que es valora especialment la premsa gratuïta, amb punts de distribució fàcilment accessibles i amb informació sintetitzada i estructurada. Per la seva banda, els programes de televisió i ràdio local resulten apreciats perquè ofereixen informació propera i accessible. La ràdio és valorada especialment, ja que resulta un mitjà portàtil que permet la mobilitat.

Finalment, les persones grans fan referència a la importància de la informació institucional. Hi ha la sensació generalitzada que les persones encarregades de l'atenció al públic no coneixen prou bé la informació que s'ha d'oferir. Preocupa també una certa manca de sensibilitat envers les característiques específiques de la gent gran: informació massa tècnica, lletra de les pàgines web massa petita i tràmits administratius massa complicats. Finalment, els serveis d'atenció telefònica amb tendència a implantar la resposta automàtica dificulten la comprensió de la informació, amb instruccions poc clares o inconvenients en el seguiment de la gravació.

En definitiva, s'ha presentat fins aquí el recull d'un ampli ventall d'aportacions de la gent gran plantejades en diferents processos participatius. Els resultats d'aquests processos ofereixen moltes aportacions, descripcions i valoracions; algunes coincideixen amb qüestions, criteris o inquietuds ja plantejats per les persones grans en anteriors oportunitats, mentre que d'altres són novetat. La perspectiva enunciada en els diferents espais de participació és que la ciutat ha de ser amigable per a totes les edats.

2.3 ACTUACIONS DEL PERÍODE 2006-2011

Aquest apartat presenta un resum de la trajectòria de les accions desenvolupades en el desplegament del Programa Municipal per a la Gent Gran 2006-2010 així com en altres iniciatives del darrer mandat de govern, alhora que també reflecteix els resultats del primer any del nou govern en recollir les actuacions del 2011. Així doncs, es presenten les iniciatives més significatives vinculades a cadascuna de les quatre línies estratègiques del programa.

2.3.1 LA IMPLICACIÓ I EL PROTAGONISME DE LES PERSONES GRANS

La primera línia estratègica del programa va plantejar la importància d'impulsar la implicació i el protagonisme actiu de les persones grans en tots els àmbits de la vida ciutadana, a través dels espais de participació territorials, temàtics i de ciutat, així com mitjançant el suport i l'enfortiment del moviment associatiu. En aquest sentit, pel que fa a l'activitat desenvolupada, aquest apartat presenta l'acció de dos organismes. D'una banda, el Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG), la seva ampliació i l'articulació tant territorial com amb el teixit associatiu i, a la vegada, el seu paper en la coordinació i dinamització de grans projectes participatius. D'altra banda, la tasca del Grup de Treball de la Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social, que es palesa en les propostes i recomanacions elaborades en els àmbits temàtics vinculats al desenvolupament del programa.¹

¹ Cal esmentar que a l'apartat 2.2 (Perspectives de les persones grans sobre la vida quotidiana) es recullen aportacions plantejades per les persones grans en diferents processos participatius.

Pel que fa al **Consell Assessor de la Gent Gran**, es va promoure un procés participatiu per impulsar-ne l'ampliació i a la vegada es va produir l'elecció d'una vicepresidència associativa. Complementàriament, es va aprovar un nou reglament de funcionament, i també es va crear la comissió territorial del CAGG. Diferents membres del consell van participar en òrgans diversos de la ciutat com ara el Consell de l'Habitatge Social, el Consell Municipal de Benestar Social i el Consell de Ciutat. Es va elaborar el mapa de la participació territorial i es van promoure grups de treball sobre la comunicació, la situació econòmica i els riscos d'exclusió social de les persones grans i sobre el seguiment de la Llei de serveis socials de Catalunya i la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.

El CAGG va coordinar i dinamitzar un ampli ventall de processos participatius tot concretant la línia d'eixamplar les propostes de participació, una preocupació del Consell que s'expressa a les conclusions de la Segona Convenció. D'una banda, es va revisar i actualitzar el document *Drets i llibertats de les persones grans amb dependència* i se'n va impulsar la difusió. De l'altra, es va organitzar el 2007 la Segona Convenció "Les veus de la gent gran", on es va refermar la importància de fomentar un enfocament integral en l'adaptació de la ciutat a l'envelliment de la població sota dos principis orientadors: l'envelliment actiu i la perspectiva d'una ciutat per a totes les edats. En aquesta direcció l'Ajuntament de Barcelona va iniciar l'any 2009, a proposta del CAGG, el projecte "Barcelona, ciutat amiga de la Gent Gran", una iniciativa que s'emmarca en el Programa *Age-friendly cities* impulsat per l'Organització Mundial de la Salut. El

projecte, que té com a finalitat promoure l'envelliment actiu, es va plantejar les actuacions en els diferents camps i situacions de la vida quotidiana de la ciutat. El CAGG es va implicar intensament en el disseny i el desenvolupament del projecte. L'any 2011 es va desenvolupar la Tercera Convenció "Les veus de la gent gran de Barcelona", on es van abordar els resultats del procés participatiu "Barcelona, ciutat amiga de la gent gran" i es van traçar criteris i línies d'actuació del moviment participatiu. El CAGG hi va presentar els resultats de la tasca efectuada en diferents grups de treball, entre ells la *Declaració sobre la situació econòmica i els riscos d'exclusió de la gent gran*.

Pel què fa al **Grup de Treball de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social**, van prosseguir la interacció i l'intercanvi continuats entre diferents generacions i, a la vegada, entre actors diversos, ambdues característiques derivades de la composició i la dinàmica de treball. La seva activitat durant el període 2006-2011 es va concentrar en la reflexió i l'elaboració de propostes en dues grans línies, així com la participació en les dues convencions i en els treballs del projecte "Barcelona, ciutat amiga de la gent gran".

En la primera línia de treball, sobre el desplegament innovador dels recursos i serveis per a les persones grans, les propostes van posar l'èmfasi en tres criteris: el disseny i el funcionament dels serveis, l'establiment de vies concretes de relació entre els centres d'atenció (especialment els residencials) i la comunitat de l'entorn, i l'activitat voluntària, tot subratllant que ofereix una via de relació entre les generacions satisfactòria per a les diferents persones implicades.

La segona línia de treball del Grup va ser la relació entre la qualitat de vida i la qualitat dels serveis per a les persones grans. Les conclusions van subratllar que en els plans de millora dels serveis cal considerar els criteris de personalització, l'autonomia de les persones amb dependència i el compromís de les organitzacions no lucratives en clau de proximitat, interdependència i transparència. El Grup va formular al Plenari del Consell que la qualitat dels serveis està lligada a la premissa de l'atenció centrada en les persones. Aquesta perspectiva comporta un canvi de cultura i reptes d'adaptació per a les administracions públiques i les organitzacions que presten serveis; reptes que afecten aspectes tan variats com els models de contractació o la utilització de nous mètodes per recollir la valoració que les persones fan dels serveis. És per això que esdevé necessari desenvolupar plans de formació dels professionals, fomentar la participació de les persones grans i informar el conjunt de la ciutadania sobre els beneficis d'aquest enfocament.

Finalment, el Grup de Treball va reflexionar i avaluar un conjunt d'actuacions del Programa Municipal per a la Gent Gran 2006-2010 d'acord amb les perspectives de la dimensió comunitària i l'atenció centrada en la persona. Les propostes formulades a partir de l'avaluació de l'esmentat programa remarquen tres punts.

El primer, relatiu a les iniciatives comunitàries, subratlla que el seu caràcter "micro" fa necessari posar a l'abast de les entitats i els professionals la informació sistematitzada sobre aquest tipus d'iniciatives, a fi de facilitar la transferència d'experiències entre equipaments o entre territoris i també la connexió entre els grups promotors.

El segon punt es refereix a la solitud i l'aïllament i les propostes destaquen la importància de facilitar les relacions grupals en els diferents equipaments i entorns, així com de reforçar les actuacions públiques i veïnals envers les persones d'edat més avançada. Finalment, el tercer punt es refereix a la difusió del document obert *Drets i llibertats de les persones grans amb dependència* i subratlla la importància de difondre'l entre les persones grans i també entre els professionals i de manera àmplia entre els familiars posant en primer terme el respecte de l'autogovern de les persones grans quan pateixen situacions de dependència.

A les propostes al llarg d'aquest període, el Grup va palesar reiteradament la importància d'estimular la participació de les persones grans i fer-ho a través de propostes que donin resposta a la diversitat; l'estímul a la participació requereix en conseqüència aplicar la perspectiva de gènere i considerar la varietat derivada del trajecte vital, les condicions de vida o les capacitats funcionals. L'estímul a la participació també requereix estendre la informació sobre les diferents formes de participació a la vida quotidiana i també que hi hagi maneres diverses de participar en el disseny dels serveis. Potenciar iniciatives que promoguin i facilitin la vinculació comunitària, especialment amb les persones que reben serveis d'atenció domiciliària i les que viuen en habitatges amb serveis i en residències, i facilitar la participació de les persones que pateixen situacions de dependència són dos reptes que van emergir en diferents temes que el Grup va treballar al llarg d'aquesta etapa.

2.3.2 ESPAIS I PROGRAMES PER A UNA CIUTADANIA ACTIVA, LES RELACIONS INTERGENERACIONALS I L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

La segona línia estratègica del programa va plantejar la importància d'enfortir i millorar els espais propis de dinamització de la gent gran i els programes de promoció social, impulsar les dinàmiques i les relacions intergeneracionals i afavorir la vinculació de les persones grans amb el conjunt de projectes de desenvolupament comunitari de la ciutat. Aquest apartat presentava el desenvolupament del Pla de millora de casals i espais municipals de gent gran, així com un conjunt d'accions intergeneracionals i de caràcter comunitari, i descrivia la trajectòria de programes de promoció d'una ciutadania activa entre la gent gran.

El Pla va aprovar unes funcions noves i una cartera de serveis també nova amb l'objectiu de modernitzar uns serveis nascuts en els anys setanta, i adequar-los a les realitats noves i diverses de les persones grans. El pla de millora va definir un conjunt d'estàndards pel que fa als serveis, criteris d'accés i recursos infraestructurals, humans i econòmics. En relació amb la implementació, durant el període 2007-2011 es van construir 15 casals o espais de gent gran nous i se'n van remodelar o ampliar 10 dels existents. Amb aquest procés es van assolir un conjunt d'avenços:

- Creació dels Punts d'informació dels casals i espais de gent gran.
- Millora i reordenació dels espais de lliure accés: espai relacional, espai de joc, espais exteriors i aules informàtiques.
- Increment en l'oferta i la tipologia d'activitats millorant la qualitat i amb preus accessibles.
- Increment d'activitats de foment d'hàbits saludables, culturals i de formació permanent.
- Millora del suport a les iniciatives grupals i comunitàries de la gent gran dels territoris.
- Foment del voluntariat i del seu reconeixement, incrementant de manera significativa el nombre de persones voluntàries vinculades a les activitats del centre (durant l'any 2011 es van censar prop de 2.000 persones grans voluntàries als casals i espais de gent gran municipals).

- Increment del pressupost destinat a activitats i a recursos humans dels centres.
- Aprovació del Règim de funcionament dels casals i espais de gent gran municipals de Barcelona.
- Increment de la participació, democràcia interna i paritat als òrgans de participació i gestió dels centres.

Uns altres tipus d'iniciatives que van esdevenir importants són els programes de caràcter intergeneracional, com a component rellevant de l'estratègia d'envelliment actiu. Desenvolupats en els diferents districtes de la ciutat, van tenir com a objectiu construir una ciutat per a totes les edats, amb una alta densitat relacional entre persones i col·lectius en diferents etapes del cicle vital. La Tercera Convenció "Les veus de la gent gran" i els treballs preparatoris van fomentar la visualització de moltes iniciatives, que sovint són exemples d'actuacions de proximitat. Es tracta de programes variats centrats en temes diferents i que s'estructuren de formes diverses. Entre els programes es pot esmentar "Aprendre amb la gent gran", "La universitat de l'experiència" o "Els avis fan contes i els nens els dibuixen". Així mateix, entre les actuacions que van promoure la relació entre les generacions cal mencionar el programa "Viure i conviure", una acció que vincula la perspectiva intergeneracional amb l'habitatge.

L'acció comunitària és un altre dels camps en què es va produir el creixement de les iniciatives. D'una banda, cal destacar l'alta participació de les persones grans en els plans de desenvolupament comunitari. Dos van ser els

principals eixos, vinculats a la situació de les persones grans de la ciutat, que van vertebrar els plans: la salut en les seves múltiples vessants i l'intercanvi intergeneracional. Alguns exemples de les accions adreçades al col·lectiu de les persones grans són: els Radars, les Rutes saludables, les Escoles de salut, els Punts de trobada intergeneracional, Baixem al carrer, Bon veïnatge o Banc del temps. En les expressions d'aportació voluntària es va signar un conveni amb la Federació Catalana del Voluntariat a través del qual les persones grans s'implicaven en el desplegament del Pla de millora dels casals i espais de gent gran municipals, tot impartint classes, organitzant activitats concretes o col·laborant activament en els òrgans de participació, sempre des del voluntariat.

En relació amb els programes de promoció d'una ciutadania activa, l'Ajuntament de Barcelona va iniciar l'any 2009 la revisió de les prestacions associades a la Targeta Rosa, entesa com a instrument de garantia i foment del dret a la mobilitat de les persones grans i, més enllà, com a mecanisme de promoció, activació i participació de la gent gran en la vida de la ciutat. A través d'una campanya de captació de nous avantatges, es van signar diferents acords de col·laboració amb diversos proveïdors, amb avantatges en les àrees de la salut, la cultura i el lleure, els esports, la mobilitat i el comerç de proximitat.

Cal destacar finalment altres iniciatives de promoció d'una ciutadania activa entre les persones grans. D'una banda, la millora de l'oferta de formació continuada que des dels centres cívics, casals de gent gran i biblioteques es va oferir a les persones grans, així com la col·laboració amb les aules d'extensió universitària de la ciutat. De l'altra, la

diversificació de l'oferta del Programa de Vacances per a la Gent Gran. Així mateix, es va incrementar el nombre d'aules d'informàtica i les accions de formació en conveni amb la Fundació "la Caixa". L'oferta formativa va créixer gràcies a l'acció voluntària de moltes de les persones grans ja formades que van contribuir a fer més accessibles les noves tecnologies a la resta del col·lectiu. També es va incrementar el nombre de tallers d'entrenament de la memòria, i en clau de fomentar-ne la millora es va produir una guia de recomanacions realitzada per l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

Finalment, cal esmentar l'oferta del programa "Activa't als parcs" de Barcelona, així com d'altres activitats físiques a les instal·lacions esportives municipals, casals i espais de gent gran i centres cívics de tots els districtes.

2.3.3 QUALITAT I AUTONOMIA AMB SERVEIS DE PROXIMITAT

La tercera línia estratègica del programa va plantejar la potenciació i articulació del conjunt de serveis de proximitat i d'atenció domiciliària com a base de suport a una vida quotidiana amb els graus més alts de qualitat i autonomia possibles en l'entorn habitual, tant per a la gent gran com per a les persones cuidadores. Pel que fa a les accions desenvolupades, aquest apartat presenta els resultats de la implementació del Servei d'Atenció Domiciliària en el marc d'un nou model de serveis socials bàsics.

L'any 2009 l'Ajuntament de Barcelona va iniciar la implementació d'un nou model de Serveis Socials Bàsics per millorar l'accessibilitat a l'atenció social bàsica, la definició i generalització dels processos i els criteris d'atenció, l'optimització dels recursos i els processos de gestió, la millora de la qualitat dels serveis i la transformació de la imatge dels serveis socials bàsics.

Val la pena assenyalar l'impacte del desplegament de la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en Situació de Dependència que es va produir a partir de l'any 2007. Aquest procés ha suposat un canvi significatiu en la població que s'adreçava als serveis socials bàsics, i s'hi han incorporat persones que no coneixien aquests serveis. Amb la voluntat de donar resposta als reptes que suposa l'atenció a les persones en situació de dependència es van incrementar el personal i els recursos vinculats.

Aquests serveis es van desenvolupar amb l'aprovació el 2008 del document marc dels serveis socials d'atenció domiciliària, que inclou la definició del

nou model de prestació així com del model organitzatiu i de gestió. El principal repte d'aquest nou model és donar resposta als canvis derivats tant de les realitats socials i dels perfils de necessitats i demandes com del marc normatiu dels serveis socials. Així doncs, els serveis d'atenció domiciliària es van orientar a donar una atenció integral i personalitzada, adreçada a persones i famílies que, per diferents motius, tenien dificultats per a la realització de les activitats bàsiques de la vida quotidiana, o per al seu desenvolupament personal i social. Es tracta, així, de contribuir a millorar la qualitat de vida d'aquestes persones i famílies en el seu entorn habitual de vida, proporcionant-los (tant al domicili com en l'àmbit comunitari) un univers ampli i coordinat de suports de caire preventiu, assistencials, socioeducatius i rehabilitadors. Els diferents serveis que van constituir la cartera de serveis socials d'atenció domiciliària són: l'atenció personal, la teleassistència, la neteja de la llar i de fons, els àpats a domicili, el servei de bugaderia, l'arranjament per al condicionament de l'habitatge, l'equipament de la llar i les ajudes tècniques per a l'autonomia personal.

Pel que fa a la implementació del model, destaca el creixement general dels recursos destinats als serveis i prestacions. Cal esmentar com a exemple l'increment del 77% en el nombre de llars amb serveis d'atenció personal, la posada en marxa d'un servei d'alertes personals - localitzador de persones, la col·laboració amb la Creu Roja i l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials, o el programa d'adaptació funcional de la llar per a persones grans.

2.3.4 AMPLIACIÓ I MILLORA DE LA XARXA DE SERVEIS I EQUIPAMENTS ESPECÍFICS

La quarta línia estratègica del programa va plantejar l'ampliació i millora, sota criteris d'equilibri territorial, de la xarxa de serveis i equipaments d'atenció a les persones grans fràgils o en risc d'exclusió, per tal de facilitar un envelliment digne per a tothom, en un entorn acollidor i inclusiu. Pel que fa a les accions desenvolupades, aquest apartat presenta la trajectòria de tres iniciatives: el desplegament del Consorci de Serveis Socials de Barcelona, la xarxa d'apartaments amb serveis i la xarxa d'equipaments d'atenció a la gent gran (residències i centres de dia).

En primer lloc cal esmentar el desplegament de la Carta Municipal i el Consorci de Serveis Socials de Barcelona, que va contribuir a dotar la ciutat d'un escenari integrat de planificació i gestió dels serveis socials d'atenció a la gent gran, de caràcter municipalista i amb la participació del govern de la Generalitat de Catalunya. En segon lloc cal esmentar el desenvolupament de la xarxa d'habitatges amb serveis, amb l'objectiu de contribuir a la millora de les condicions d'habitabilitat, autonomia i protecció de les persones grans. Hi ha dues modalitats d'habitatges socials per a gent gran: els habitatges amb serveis i els apartaments tutelats.

Els habitatges amb serveis es van desenvolupar mitjançant els acords d'actuació signats pel Patronat Municipal de l'Habitatge de Barcelona, el Consorci d'Habitatge de Barcelona i el Sector de Serveis Personals. L'any 2011 es va arribar als 17 equipaments en marxa, que van oferir més de 1.000 habitatges per a més de 1.100 persones grans. Aquest model de servei conviu a Barcelona amb

el model dels apartaments tutelats, dels quals n'hi havia 71 i que es defineixen com a establiments socials integrats en el Sistema Català de Serveis Socials.

En tercer lloc, pel que fa a la xarxa d'equipaments d'atenció a la gent gran (residències i centres de dia), es va avançar durant el període 2007-2011 en l'enfortiment, la diversificació i l'equilibri territorial de les places amb finançament públic. La signatura i el desplegament dels acords signats entre l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya van permetre l'increment substancial del nombre de places residencials amb finançament públic de la ciutat. L'any 2005 Barcelona disposava de 2.929 places residencials públiques, concertades o col·laboradores, l'any 2007 aquesta xifra es va incrementar fins a les 3.698 i el 2011 fins a 4.904 places.

Pel que fa concretament al conjunt de les residències municipals. un dels aspectes que va esdevenir prioritari va ser la millora contínua dels processos d'atenció. Per assolir aquest objectiu i iniciar un procés d'avaluació interna del model es va endegar el procés d'acreditació de la Joint Commission International (JCI), que valora estàndards centrats en el pacient —accessibilitat, drets, atenció— i en l'equipament —gestió de la qualitat, prevenció, òrgans de govern—. Com a resultat d'aquest procés iniciat, la residència i el centre de dia Fortpienc van obtenir l'acreditació de qualitat que atorga la Joint Commission International. S'escau doncs reconèixer les polítiques públiques impulsades per l'Ajuntament de la ciutat que, orientades vers la promoció de l'envelliment actiu i saludable i amb la participació de les persones grans, han anat construint un model d'equipaments, serveis i espais per a tothom, accessibles, acollidors i inclusius.

2.4
TRAJECTÒRIA DEL NOU MANDAT

La trajectòria efectuada en aquest nou mandat es fonamenta en el model de ciutat que impulsa el govern de la ciutat, on el benestar social i la qualitat de vida de les persones se situen en el centre de les prioritats. Per avançar en aquest objectiu el primer any de mandat (2011-2012) es va incrementar el pressupost destinat a les polítiques socials, posant l'èmfasi a potenciar la capacitat de resposta a les situacions d'urgència i emergència de persones i famílies generades per l'impacte de la crisi. L'any 2012 l'Àrea Qualitat de Vida, Igualtat i Esports va incrementar el seu pressupost un 8% de mitjana i un 14,15 % en programes d'atenció social.

2.4.1 ELS PROGRAMES D'ATENCIÓ PER AL SECTOR DE LES PERSONES GRANS

L'augment pressupostari esmentat té un impacte directe sobre els programes específics d'atenció dirigits a les persones grans:

AUGMENT DEL SERVEI D'ATENCIÓ
DOMICILIÀRIA

El Servei d'Atenció Domiciliària ha experimentat un gran creixement durant l'any 2012; el nombre de llars que han rebut algun dels serveis al llarg de l'any s'ha incrementat un 13,30%, i al final de l'any les llars amb serveis actius s'han incrementat un 11,10%. El creixement esmentat ha permès atendre totes les persones que han estat prescrites per rebre aquest servei. El 85,3% dels seus usuaris són persones grans. L'augment de recursos econòmics destinats a aquest servei en relació amb l'any 2011 és d'un 17%.

A partir de l'entrada en vigor del Reial Decret Llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat, els Plans Individuals d'Atenció (PIA) han de recollir les intensitats d'atenció personal i neteja que marca aquest Reial Decret, el que suposa una reducció respecte a les intensitats establertes fins aleshores. Tot i això, des de l'Ajuntament de Barcelona garantim la cobertura de l'atenció en aquelles situacions en que és necessària una in-

tensitat superior a les que queden reflectides en el PIA.

AUGMENT DEL PRESSUPOST DEL
SERVEI DE TELEASSISTÈNCIA

En aquest període el pressupost destinat al servei de teleassistència ha augmentat un 41,6%. Els usuaris en teleassistència s'han incrementat en un 11,8%, i han ascendit a 59.473 persones. El 97,7% dels usuaris de teleassistència són persones grans.

A la Comissió de Qualitat de Vida de l'11 de desembre de 2012 es va aprovar l'adjudicació del nou contracte de teleassistència amb un import anual de 10.037.500 €, assumint la totalitat del cost del servei.

AMPLIACIÓ DEL SERVEI D'ÀPATS EN
COMPANYIA PER A LA GENT GRAN

S'ha passat de 21 a 24 menjadors, és a dir, de 743 places a 841, que significa un increment del 13,20% respecte al 2011. L'any 2012 s'han ofert 168.694 àpats, 23.264 més que l'any anterior.

AMPLIACIÓ DEL SERVEI D'ÀPATS
A DOMICILI

Pel que fa al servei d'àpats a domicili s'han servit 282.368 menús, xifra que representa un increment de l'11,60% i s'han atès un total de 1.138 persones. L'augment del 15% de les persones i àpats servits ha suposat un increment de 14% dels recursos destinats.

Aquest any 2012 s'ha unificat en un únic contracte la gestió d'ambdós serveis (Servei d'Àpats en Companyia i Servei d'Àpats a Domicili). La unificació ha permès millorar qualitat, simplificar el procés de control de gestió i també ha permès l'ampliació del servei.

ADAPTACIÓ FUNCIONAL A LA LLAR
DE LES PERSONES GRANS AMB
DEPENDÈNCIA I/O AMB DISCAPACITAT

S'han realitzat 696 adaptacions per facilitar la mobilitat en les diferents activitats de la vida diària a la llar.

CREACIÓ I AMPLIACIÓ
DE NOUS EQUIPAMENTS

L'any 2011 hi havia a la ciutat 1.021 habitatges amb serveis per a la gent gran distribuïts en 17 equipaments, xifres que al final de l'any 2012 van créixer fins a 1.206 habitatges distribuïts en 20 equipaments.

Aquests 185 habitatges amb serveis nous estan distribuïts en les següents promocions: Cibeles, amb 32 habitatges; Via Favència, amb 77 habitatges, i Navas, amb 76 habitatges. Així doncs el 2011, 1.125 persones vivien en un habitatge amb serveis i aquesta xifra ha crescut fins a 1.301 l'any 2012. També s'ha ampliat la xifra d'apartaments tutelats amb 16 apartaments nous, situats a l'equipament Pau Casals, al districte de Nou Barris.

ADAPTACIÓ DE TOTS ELS CENTRES
DE SERVEIS SOCIALS AL NOU MODEL
I MILLORA DE LA QUALITAT DE
L'ATENCIÓ I EL TEMPS DE RESPOSTA

La tendència dels darrers anys, i també del 2012, mostra l'augment progressiu de les persones ateses als centres de serveis socials, que passa de 64.514 l'any 2011 a 68.635 l'any 2012. Això suposa un augment del 6,40% pel que fa a persones ateses i d'un 9,35% pel que fa a unitats d'atenció. Aproximadament un 43% de les persones usuàries tenen 65 anys o més.

A l'Àrea Qualitat de Vida, Igualtat i Esports, l'acció de govern té cinc eixos d'actuació prioritàris: habitatge, atenció alimentària, infància i família, ocupabilitat i inserció laboral, i atenció i promoció dels col·lectius vulnerables. Paral·lelament a les dades relatives als programes específics destinats a les

persones grans, és pertinent destacar diferents iniciatives que, englobades en aquells eixos, resulten rellevants per al col·lectiu de la gent gran, entre les quals hi ha:

- A.** l'augment del 14% de recursos econòmics destinats a ajuts econòmics d'inclusió, especialment els ajuts relacionats amb l'habitatge;
- B.** el 2012 s'han adjudicat tres menjadors socials nous, en concert, amb 300 places en total. Els menjadors socials són un altre recurs que utilitzen les persones grans de la ciutat amb necessitats socioeconòmiques i que pretén proporcionar benestar nutricional, físic i social a persones en situació de vulnerabilitat. Això permet atendre 235 persones més. Hem passat de 14 a 17 menjadors socials amb l'obertura de tres nous equipaments a les Corts, l'Eixample i Sarrià - Sant Gervasi. Així mateix, l'Ajuntament ha incrementat el nombre de convenis amb entitats socials per a alimentació.

PROMOCIÓ SOCIAL I PARTICIPACIÓ

Així mateix, l'Àrea Qualitat de Vida, Igualtat i Esports ha situat en primer terme les actuacions de promoció social i d'impuls de la participació a través d'actuacions com les següents:

- A.** La promoció de les aules informàtiques i l'impuls en l'ús de les xarxes socials entre les persones grans. Amb la inauguració al Casal de Gent Gran Joan Casanelles, al districte de Sant Martí, de la ciberaula conveniada amb la Fundació "la Caixa", es disposa de 19 aules informàtiques i la creació d'un twitter i un facebook en el marc de les activitats de l'Any Europeu de l'Envel·liment Actiu i la Solidaritat entre les Generacions.
- B.** La inauguració del Casal de Gent Gran Cotxeres de Borbó al districte de Nou Barris, amb el qual hi ha 53 casals municipals de gent gran actualment a Barcelona.
- C.** L'impuls a la consolidació i expansió de projectes i accions comunitàries com ara el projecte Radars per a la reducció del risc d'aïllament i d'exclusió social de la gent gran, present als districtes de Gràcia, Sarrià - Sant Gervasi, Horta-Guinardó, Sant Marí i les Corts.
- D.** L'ampliació dels ajuts a les associacions de gent gran amb l'increment de les subvencions, que han passat de 80 a 109, i dels convenis, que han passat de 8 a 15, amb l'objectiu de reforçar els treballs d'atenció i promoció social de les persones grans.

En aquest període Barcelona va participar en el I Congrés Internacional de Ciutats Amigables de les Persones Grans, que va tenir lloc a Dublín. Membre de la Xarxa Global de Ciutats Amigables, fou una de les signatàries de la Declaració de Dublín, un document en el qual ciutats de tots els continents fan una crida a l'estímul i el suport per promoure la igualtat de drets i oportunitats per als ciutadans i ciutadanes de més edat i per compartir l'aprenentatge sobre els avenços en polítiques i pràctiques que millorin les seves vides.

En clau participativa, és adient esmentar l'elevada implicació dels membres del Consell Assessor de la Gent Gran i del Grup Gent Gran del Consell Municipal de Benestar en els processos participatius desplegats en l'elaboració del Pla d'Actuació Municipal i el Pla d'Inclusió Social, així com la dels membres dels consells i comissions de districte pel que fa a l'elaboració dels plans dels districtes. Per la seva banda, el Grup de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social ha abordat en aquest període el problema de la discriminació i el maltractament. En les seves conclusions proporciona criteris útils per fer un pas endavant en l'acció contra els prejudicis i el maltractament de les persones grans, i planteja l'enfocament del bon tracte com a estratègia per combatre la discriminació.

2.4.2 L'ANY EUROPEU DE L'ENVELLIMENT ACTIU I LA SOLIDARITAT ENTRE GENERACIONS

La Unió Europea va declarar l'any 2012 Any Europeu de l'Envelliment Actiu i de la Solidaritat entre Generacions, amb l'objectiu de donar resposta a l'intens procés d'envelliment de la població de la UE.

L'Ajuntament va aprovar la Mesura de govern per a l'adhesió de Barcelona a aquesta iniciativa posant de manifest la voluntat d'avançar en estratègies de cooperació per promoure les polítiques d'envelliment actiu a la ciutat. El marc de col·laboració concerneix les àrees municipals, els districtes, el Consell Assessor de la Gent Gran, les institucions, les entitats, el voluntariat, l'àmbit professional, el món acadèmic i els mitjans de comunicació.

La Mesura de govern per a l'adhesió de Barcelona a la celebració de l'Any Europeu recull els antecedents en les polítiques de foment de l'envelliment actiu en un recorregut que s'inicia l'any 2002 quan se celebra a Madrid la II Assemblea Mundial sobre Envelliment promoguda per les Nacions Unides, en la qual l'Organització Mundial de la Salut presenta el paradigma de l'envelliment actiu i formula els objectius següents:

1. Sensibilitzar el conjunt de la ciutadania sobre la importància de la prevenció i la promoció de l'envelliment (planificar aquest procés d'envelliment).
2. Difondre i atorgar valor a les bones pràctiques d'envelliment actiu desenvolupades ja a Barcelona i impulsar noves accions que contribueixin a avançar en aquest objectiu compartit.

3. Reconèixer la gran contribució de les persones grans al benestar de la comunitat, en l'entorn familiar i en el conjunt de la societat barcelonina.

4. Promoure i impulsar la necessària solidaritat entre generacions per afavorir la cohesió social.

L'estratègia col·laborativa que es respon amb la característica multisectorial que requereixen les polítiques d'envelliment actiu es vertebrava en primer lloc en l'estructura municipal.

Totes les àrees de govern i els districtes s'han implicat per acordar i desenvolupar un programa d'activitats de caràcter transversal; activitats basades en el concepte d'envelliment entès com un procés que té lloc al llarg de tota la vida i que concerneix totes les generacions. La implicació s'ha desplegat a través de moltes unitats i ha generat una important mobilització d'iniciatives a cada un dels districtes.

En segon lloc, l'estratègia col·laborativa es desplega en la proposta de cooperació formulada a les diferents entitats, amb les línies d'actuació següents:

- A. Sensibilització del conjunt de la ciutadania sobre la importància de la promoció i prevenció de l'envelliment actiu i dels valors de la solidaritat.
- B. Creació de marcs de compromís i coresponsabilitat amb el teixit social de la ciutat.
- C. Promoció d'activitats per afavorir l'envelliment actiu i la solidaritat entre generacions.

D. Debat i generació de coneixement.

Fruit de la col·laboració entre l'Ajuntament i el ventall d'organitzacions, entitats i les institucions públiques, la celebració de l'Any Europeu de l'Envelliment Actiu i la Solidaritat entre Generacions ha comportat el desenvolupament d'un ampli programa d'activitats que posa l'accent en diferents vessants relacionades amb l'envelliment actiu i la solidaritat entre generacions, com són la participació, l'educació al llarg de la vida, la cultura, els serveis socials i de salut, l'activitat física, l'habitatge i l'entorn, la xarxa familiar i comunitària, els espais públics i la mobilitat, l'economia, el reconeixement de la diversitat (generacional, d'orientacions i identitats sexuals, etc.), la protecció jurídica o la visió de gènere.

En el marc de l'estratègia col·laborativa l'Ajuntament va posar en marxa l'Agenda de la web de l'Envelliment Actiu.² L'Agenda ha informat sobre totes les activitats que s'han dut a terme a la ciutat impulsades per les àrees municipals, els districtes, les entitats membres del Consell Assessor de Gent Gran i dels consells i comissions dels districtes, així com els col·legis professionals, les organitzacions de voluntariat i el món acadèmic. Al llarg de l'any s'ha promogut que la difusió es dirigís tant a les persones grans com al sector dels professionals que directament o indirectament treballen per o amb la gent gran, així com a la societat en general per tal d'anar conscienciant sobre la importància d'envellir d'una manera activa, emfatitzant que el procés de l'envelliment s'inicia molt abans d'entrar a la jubilació.

² www.bcn.cat/envellimentactiu/agenda.html

El següent quadre mostra les activitats organitzades a cada un dels districtes, entre les quals en destaquen dues: els tallers i cursos, i les activitats intergeneracionals. En relació amb això, resulta d'interès advertir que es tracta d'activitats molt rellevants per avançar en l'envelliment actiu. Els tallers i cursos són iniciatives de formació que brinden a les persones participants l'oportunitat d'aprendre, de preguntar-se i de preguntar; més enllà de la temàtica tractada, es tracta d'iniciatives que mobilitzen capacitats entre les persones grans. Pel que fa a les activitats intergeneracionals, constitueixen oportunitats adients per difondre no només visions de les persones grans diferents a les imatges estereotipades, sinó també la importància dels estils de vida en totes les etapes del desenvolupament.

Districte	Activitats intergeneracionals	Tallers i cursos	Balls	Activitats esportives	Conferències	Salut	Activitats festives	Activitats artístiques i creatives	Jornades	TOTAL
Ciutat Vella	17	7	2	3	10	5	12	7	11	74
Eixample	22	45	7	5	18	8	9	20	17	151
Sants-Montjuïc	10	11	5	9	3	7	10	2	4	61
Les Corts	4	10	5	4	1	1	8	8	1	42
Sarrià - Sant Gervasi	13	75	4	24	14	30	22	22	6	210
Gràcia	14	20	5	5	2	9	8	3	4	70
Horta-Guinardó	16	8	8	3	8	5	13	10	10	81
Nou Barris	4	6	7	4	5	3	5	2	1	37
Sant Andreu	6	4	3	2	5	4	8	3	2	37
Sant Martí	13	14	8	4	8	5	17	12	1	82
TOTAL	119	200	53	63	74	77	111	87	56	844

A més, l'agenda ha recollit informació sobre 39 projectes i serveis desenvolupats durant el 2012 aportant dades sobre les activitats i les organitzacions promotores.

El conjunt d'iniciatives desplegades han posat de manifest la diversitat que caracteritza la ciutat concretada a cada districte; les peculiaritats dels districtes s'han fet paleses en els continguts de les activitats o en les formes de cooperació entre les entitats. A la vegada, l'esforç esmerçat ha posat les bases per elaborar un programa

d'envelliment actiu que comparteix els objectius comuns per a tota la ciutat desplegats de manera variada en actuacions i intensitats adaptades a cada districte.

L'Any Europeu de l'Envelliment Actiu va ser concebut per part del govern de la ciutat com un marc de treball que es projecta més enllà de les activitats programades al llarg dels dotze mesos. L'àmplia agenda d'iniciatives que s'han dut a terme a la ciutat ha mostrat la varietat de línies d'actuació i d'actors, i la seva voluntat d'implicació en la cons-

trucció d'una ciutat que promou l'enve-lliment actiu. És per això que a més del resultat positiu que s'expressa a les xifres relatives al nombre d'activitats i participants, cal subratllar l'oportunitat que ha ofert per sensibilitzar la societat sobre l'heterogeneïtat que caracteritza aquest grup de població i per afavorir la percepció que hi ha una nova generació de gent gran activa, implica-da, compromesa amb el seu entorn.

El Consell Assessor de la Gent Gran té una posició clau en el marc de l'estratègia col·laborativa. Cal destacar que la seva activitat s'inicia amb la creació d'un grup de treball per impulsar l'Any Europeu. Aquest grup ha treballat en el disseny, la realització i la coordina-ció d'iniciatives i propostes diverses; algunes d'elles han tingut el seu reflex en documents divulgatius com ara el fullet de recomanacions per envellir activament. A la vegada, el Consell ha participat conjuntament amb l'Ajunta-ment de Barcelona en l'elaboració del compromís d'adhesió a la convocatòria de l'Any Europeu i els seus membres s'hi han involucrat, participant directa-ment o fent el seguiment, en un extens ventall d'actes, jornades i activitats. La diversitat de temàtiques tractades, entre elles el paper del voluntariat, el debat intergeneracional, l'envelliment actiu i les persones amb dependència, la innovació social i l'aprenentatge al llarg de la vida, reflecteix l'interès del Consell per oferir oportunitats de debat sobre temes centrals en el despla-gament de l'envelliment actiu.

En resum, s'han presentat en aquest capítol les iniciatives més significati-ves que comporten el punt de partida del Pla d'Actuació Municipal per a les Persones Grans. S'han resumit les da-des generals del primer any de govern 2011-2012 i, en particular, l'enfocament del programa de l'Any Europeu de l'En-velliment Actiu i de la Solidaritat entre Generacions.

La voluntat del govern expressada a través d'aquestes iniciatives té conti-nuïtat amb diferents accions, entre les quals hi ha el Programa d'Accions per a la Promoció de l'Envelliment Actiu de les Persones Grans, 2013-2015, a cada un dels districtes de la ciutat, anterior-ment esmentat.

Les propostes d'accions s'estructuren en sis eixos estratègics que agrupen els principals àmbits d'intervenció dels districtes en matèria de polítiques de gent gran: la difusió de l'envelliment actiu entre la ciutadania; la promoció de la participació social de les perso-nes grans a la ciutat; la dinamització d'espais de desenvolupament personal al llarg de l'envelliment; la promoció de la salut de les persones mentre aques-tes envelleixen; la protecció de la se-guretat, la dignitat i l'autonomia de les persones grans, i la gestió de la qua-litat dels casals i espais de gent gran municipals. Basant-se en els sis eixos esmentats, a cada districte hi haurà un pla detallat d'accions adaptat a les ca-racterístiques de cada territori i basat en la col·laboració amb les entitats.

2.5
INDICADORS DELS SERVEIS I PROGRAMES

Aquest apartat presenta les dades principals sobre l'evolució d'un conjunt de serveis i programes municipals en l'àmbit de les persones grans durant el període 2003-2012. Es presenten tres blocs diferenciats: els organismes ins-

titucionals de participació, els programes de promoció social i comunitària, i els serveis d'atenció social a les persones grans.

A. La participació de les persones grans i de les entitats de gent gran

La taula següent fa referència a l'evolució de l'activitat de dos tipus d'organismes que canalitzen la participació de les persones grans i les seves entitats. D'una banda, el Grup de Treball de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social, i de l'altre, el Consell Assessor de la Gent Gran i els consells i comissions de gent gran dels districtes.

Indicadors bàsics

	2003	2007	2011	2012
Entitats representades al Grup de Treball de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social	29	40	50	35
Entitats del Consell Assessor de la Gent Gran	8	8	36	35
Entitats dels consells i comissions de gent gran dels districtes	235	289	302	300

B. Espais i programes per a una ciutadania activa

A la taula següent es presenten les dades d'activitat dels equipaments específics de persones grans, les iniciatives de suport al moviment associatiu i els programes d'acció comunitària. En tots els casos s'informa sobre l'evolució de dades de caràcter quantitatiu que permeten obtenir una mirada de conjunt sobre el desenvolupament en el temps d'aquests programes.

Indicadors bàsics

		2003	2007	2011	2012
Casals i espais municipals de gent gran	Casals i espais municipals de gent gran	54	57	52	53
	Aules informàtiques conveniades	7	9	19	19
Targeta Rosa	Targetes roses en circulació a 31 de desembre	261.846	260.767	252.139	250.211
	% de targetes roses en modalitat gratuïta	54%	50%	46%	46%
Vacances per a gent gran	Sol·licituds	1.952	2.450	2.336	2.258
	Viatges fets	1.693	1.640	1.640	1.519
Activitats de foment d'hàbits saludables	Hores de tallers de la memòria ofertes	432	1.848	2.214	2.225
Xarxa d'horts urbans	Horts urbans en la xarxa	4	10	13	13
	Persones grans implicades	129	274	344	369
Suport al moviment associatiu	Entitats que reben subvenció	96	107	80	109
	Entitats que disposen de conveni	0	3	8	15
	Quantia atorgada a entitats de gent gran	50.334	382.088	288.258	706.144
Programa "Viure i conviure"	Convivències entre persones grans i joves	97	120	88	86
Accions comunitàries d'intercanvi i solidaritat	Bancs de temps a Barcelona	4	5	10	14
	Plans de desenvolupament comunitari	6	15	15	14
	Accions comunitàries de serveis socials per a gent gran	-	-	23	24

C. Serveis de proximitat

La taula següent reflecteix els indicadors referents als serveis que orienten i donen suport a les persones grans amb l'objectiu de facilitar les activitats de la vida diària en el seu entorn més proper.

Indicadors bàsics

SERVEIS D'ATENCIÓ SOCIAL A LES PERSONES GRANS		2003	2007	2011	2012
Centres de serveis socials	Persones grans ateses	15.857	22.472	27.697	31.449
	Persones grans ateses respecte al total de la població	n.d	47,90%	43,10%	43,84%
Serveis d'atenció a la dependència	Acumulat de persones grans valorades dependència a 31 de desembre		n.d.	66.311	76.931
	Persones grans amb resolució de no dependència		n.d.	7.915	9.583
	Persones grans valorades amb grau I		n.d.	15.679	17.297
	Persones grans valorades amb grau II		n.d.	18.416	21.551
	Persones grans valorades amb grau III		n.d.	24.291	28.500
Serveis d'atenció domiciliària	Usuaris atesos de 65 anys i més (atenció personal, neteja i àpats a domicili)	5.274	10.626	14.767	16.451
	Taxa de cobertura del SAD dels majors de 65 anys	1,5%	3,2%	4,3%	4,8%
Servei de teleassistència	Persones ateses	-	26.659	53.161	57.617
	Taxa de cobertura de teleassistència de majors de 65 anys	-	8,1%	15,8%	17,0%
	Taxa de cobertura de teleassistència de majors de 80 anys	-	26,1%	46,7%	49,6%
Serveis d'alimentació	Places d'àpats en companyia diàries	65	522	743	841

D. Serveis específics i equipaments d'atenció

Es presenta l'evolució dels programes d'atenció especialitzada en funció del grau d'autonomia de les persones grans.

Indicadors bàsics

Serveis d'atenció a les persones grans		2003	2007	2011	2012
Programa Respir d'estades temporals	Persones ateses	266	571	668	688
	Places	46	174	163	205
Acolliment urgències per a vellesa (SAUV)	Persones grans acollides	196	468	461	603
	Ingressos realitzats per any	n.d.	336	341	435
	Estades realitzades	16.754	63.662	59.508	74.899
Habitatges amb serveis per a la gent gran	Equipaments en funcionament	2	11	17	20
	Habitatges disponibles	75	648	1.021	1.206
	Persones grans acollides	89	735	1.125	1.301
Centres de dia	Places amb finançament públic a Barcelona	722	1.324	1.478	1.480
	% respecte al total de places de Barcelona	35%	49%	68%	68%
	Centres de dia municipals	2	2	2	2
	Places	70	70	68	68
	Persones acollides	71	71	63	73
	Estades d'atenció diürna	16.679	16.679	15.961	15.700
Centres residencials per a gent gran	Places amb finançament públic a Barcelona	2.795	3.698	4.904	4.988
	% respecte al total de places de Barcelona	24%	29%	41%	42%
	Centres residencials municipals	5	4	4	4
	Places	340	293	295	295
	Persones acollides	404	346	292	296
	Estades residencials	124.100	89.807	106.322	107.343
Apartaments tutelats per a gent gran	Apartaments tutelats municipals	71	71	71	79
	% respecte al total d'apartaments públics a Barcelona	33%	24%	24%	25%
	Persones grans acollides	73	84	69	78

3. MARC CONCEPTUAL

54

Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports

Pla municipal per
a les persones grans
2013-2016

El Pla Municipal de les Persones Grans es basa en el paradigma de l'envelliment actiu formulat per l'Organització Mundial de la Salut i presentat a la segona Assemblea Mundial de l'Envelliment que se celebrà l'any 2002.

Aquest paradigma postula que per tal que l'envelliment sigui una experiència positiva cal que l'allargament de la vida vagi acompanyat d'oportunitats continuades de salut, participació, seguretat i formació. Per això, l'envelliment actiu es defineix com el procés d'optimització de les oportunitats de salut, participació, seguretat i formació a fi de millorar les condicions de vida a mesura que les persones envelleixen.

El plantejament de l'envelliment actiu es basa en el reconeixement dels drets humans de les persones grans i en els següents principis bàsics promulgats per les Nacions Unides: independència, participació, dignitat, assistència i realització dels propis desigs.

En reconèixer que les societats s'han d'adaptar a l'envelliment, aquest paradigma defensa la importància de considerar dues vessants en els reptes que cal afrontar: la individual i la col·lectiva. A la vegada, se subratlla que les actuacions per promoure l'envelliment actiu no es dirigeixen només a les persones grans, és el conjunt de generacions que s'ha d'involucrar. La implicació dels ciutadans i ciutadanes, dels grans i dels altres grups d'edat al llarg del cycle vital, que és contemplada com una condició bàsica, posa en primer terme la importància dels processos d'informació i participació en formats i escales variades.

Els reptes a afrontar reclamen actuacions en diferents sectors d'activitat i és per això que l'impuls a l'envelliment actiu exigeix l'adopció d'un enfocament transversal, un enfocament que pren tot el seu sentit en la mesura que es tracta d'establir actuacions definidores de la vida quotidiana de les persones. La ciutat és el marc per excel·lència per repensar sobre la quotidianitat.

Per bé que la importància del disseny urbà i les ciutats no han estat gaire presents en els debats generals sobre la qualitat de vida de les persones grans, la seva incorporació a través del projecte "Ciutats amigues de les persones grans" està proporcionant unes coordenades potents i molt útils per a la reflexió i l'elaboració de propostes i iniciatives. Arrelat en la recerca sobre la influència dels entorns quotidians en la qualitat de vida i en la configuració de la discapacitat, el projecte esdevé un marc integrador i coherent per a l'acció multisectorial i transversal que el desplegament de l'envelliment actiu reclama. Impulsat per l'OMS a partir del 2005, són moltes les ciutats i territoris que estan adoptant aquest enfocament de planificació estratègica que pren com a punt de partida l'anàlisi efectuada per les persones grans sobre les condicions de vida de la ciutat on viuen; una anàlisi en la qual les valoracions, posant de manifest necessitats i aportacions, conflueixen amb l'expressió de propostes, les quals sovint són elements de millora per al conjunt dels ciutadans. Així doncs, no sorprèn que l'envelliment actiu es formuli com un enfocament per avançar cap a una ciutat amiga de totes les edats en la planificació estratègica de les ciutats.

El marc conceptual en el qual es fonamenta el Pla Municipal s'estructura en els quatre eixos següents:

- 3.1** La visió de l'envelliment i les persones grans
- 3.2** La posició de les persones grans com a ciutadans implicats
- 3.3** La importància del cycle vital i la implicació de les diferents generacions
- 3.4** Les discapacitats i les persones que pateixen situacions de dependència

55

Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports

Pla municipal per
a les persones grans
2013-2016

3.1 LA VISIÓ DE L'ENVELLIMENT I LES PERSONES GRANS

L'envelliment dels éssers humans és un procés que s'inscriu en la interacció entre les persones i els entorns on viuen, en conseqüència no és un procés uniforme. L'heterogeneïtat és una característica definitiva del grup poblacional compost per les persones grans. Mentre que la semblança entre les persones disminueix segons que avança el trajecte vital, la tendència més estesa és considerar que les persones grans són molt semblants entre elles. Aquesta visió s'articula molt sovint entorn de representacions socials on les persones grans estan associades al deteriorament, la inutilitat o la malaltia.

Amb el paradigma de l'envelliment actiu es proposa una aproximació diferent a la vellesa per tal que la visió estereotipada desaparegui.

Les polítiques d'envelliment actiu han d'abordar la tasca de propiciar vies i mecanismes de participació variats.

L'eliminació de les imatges estereotipades de les persones grans és una condició necessària per reduir les discriminacions que aquelles persones pateixen per motius d'edat; val la pena esmentar que una part dels maltractaments es fonamenten en la discriminació. Els efectes negatius dels estereotips i els prejudicis es concreten de maneres diverses. A més dels efectes negatius ocasionats cada vegada que els prejudicis es produeixen en les interaccions cara a cara de la quotidianitat o en els missatges publicitaris, cal parar atenció al fet següent: algunes persones grans fan seva la visió estereotipada que reben de l'entorn i actuen en correspondència tot adoptant actituds i conductes de passivitat o devaluadores de les seves habilitats.

Les polítiques d'envelliment actiu es fonamenten en la diversitat d'interessos, necessitats, valors i aspiracions, de manera que es construeix així una alternativa davant la imatge de les persones grans com un grup homogeni i de l'envelliment com un estat. Reconèixer la diversitat esmentada també comporta limitar la funció assignada a l'edat cronològica admetent que no és un indicador exacte dels canvis que acompanyen el procés d'envelliment. Les considerables variacions pel que fa a la salut, la participació i els nivells d'independència que hi ha entre persones grans de la mateixa edat alerten sobre els efectes discriminatòris i contraproduents de les polítiques basades únicament en l'edat cronològica.

El paradigma de l'envelliment actiu impulsa una concepció en què les persones grans són aportadores i receptores del desenvolupament. En impulsar aquesta concepció, aquest paradigma posa en qüestió la visió de les persones grans segons la qual es presenten com una càrrega per a les societats i un fre al desenvolupament, i planteja alhora dues línies de reflexió.

La primera de les reflexions neix de l'observació quotidiana i també de la recerca. Ambdues fonts posen de manifest l'abast i la varietat de les contribucions que moltes persones grans han fet i fan. Sovint es tracta d'accions desenvolupades en l'àmbit familiar i comunitari, poc o gens visibles i a la vegada poc o gens reconegudes, ja que no comporten intercanvi monetari. En canvi, si hom pensa en la hipotètica desaparició d'aquestes contribucions les dificultats i problemes que se'n deriven no són gens menors. Altrament dit, les capacitats i els coneixements de les persones grans mostren la seva utilitat més enllà del mercat de treball, i en fer-ho activen nous horitzons en la concepció i la construcció del desenvolupament. Aquesta perspectiva no ha de justificar, però, la discriminació de les persones grans en el mercat de treball, reiteradament denunciada per l'Organització Internacional del Treball.

La segona línia reflexiva que impulsa el paradigma se centra en la posició de les persones grans com a receptors del desenvolupament, en la qual es recullen els aspectes relatius a la defensa dels sistemes de protecció social, l'equitat i la solidaritat entre les generacions, components necessaris perquè les persones visquin amb seguretat. La importància que revesteix el sistema de salut i els desafiaments que ha d'afrontar, aguditzats pel context de recessió econòmica i l'elevat atur, requereixen certament solucions innovadores, entre elles les derivades de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació. Els avenços assolits en el desenvolupament tecnològic d'aplicacions com ara en els dispositius de la teleassistència es consideren condicions favorables per a la producció de solucions innovadores el principal valor de les quals rau en la preservació de la seguretat de les persones, que certament cal acompanyar del respecte a la seva dignitat.

3.2

LA POSICIÓ DE LES PERSONES GRANS COM A CIUTADANS IMPLICATS

Activitat és una noció clau en el paradigma de l'envelliment actiu: engloba totes les accions significatives per al benestar de la persona, de la seva família, la comunitat i la societat. En aquest sentit envellir activament es planteja com el resultat de la implicació en les qüestions socials, culturals, cíviques. Per bé que el manteniment de l'activitat laboral entre els treballadors i treballadores d'edat —també anomenats veterans— esdevé un tema prioritari a escala europea, reduir les polítiques d'envelliment actiu a l'àmbit laboral esdevé contradictori amb els postulats bàsics del paradigma.

Tot i que la implicació de les persones és una decisió individual, les polítiques d'envelliment actiu han d'abordar la tasca de propiciar vies i mecanismes de participació variats en correspondència amb l'heterogeneïtat que s'ha comentat en l'anterior eix; es tracta doncs de posar a l'abast diferents alternatives a persones que tenen diferents interessos, necessitats o aspiracions. En aquest tema, com en d'altres, l'aplicació del paradigma de l'envelliment actiu articula tres nocions: autonomia, igualtat i diversitat.

Aquest requeriment presenta dos angles d'anàlisi. El primer és el respecte envers l'autonomia de les persones; la consideració respectuosa envers les eleccions que elles i ells fan sobre la pluralitat d'entorns, associacions i projectes de participació o d'activitat voluntària, i també, per descomptat, el respecte davant la decisió de no participar. El segon angle analític planteja la reflexió sobre quins tipus d'interacció i col·laboració poden resultar més positius per afavorir la implicació de les persones grans. En aquest tema les evidències mostren un ventall d'actuacions prou ampli: d'una banda, formes

variades de participació institucional, on hi ha des de mecanismes estables fins a projectes limitats en el tema o la durada, i de l'altra, iniciatives sorgides en les dinàmiques de les relacions veïnals i comunitàries, on també emergeixen les sorgides amb les xarxes socials.

També, cal precisar que el paradigma de l'envelliment actiu emfatitza la importància del rol de les persones grans en els afers de la comunitat. Defensa d'aquesta manera una concepció de la integració social sostinguda en les responsabilitats ciutadanes i en la relació entre les diferents generacions. Ambdós aspectes prenen tota la seva rellevància si hom recorda que aquest paradigma es formula com una estratègia per impulsar l'adaptació de la societat a l'envelliment de la població considerant la perspectiva de les diferents generacions. En aquest sentit, és coherent que el conjunt d'actors involucrats en les polítiques d'envelliment actiu cooperin no solament per evitar que les entitats de persones grans tinguin un funcionament replegat vers l'interior de l'entitat, sinó també per estimular i reforçar la interacció i la col·laboració entre les persones grans i les diferents generacions.

Les formulacions del paradigma endegat per l'OMS connecten la posició de les persones grans com a ciutadans i ciutadanes actius amb un enfocament de la planificació on les persones grans, i també els seus cuidadors, s'impliquen en el disseny, el seguiment i l'avaluació de polítiques i programes. En aquestes coordenades, la planificació, en comptes de partir de posicions passives de les persones grans i centrar-se en necessitats estàndard, concep les persones grans com a actors amb drets i deures socials; així doncs,

reconeix el valor de les seves aportacions en la definició dels problemes i les respostes. Aquest enfocament es tradueix en l'augment de la participació de les persones grans en la presa de decisions i la formulació de les polítiques. A la vegada, es tradueix en el traçat de formes diverses per repensar l'autonomia personal i també per afavorir que es reforci a través dels vincles amb d'altres. Una autonomia que no dreix relacions i xarxes de cooperació, la clau per sostenir la inclusió i prevenir l'aïllament.

3.3

CICLE VITAL I IMPLICACIÓ DE LES DIFERENTS GENERACIONS

L'impacte dels estils de vida en les condicions com es viu l'envelliment posa en primer pla la importància d'adoptar estils de vida saludables al llarg de tot el trajecte vital i, en correspondència, la importància que les decisions saludables siguin accessibles, almenys dit, fàcils per a les persones. En aquest sentit esdevé crucial tenir en compte les desigualtats socials i la seva influència en la salut. Les diferències i variacions en l'estat de salut entre diferents grups socials es produeixen socialment. Les desigualtats es tradueixen en oportunitats diferents, per exemple, en l'accés als recursos de salut o a la informació. Patir pitjors oportunitats al llarg de la vida incideix en els hàbits de vida, en els trastorns de salut i també en l'esperança de vida.

Adoptar estils de vida saludables esdevé positiu en qualsevol moment de la vida. Aquest enunciat és especialment important quan es tracta de les persones grans, perquè està molt estesa la idea que canviar els hàbits quan s'és gran no té cap utilitat, com ho està la visió que les persones grans s'oposen als canvis. Per modificar els hàbits, incorporar l'activitat física o transformar les rutines en nom d'una salut millor cal que les accions d'educació i promoció de la salut reconguin el valor de l'autonomia de les persones. És a dir, la importància de tenir control sobre un mateix i de poder definir les pròpies necessitats i actuar-hi d'acord. En concordança, les persones grans han de poder influir sobre els valors, els objectius i els mètodes de promoció de la salut.

La perspectiva del curs de la vida no solament introdueix les diferents etapes vitals en la trajectòria de les persones, també introdueix les diferents generacions. El paradigma de l'envelliment actiu propugna la importància que totes les generacions s'involucrin per avançar en la comprensió dels impactes de l'envelliment demogràfic i per afrontar els reptes que se'n deriven.

La relació solidària entre les generacions és fonamental per sostenir una societat cohesionada. Els vincles entre les generacions es palesen tant en l'àmbit familiar i comunitari com en el macrosocial. Hi ha moltes mostres que palesen la potència dels vincles entre les generacions. L'interès per estimular i reforçar aquells vincles ha generat iniciatives variades, algunes es plasmen en forma de projectes i d'altres ho fan en accions de més amplitud com ara la construcció de conjunts d'habitatges on la importància de les relacions entre les generacions esdevé un eix central en la concepció i el disseny.

No obstant això, val la pena assenyalar que en les percepcions socials sobre les relacions intergeneracionals ha predominat la percepció de les persones grans com a receptores de suports, predomini que no és aliè a la preponderància de la imatge de les persones grans com a receptores del desenvolupament. En canvi, la microsociologia ha estudiat àmpliament els fluxos de la solidaritat intrafamiliar i ha demostrat el seu caràcter bidireccional. Les evidències fan emergir els suports que sovint romanen diluïts en les relacions quotidianes.

Un dels aspectes relatius a les relacions entre les generacions on el paradigma de l'envelliment actiu posa més èmfasi és el que concerneix les activitats de cura. Entre aquestes activitats tradicionalment s'ha prestat més atenció a la cura que reben les persones grans que a la proporcionada per elles.

Malgrat això, l'evidència i l'observació quotidianes aporten justificacions abundants sobre la importància de les activitats de cura realitzades per les persones grans. En aquest sentit, convé prendre en consideració les activitats que contribueixen al benestar i el desenvolupament dels membres de la família. Es tracta d'un ventall ampli d'activitats al voltant de les quals, en molts casos, les persones grans organitzen la seva vida quotidiana. D'aquest ampli ventall val la pena esmentar-ne dues. La primera concerneix l'atenció als nens i nenes; són activitats que permeten reduir la tensió per als pares i mares entre els temps que aquella atenció demana i els temps que l'activitat laboral requereix. La segona es refereix a la situació de crisi econòmica i atur que està determinant l'assumpció de responsabilitats, econòmiques i d'activitat quotidiana, per part de les persones grans. Per a ambdues es planteja la importància de la preservació de l'autonomia i la dignitat de les persones grans.

La relació entre les generacions no es pot cenyir a l'esfera familiar. La implicació de les persones grans en la vida de la comunitat, sinònim d'envellir activament, sovint es produeix en contacte amb altres generacions o pot oferir oportunitats per a aquell tipus d'interacció. Són molts i variats els efectes beneficiosos que s'associen a la relació entre persones de diferents generacions; entre els més citats hi ha el seu paper com a font d'estímul i aprenentatge i com a via per a la reducció de prejudicis. Es valora que permetin compartir experiències i valors, i també coneixements i habilitats específiques. Des d'una perspectiva societària, tenen un valor clau en dues vessants: la reducció dels estereotips i en conseqüència de la discriminació, i l'augment de la cooperació i en conseqüència de la confiança per part de la comunitat en les seves capacitats per fer i per transformar.

3.4

LES DISCAPACITATS I LES SITUACIONS DE DEPENDÈNCIA

La incidència de la disminució de la capacitat i la discapacitat augmenten amb l'edat. Les dones grans pateixen major grau de vulnerabilitat a la discapacitat, derivada de diferents factors, entre d'altres, les desigualtats de gènere i una esperança de vida superior.

Els nivells educatius, els estàndards de vida i la salut en els primers anys de vida es consideren factors que condicionen la disminució de la discapacitat. A més de subratllar aquests aspectes, el paradigma de l'envelliment actiu emfatitza la importància d'adoptar mesures per prevenir o endarrerir la discapacitat. A l'adopció d'estils de vida saludable, comentats a l'apartat anterior, s'hi sumen els canvis de tipus estructural; els canvis es poden orientar tant a la prevenció com a la reducció de les restriccions que les persones amb discapacitat tot sovint han d'afrontar.

En les premisses del paradigma de l'envelliment actiu i en els criteris d'actuació, l'OMS desplega la noció d'entorns capacitadors, tot complementant la noció d'accessibilitat i per tal de subratllar la importància de la dimensió relacional, les interaccions persona-entorn. Aquesta noció es basa en un principi: prendre les decisions pensant en clau de capacitació en comptes de fer-ho en termes de discapacitat. Des d'aquesta perspectiva s'identifiquen els factors que construeixen el procés de la discapacitat i s'afavoreix la independència i la participació així com la promoció de l'autonomia personal en termes tant substantius com pràctics de les persones que tenen discapacitats.

Les condicions dels entorns físics, el disseny dels entorns construïts, les condicions d'accessibilitat o la il·luminació són variables que poden capacitar perquè afavoreixen el desplaçament, l'orientació i la seguretat. Però es poden convertir en variables que incapaciten quan impedeixen la mobilitat o la fan molt difícil. La perspectiva de la capacitació permet adoptar una mirada integradora per a tots els grups d'edat. En termes d'envelliment possibilita pensar en les maneres per propiciar la seguretat des de la concepció i el disseny de l'habitat urbà, i també ofereix a les persones la referència per preveure adaptacions de l'habitatge.

En la mateixa direcció capacitadora val la pena assenyalar l'efecte positiu de la utilització de productes de suport, dins i fora de casa, tant els clàssics com el bastó o els actuals com l'ampli ventall d'utilitats de les aplicacions tecnològiques. En moltes ocasions la seva utilització permet retardar o minorar la dependència de les persones amb discapacitat.

La noció d'entorns capacitadors també inclou l'entorn social, és a dir, l'àmbit de les interaccions i les relacions. Les actituds i reaccions de les persones poden esdevenir afavoridores de la discapacitat i també induir a la pèrdua d'independència. L'aplicació d'aquesta perspectiva permet identificar els factors que construeixen el procés de la discapacitat.

La importància d'adoptar una perspectiva en la qual es para atenció i es reconeixen les fortaleces de les persones esdevé clau per evitar la relegació de les persones grans quan pateixen situacions de dependència.

El paradigma de l'envelliment actiu no se cén en les persones grans que tenen plenes capacitats funcionals. En relació amb això hi ha dos elements que és pertinent apuntar. En primer lloc, la definició d'activitat, comentada en tractar la posició de les persones grans com a ciutadans implicats, i també el significat d'envellir activament; ambdues nocions s'han d'associar a les persones grans quan necessiten l'ajuda i l'atenció d'altri per a la seva vida quotidiana. I en segon lloc el paper clau de l'autonomia per envellir activament en totes les etapes, condicions i circumstàncies del procés d'envelliment. La preservació de l'autogovern quan les persones pateixen situacions de dependència s'afavoreix si tots aquells que es relacionen amb elles reconeixen les seves fortaleces, no silencien les seves veus i escolten les seves aspiracions. Per aquests motius la revisió dels models d'atenció, l'organització dels sistemes de serveis i les activitats dels professionals propugna la importància de transformar els serveis basant-los en l'atenció centrada en la persona, apropiant la manera com s'organitzen a les formes de vida ordinàries i subratllant la preeminència del bon tracte.

Partint de la constatació que la major part dels suports i la cura a les persones grans són proporcionades per persones del seu entorn familiar, veïnal i d'amistat, a hores d'ara ningú es qüestiona la pertinència de desplegar programes que facilitin la seva activitat.

Sortosament la idea que l'existència de serveis professionals podria tenir com a efecte la desaparició de la solidaritat intrafamiliar, o del suport veïnal i comunitari, ha perdut l'elevat grau d'arrelament que havia tingut, tot i que les dades ja mostraven que era una idea errònia.

Les qüestions que es plantegen actualment posen en primer pla com afrontar la varietat de condicions i dinàmiques familiars i els diferents perfils de cuidadors familiars, entre els quals hom pot trobar una proporció significativa de persones grans i molt grans. De quines maneres es pot afavorir l'adaptabilitat dels serveis professionals, quines estratègies poden facilitar l'autocura de les persones que cuiden, com combinar estratègies que poden utilitzar una base tecnològica amb d'altres basades en xarxes de cuidadors o en grups d'ajuda mútua. En una direcció complementària es plantegen qüestions sobre les situacions de maltractament protagonitzades per cuidadors aïllats o sense recursos per sostenir l'atenció continuada.

Emergeixen també qüestions que enllacen amb la perspectiva multigeneracional. Continuant en l'esfera familiar, es planteja l'interès per la participació de les generacions més joves, que té més importància atès el retard en la seva emancipació de la llar familiar. Tanmateix, les reflexions actuals sobre la implicació de les diferents generacions no es redueix a l'esfera familiar, també es planteja en les iniciatives sorgides espontàniament entre amics o veïns o en aquelles promogudes des de la comunitat o en les organitzades a través d'un esquema de cooperació entre institucions i entitats variades. En aquest cas les qüestions que es plantegen actualment pivoten sobre les condicions que poden afavorir la continuïtat d'aquest tipus d'iniciatives i ampliar l'abast de les accions.

Finalment, convé subratllar que la perspectiva de la capacitació referma el paper central de les aportacions de les persones grans en el disseny inicial, el funcionament i l'avaluació dels serveis. Aquest enfocament l'ha preconitzat el Parlament Europeu a l'informe dedicat al partenariat d'innovació europea sobre l'envelliment actiu i saludable, que s'emmarca en el Pla d'Acció Internacional de Madrid sobre l'Envelliment, i en el trajecte de l'Any Europeu de les Persones Grans i la Solidaritat entre les Generacions.

4. EL PLA MUNICIPAL PER A LES PERSONES GRANS 2013-2016

4.1 PRINCIPIS RECTORS DEL PLA

ELS 12 PRINCIPIS RECTORS

Les persones grans i la longevitat, com una **PRIORITAT** de les polítiques públiques.

L'ABORDATGE INTEGRAL I LA PROMOCIÓ DE L'AUTONOMIA PERSONAL I L'APODERAMENT de la persona gran focalitzat en les seves capacitats, fortaleeses i necessitats. La qualitat en l'atenció requereix considerar la persona gran des d'un punt de vista holístic, sense segmentar les actuacions per especialitats ni per serveis.

UNA MIRADA DE PROMOCIÓ I PREVENCIÓ que comporta, d'una banda, una línia d'acció de coneixement i detecció de situacions i contextos, i de l'altra, la posada en marxa de línies d'acció pro-actives.

LA PARTICIPACIÓ de les persones grans com a protagonistes actives en els processos de ciutat i del seu entorn familiar i comunitari.

L'EQUITAT per a totes les persones grans, especialment pel que fa a diferències de contextos econòmics, de gènere i procedència davant qualsevol tipus de discriminació.

LA FAMÍLIA COM A CAPITAL SOCIAL per la vinculació afectiva, el respecte, la cura i la solidaritat entre els membres de les diferents generacions.

UNA VISIÓ DE PLURALITAT DE CONTEXTOS DE PARTICIPACIÓ I DESENVOLUPAMENT PERSONAL (família, espais públics, equipaments diversos, grups, xarxes socials, etc.) que promoguin les relacions socials, el desenvolupament personal i la integració en la vida quotidiana de la ciutat segons les característiques i capacitats individuals.

LA TERRITORIALITAT com a principi bàsic per al desenvolupament de les actuacions. Els programes de promoció de l'envelliment actiu de cada districte com a marc que recull la proximitat i la col·laboració en cada comunitat, tot reconeixent les necessitats i aspiracions de les persones grans i aprofitant les característiques de cada comunitat territorial.

LA TRANSVERSALITAT com a perspectiva necessària per aplicar les polítiques públiques per a un envelliment actiu amb una visió integrada, global i sistèmica de les persones grans.

EL TREBALL EN XARXA I COOPERATIU com a base per a la planificació i el desenvolupament de les mesures d'actuació adequades a la varietat de situacions i etapes que configuren el procés d'envelliment. Una metodologia de treball cooperatiu que permeti integrar les sinergies entre els diferents agents socials.

LA RECERCA I EL CONEIXEMENT CONTINUAT de l'envelliment demogràfic, la situació i les experiències de les persones grans a Barcelona i les vies de participació en la planificació com a base per a l'orientació de l'acció.

L'AVALUACIÓ DE PROGRAMES, PROJECTES I SERVEIS PER A LA MILLORA CONTÍNUA I LA INNOVACIÓ, incorporant la perspectiva de les persones grans i l'avaluació de l'impacte social de determinats projectes amb l'objectiu de valorar els efectes de determinades accions en la societat.

4.2 ORIENTACIÓ DEL PLA

El Pla Municipal per a les Persones Grans dirigeix les polítiques públiques per al benestar personal, familiar i social de totes les persones grans de la nostra ciutat. Continua i aprofundeix els treballs anteriorment desenvolupats per l'Ajuntament amb l'objectiu de canviar la concepció tradicional segons la qual la vellesa s'associa a passivitat, inutilitat i dependència. En concordança, el pla vol impulsar el reconeixement social a les contribucions que fan les persones grans, a la vegada que vol motivar-les a participar en les polítiques de la ciutat.

El Pla fa seva la importància de prendre l'envelliment com una oportunitat de futur tot refusant la concepció de càrrega. Aquest enfocament, que va presidir els treballs desenvolupats a Barcelona al llarg de l'Any Europeu de l'Envelliment Actiu i de la Solidaritat entre Generacions, és el que fonamenta la resolució que el Parlament Europeu ha dedicat al partenariat per a la innovació europea sobre l'envelliment actiu i saludable.

Amb la voluntat d'avançar en el desenvolupament de la perspectiva de l'envelliment actiu, les línies estratègiques d'actuació reconeixen com a valor central l'autonomia de les persones grans; el respecte pel dret de les persones a prendre decisions sobre les qüestions que afecten les seves vides segons els propis valors i preferències, esdevé una característica que travessa el conjunt d'objectius i accions per assolir-los.

L'amplitud de mires aplicada a la forma de comprendre l'envelliment permet, d'una banda, reconèixer al llarg de les línies estratègiques la diversitat existent entre les persones grans i, de l'altra, aproximar les polítiques públiques a la varietat d'aspiracions i necessitats

i de capacitats i fortaleces; el reconeixement de totes elles és bàsic per preservar la dignitat de les persones.

L'exercici de ciutadania activa que promou el Pla està present des de la seva concepció inicial. La definició de les línies estratègiques s'arrela profundament en les aportacions de les persones grans. Les han fet extensament a través de la valoració sobre les condicions de l'amigabilitat de la ciutat. En aquella valoració, com en diferents processos participatius, han subratllat la importància de la ciutat amiga per a totes les edats. En conseqüència, han traçat propostes per afavorir les relacions i la solidaritat entre les generacions, pensant en la comunitat com un projecte compartit. Així doncs, el pla es nodreix de l'experiència reflexionada que han proporcionat dones i homes grans amb trajectòries i condicions de vida diverses. Experiències que recullen la solidaritat i els suports que moltes persones grans estan aportant a les seves famílies. Com a resultat el pla ofereix un ampli ventall d'idees per estimular que les persones grans creïn vies d'implicació o utilitzin les que ja existeixen: vies individuals o a través de grups, associacions o a través de les xarxes socials, sols o fent conjuntament amb altres generacions. L'experiència reflexionada de les persones grans és un actiu per a la ciutat també en termes d'innovació.

La decisió de promoure polítiques d'envelliment actiu es tradueix en accions que consideren la varietat de moments i entorns on cal concretar la prevenció i la promoció de l'autonomia, la preservació de la vida independent acompanyada de llaços socials, i la protecció i l'atenció càlida a les persones en situació de vulnerabilitat. Moltes accions es dirigeixen a les persones grans, però

també n'hi ha moltes on s'introdueix el paper que han de complir les diferents generacions, i en concordança el valor que revesteix la cohesió intergeneracional. La lluita contra la discriminació i les desigualtats, l'impuls del bon tracte i l'atenció a les persones quan necessiten ajuda o cura d'altres persones són concebutos com a fites que demanen un ferm compromís del govern municipal i a la vegada es conceben com a objectius que les diferents generacions han de compartir. Promoure polítiques d'envelliment actiu comporta avançar en iniciatives que s'adaptin al context de la crisi econòmica, i que a la vegada permetin que els ciutadans i ciutadanes de les diferents generacions cooperin en la construcció d'un projecte compartit de ciutat per a totes les edats.

L'adopció de la perspectiva multisectorial, condició ineludible en la promoció de l'envelliment actiu, es fa palesa en el pla a través de dos angles que conflueixen. En primer lloc, el pla mostra la implicació del conjunt d'àrees municipals i dels districtes, una implicació que es correspon amb una visió de l'envelliment organitzada entorn de la quotidianitat de les persones grans. En segon lloc, el valor atorgat a les dinàmiques de proximitat, juntament amb la importància de la quotidianitat, defineixen unes coordenades positives per a la implicació de la varietat d'actors necessaris per a la construcció de l'envelliment actiu.

4.3
LES QUATRE LÍNIES ESTRATÈGIQUES

4 LÍNIES ESTRATÈGIQUES	OBJECTIUS GENERALS	OBJECTIUS ESPECÍFICS	ACCIONS
Les persones grans com a protagonistes actives a la ciutat	5	13	68
Les persones grans, el benestar i la salut	5	12	54
Les persones grans, el bon tracte i la defensa de la igualtat	3	9	49
Les persones grans i la vida quotidiana a la ciutat	3	9	47
	16	43	218

LÍNIA ESTRATÈGICA 1
LES PERSONES GRANS COM A PROTAGONISTES ACTIVES A LA CIUTAT.

Promoure la participació de les persones grans i l'accés a la informació de qualitat per tal de fomentar la ciutadania activa, enfortir l'autonomia i prevenir l'aïllament social de les persones grans en una ciutat amigable per a totes les edats.

OBJECTIU GENERAL 1

Promoure la participació, l'intercanvi d'experiències, la coresponsabilitat, la diversitat i el compromís social de les persones grans.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Donar protagonisme i visibilitat als consells i comissions dels districtes i al Consell Assessor de la Gent Gran com a espai articulador, i contribuir a l'enfortiment del moviment associatiu a partir de la construcció d'una agenda per a l'envelliment actiu a Barcelona.

- Elaborar i desplegar un pla de difusió del Consell Assessor de la Gent Gran i dels consells i comissions dels districtes als casals, centres i entitats de gent gran, i entitats o espais intergeneracionals com ara els centres cívics i les biblioteques.
- Promoure des del Consell Assessor de la Gent Gran i des dels consells i comissions dels districtes la interacció i el treball col·laboratiu entre els diferents tipus d'entitats, la presència de les diferents entitats i la connexió i la col·laboració amb les petites entitats de persones grans.
- Garantir la participació del Consell Assessor de la Gent Gran en el desplegament i l'avaluació de les actuacions del Pla Municipal i la participació de Barcelona en la Xarxa de Ciutats Amigues.
- Facilitar que el Consell Assessor de la Gent Gran aporti els criteris i les valoracions en els diferents mecanismes institucionals de participació organitzats o promoguts per l'Ajuntament i en els diferents plans d'actuació sectorials i de ciutat.
- Promoure des del Grup de Treball de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar l'intercanvi, el debat i la prospectiva sobre el desplegament del paradigma de l'envelliment actiu i la innovació social.
- Organitzar la IV Convenció “Les veus de la gent gran”, promovent la implicació de les persones grans des dels districtes i barris, cercant la participació de les persones amb problemes de mobilitat o altres limitacions funcionals i traçant connexions intergeneracionals al llarg del procés preparatori i en el moment de la seva realització.

- Seguir contribuint a l'enfortiment del moviment associatiu mitjançant el suport als projectes innovadors i de qualitat, i orientats a promoure l'autonomia personal dins la convocatòria de subvencions i l'establiment de nous acords de conveni.

O.E.2. Impulsar la innovació en les associacions de persones grans per tal de fomentar la igualtat de gènere, la diversitat generacional i de cultures, i el reconeixement de la pluralitat d'estructures familiars en el seu model de funcionament.

- Dissenyar i implementar accions de suport (formació, ajuts) per a les associacions que vulguin desenvolupar iniciatives innovadores amb l'objectiu de potenciar la seva capacitat d'intervenció basada en la proximitat i d'involucrar-se en accions comunitàries.
- Potenciar l'ús de les tecnologies per millorar la comunicació de les entitats amb les persones que en formen part, facilitar i compartir informació amb altres persones, i promoure la capacitat en dinàmiques de treball participatives.
- Donar visibilitat a les barreres per a la participació que afecten les dones i que es deriven de la distribució desigual de les tasques domèstiques i la cura dels membres de la família.
- Promoure l'intercanvi d'experiències entre dones promotores i/o organitzadores de projectes i difondre les activitats i les orientacions que se'n deriven per impulsar la igualtat.
- Potenciar la paritat en els òrgans directius dels casals de gent gran i de les associacions de persones grans així com en la composició dels consells i comissions dels districtes i el Consell Assessor de la Gent Gran.
- Potenciar la diversitat intergeneracional i de cultures en la composició dels òrgans de participació i presa de decisions dels centres i associacions de persones grans.
- Impulsar i avaluar projectes, com ara "Persones grans, grans persones" o "La colla cuidadora", que facilitin i/o reforcin les connexions entre els casals i les diferents estructures i agents dels barris, els centres cívics, les biblioteques, els centres educatius i els centres d'atenció primària de salut, procurant, entre altres objectius, la relació entre les diferents generacions.

O.E.3. Informar, divulgar i sensibilitzar la ciutadania sobre el paper de les persones grans com a agents actius de la participació social i cívica a la ciutat i la interrelació entre les generacions.

- Impulsar des de l'Ajuntament de Barcelona, i en col·laboració amb el Consell Assessor de Gent Gran i els consells i comissions dels districtes, així com amb el Grup de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social, accions de sensibilització sobre l'envelliment actiu; accions que mostrin l'heterogeneïtat existent entre les persones grans i on se subratllin els efectes positius per a la salut i el benestar emocional, i per a la qualitat de vida de les diferents generacions, i susceptibles de plasmar-se en projectes i activitats als centres educatius i altres espais adients.
- Recollir i sistematitzar la pluralitat d'experiències d'implicació de persones grans en diferents organitzacions i entorns relacionals en les esferes pública i privada al llarg del procés d'envelliment a fi de transmetre el seu valor: utilitzant expressions creatives, formats atractius per a les diverses generacions i eines de comunicació diverses, adaptades a les dinàmiques de participació i els projectes en marxa als barris i districtes.
- Donar visibilitat i reconeixement a la contribució solidària de les persones grans en tot el que fan per al sosteniment de les seves famílies, per a la incorporació i/o el manteniment dels pares i mares joves en el mercat de treball, i en la col·laboració econòmica en les despeses de la llar o acollint a casa els fills o filles, i els néts i nêtes.

OBJECTIU GENERAL 2

Fomentar la participació per contribuir al desenvolupament d'una ciutadania activa, l'arrelament social i la prevenció de la solitud i l'aïllament, i de les persones grans.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Potenciar el compromís dels casals, dels diversos equipaments i entorns relacionals on les persones grans participen i del conjunt d'iniciatives d'acció comunitària en la promoció de l'arrelament social de les persones grans així com en la prevenció de la solitud no volguda i l'aïllament.

- Dissenyar accions per facilitar l'intercanvi d'experiències i fomentar l'acolliment a les persones grans quan s'acosten als casals, centres i entitats de gent gran i als equipaments dirigits a totes les edats, atenent especialment a les necessitats i interessos específics dels homes i dones grans de diferents tradicions culturals i procedències.
- Impulsar la preparació i adaptació a la jubilació a través de l'organització d'activitats d'orientació i assessorament específiques que facilitin la integració de les persones en aquesta etapa i que presentin la importància de la promoció de l'autonomia personal.
- Promoure la participació de les persones amb dificultats en la vida diària a través de l'acompanyament i el suport, la creació o el reforç de xarxes i grups d'ajuda mútua, com ara el projecte "Baixem al carrer" o a través d'iniciatives com el servei de préstec i lectura a domicili de les biblioteques públiques, entre d'altres.
- Fomentar intervencions dirigides a les persones que viuen soles acompanyant-les i oferint suport per millorar les seves habilitats de viure en solitud i també per facilitar que determinin opcions alternatives quan ja no desitgin aquella forma de vida o no sigui possible.
- Promoure que les persones grans amb menys recursos econòmics puguin accedir a l'oferta de lleure a través de la Campanya municipal de Vacances per a les persones grans.

O.E.2. Potenciar les relacions i la solidaritat entre generacions i les accions de formació en espais diversos, tant associatius com equipaments cívics i culturals de proximitat i espais de persones grans, que afavoreixin la desactivació dels estereotips sobre les persones grans.

- Impulsar les relacions intergeneracionals més enllà de les relacions entre avis i néts, potenciant els llaços entre organitzacions de persones grans, instituts i escoles, residències, centres d'acollida i entorns laborals, entre d'altres, com a estratègia de cohesió entre les generacions i de reducció dels estereotips, com ara a través del projecte Punt de Trobada Virolai, entre d'altres.
- Continuar donant suport al desenvolupament de grups als districtes en què les persones grans i adolescents col·laboren en projectes i despleguen formes creatives d'intercanvi i participació, tot estimulant la plasmació de la perspectiva de gènere i les connexions amb plans i iniciatives comunitàries.
- Impulsar la col·laboració de les persones grans en projectes per donar suport a famílies i infants amb escàs suport social que aportin benefici mutu a tots els implicats compartint experiències i coneixements.
- Promoure l'intercanvi d'experiències de relació i cooperació intergeneracional estimulant les iniciatives en què participen persones adultes i persones grans, tot conservant l'espai propi.
- Facilitar i prosseguir l'organització d'activitats de formació a través d'aules de difusió o d'extensió universitària i d'iniciatives i programes en centres cívics, biblioteques o en altres equipaments, propiciant la varietat de matèries i temes per tal de connectar amb la diversitat que caracteritza el grup de les persones grans.
- Promoure activitats de formació que reforcin les capacitats de participació de les persones grans tot integrant la varietat de coneixements i experiències i afavorint la reducció dels estereotips entre les persones grans.
- Incrementar el suport al Programa Viure i Conviure d'intercanvi intergeneracional, on les persones grans comparteixen el seu habitatge amb joves estudiants.

O.E.3. Promoure l'alfabetització digital de les persones grans.

- Continuar els cursos d'informàtica i per aprendre l'ús d'Internet per part de les entitats i centres de persones grans.
- Organitzar activitats per apropar les persones grans a usos específics de dispositius variats, que són molt comuns en diferents esferes de la vida quotidiana.
- Estimular específicament l'ús d'Internet entre les persones grans amb dificultats de mobilitat o amb discapacitats sensorials i d'altres.
- Promoure projectes que permeten resultats de difusió de l'ús de les TIC, com ara la Memòria Virtual de la Gent Gran.
- Ampliar l'oferta d'aules d'informàtica als casals i espais de gent gran.
- Propiciar l'ús quotidià de les xarxes socials entre les persones grans i amb les diferents generacions, tot subratllant la seva funció per promoure les relacions socials.

O.E.4. Consolidar la Targeta Rosa com a instrument per afavorir la participació de les persones grans per a l'envelliment actiu i la solidaritat entre les generacions.

- Adequar el títol de la Targeta Rosa a les necessitat actuals de mobilitat de les persones grans tot estudiant els pros i contres dels criteris per obtenir-la amb la finalitat d'aprofundir en l'equitat en l'accés a aquest servei.
- Estudiar els condicionants i requeriments per la universalització dels descomptes i avantatges associats als titulars de la Targeta Rosa a totes les persones majors de 65 anys de Barcelona.

OBJECTIU GENERAL 3

Impulsar la participació per tal d'enfortir l'autonomia i la seguretat de les persones grans així com la seva capacitat de transformació del seu entorn.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS**O.E.1. Promoure la participació de les persones grans en qualitat d'impulsors, organitzadores i dinamitzadores de les activitats dels casals d'acord amb el Pla de Millora dels Casals, i sota el principi que les actuacions responguin a la pluralitat d'interessos, necessitats i aspiracions.**

- Impulsar la innovació i diversificació temàtica i generacional de les activitats dirigides a les persones grans, prioritzant que les persones grans adoptin un paper actiu.
- Fomentar l'intercanvi d'activitats, iniciatives i bones pràctiques entre els casals i espais municipals.
- Seguir millorant les infraestructures i els recursos destinats als casals i espais municipals de persones grans.
- Crear el carnet únic d'accés als casals i espais de gent gran municipals que permeti a les persones grans accedir a l'oferta d'activitats en funció dels seus interessos i expectatives lliurement i sense limitacions.
- Fomentar la innovació a través de l'intercanvi d'experiències de participació de les persones grans i les seves famílies entre els casals, centres i entitats de persones grans de diferents districtes i entorn a temàtiques diverses (habitatge, solitud, envelliment saludable, bon tracte i maltractament...).
- Impulsar la vinculació dels casals i les entitats de gent gran a projectes comunitaris així com els processos participatius de treball en grups, a escala de barri o districte, on les persones, de manera propera, tractin específicament els temes que considerin d'interès —i promoure que les experiències i la valoració siguin posteriorment compartides en el marc del Consell o la comissió de districte—.
- Estimular la implicació de grups i entitats en la desactivació dels rumors que afavoreixen els prejudicis i la discriminació a través, entre d'altres, de l'Estratègia antirumors, nascuda per lluitar contra els prejudicis envers persones d'altres procedències, joves, adults o grans.

O.E.2. Potenciar els programes de voluntariat per tal d'enfortir l'autonomia i els vincles socials de les persones grans.

- Oferir accions d'assessorament, formació, seguiment i suport al voluntariat que facilitin la participació, així com afavorir la continuïtat i la creació de grups de voluntaris dins dels mateixos casals i centres de persones grans i a tota mena d'entitats.
- Organitzar accions de captació de voluntariat que subratllin els valors del voluntariat i l'associacionisme i la seva capacitat de transformació social, i mostrin varietat de projectes i entitats; projectes protagonitzats per persones voluntàries, dones i homes, que donin a conèixer l'evolució i la diversitat d'activitats, motivacions i beneficis recíprocs del voluntariat que duen a terme les persones grans.
- Prosseguir el suport per a la cooperació de persones grans en accions d'orientació i/o acompanyament a joves per a la incorporació en el mercat de treball, com ara en projectes de col·laboració amb Barcelona Activa.
- Impulsar el foment de l'associacionisme i el voluntariat conjuntament amb el moviment participatiu a través d'activitats variades i en camps diversos, i basat en el reconeixement de les contribucions de les persones grans.

OBJECTIU GENERAL 4

Facilitar l'accés a la informació per tal d'afavorir la participació i que les persones grans siguin coneixedores dels drets i deures de ciutadania.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Promoure el desenvolupament de canals de comunicació per afavorir la participació i la interacció amb les persones grans.

- Impulsar nous sistemes en línia com a suport per millorar els canals de comunicació amb les persones grans per tal d'afavorir l'accés a la cultura, la formació i el lleure.
- Desenvolupar estratègies compartides entre equipaments com ara les biblioteques, els centres cívics o els centres esportius i els casals i entitats de gent gran.
- Propiciar accions d'informació en espais públics i privats freqüentats per les persones grans com ara els centres d'atenció primària, les farmàcies, els mercats o els comerços de proximitat.

O.E.2. Impulsar iniciatives que fomentin l'accés a la informació en relació amb els drets i deures de la ciutadania i, en particular, de les persones grans.

- Continuar promovent que les campanyes de comunicació de l'Ajuntament de Barcelona es basin en un discurs on totes les persones es pugui sentir incloses i identificades, evitant els estereotips referits a l'edat i a qualsevol altra característica, i també el llenguatge sexista.
- Reforçar les iniciatives de sensibilització sobre els nous models familiars, la diversitat d'orientacions i identitats sexuals entre les persones grans i la informació sobre els objectius del Pla Municipal per al Col·lectiu LGTB, a través d'accions diverses, organitzades des del Consell Assessor de la Gent Gran, els casals i les biblioteques i centres cívics, així com prosseguint l'adaptació dels plecs de condicions per als centres residencials.

- Promoure accions d'informació i formació per a les persones grans sobre els seus drets i deures com a ciutadans i ciutadanes amb l'objectiu d'afavorir l'autoprotecció, com ara en l'ús de serveis o el consum de productes, i l'exercici de la ciutadania responsable.
- Incorporar la informació sobre l'envelliment de les dones en els Punts d'Informació i Assessorament a les Dones facilitant la connexió entre les dones de diferents generacions quan escaigui.

OBJECTIU GENERAL 5

Fomentar la qualitat de la informació i la varietat de canals de transmissió, adequant-la a la diversitat de persones grans.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Fomentar l'atenció de les necessitats informatives de les persones grans en la seva diversitat garantint la varietat de canals i mitjans d'informació.

- Garantir les condicions d'accés a la informació a les persones grans en la seva diversitat, en particular a aquelles en situació d'aïllament o solitud (i que reben atenció domiciliària o telefònica o tenen dificultats per sortir de casa), en situació de dependència, amb discapacitats sensorials i les persones que es troben en residències.
- Continuar impulsant, en cooperació amb les àrees municipals responsables, iniciatives de difusió de la informació en línia, com ara *Barcelona Accessible*, que sistematitzin la informació sobre l'accessibilitat de la ciutat per a l'ús de la ciutadania.
- Impulsar que la informació arribi a temps a través de la promoció de la varietat de mitjans de comunicació propers a les persones grans, com ara la ràdio o altres mitjans locals.
- Fomentar la lectura reflexiva de la premsa i de tota mena de mitjans informatius, i promoure el tractament rigorós de les notícies, amb la col·laboració de grups de voluntaris, a través dels casals i altres espais.
- Actualitzar el web de l'Envelliment Actiu tot incorporant informació sobre activitats dirigides a les persones grans i sobre esdeveniments a la ciutat.

- Facilitar que la informació arribi mitjançant la comunicació oral en els centres i entitats de persones grans, particularment a aquelles persones poc habitudes a altres vies de comunicació.
- Continuar promovent la funció informativa de les oficines d'atenció ciutadana (OAC).

O.E.2. Impulsar iniciatives que fomentin la qualitat de la informació que arriba a les persones grans per fer-la més entenedora

- Revisar els protocols i estàndards d'informació escrita per tal de conciliar els criteris de disseny i els criteris de comprensió del text.
- Impulsar iniciatives per afavorir la comprensió de continguts com ara les de lectura fàcil.
- Garantir l'accessibilitat de la informació del web de la gent gran de l'ajuntament a través d'informació clara i sintètica, llenguatge entenedor i de mida superior.
- Incorporar mecanismes senzills per adaptar la mida de la lletra en la informació escrita a Internet.
- Promoure el concepte d'alfabetització i capacitació en salut a través de campanyes de difusió d'hàbits saludables.
- Fomentar la millora dels serveis municipals que donen resposta telefònica automatitzada (claredat i temps suficient) i promoure que s'ofereixi l'opció d'escollir l'atenció personal.

LÍNIA ESTRATÈGICA 2

LES PERSONES GRANS, EL BENESTAR I LA SALUT

Garantir l'accés universal a uns serveis socials bàsics de qualitat, promoure un abordatge global de l'envelliment actiu a través de la coordinació i adequació dels serveis i potenciar els recursos per a la promoció de la salut i les xarxes de suport i ajuda mútua tenint particularment en compte la perspectiva de gènere i la diversitat de les persones grans.

OBJECTIU GENERAL 1

Garantir l'accés universal a uns serveis socials bàsics de qualitat per tal d'aconseguir el reconeixement dels drets de les persones grans.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Millorar l'accés als serveis socials bàsics garantint els serveis que faciliten la continuïtat de les persones grans a casa.

- Millorar i ampliar la cobertura dels serveis de teleassistència i ajuda domiciliària garantint l'accés a tothom que ho necessiti, amb un increment progressiu i l'estimació d'arribar l'any 2015 a aproximadament 65.000 llars ateses amb 75.350 beneficiaris i un nivell de cobertura de les persones majors de 75 anys del 34%.
- Ampliar la cobertura i l'atenció del Servei d'Atenció Domiciliària a totes les persones amb dret reconegut, amb un increment progressiu i l'estimació d'arribar l'any 2015 a atendre 24.885 beneficiaris i un nivell de cobertura de les persones majors de 75 anys del 10,41%.
- Disminuir el temps de resposta del servei d'atenció domiciliària de Teleassistència davant d'una emergència domiciliària.
- Avançar en el desplegament de la Llei d'autonomia personal i atenció a la dependència prioritant la prestació de serveis i millorar el temps de resposta en l'elaboració i resolució dels plans individuals d'atenció (PIA), per assegurar l'acompliment dels terminis establerts.
- Col·laborar amb la Generalitat de Catalunya en l'impuls de la telemedicina i altres aplicacions basades en desenvolupaments tecnològics promovent la competència en salut de les persones grans.
- Informar les persones usuàries dels serveis de manera clara i suficient sobre la durada dels processos i el temps d'espera variables segons cada situació.

- Promoure l'ús de dispositius tecnològics incorporats en el servei de teleassistència municipal (detectors de foc, de gas, de presència, de moviment) quan siguin necessaris per minimitzar els riscos a la llar.
- Promoure l'ús de les innovacions tecnològiques com ara el "Servei d'alertes personals - localitzador de persones" per facilitar l'autonomia i atenció a les persones grans i els familiars cuidadors.
- Prosseguir el Programa d'adaptació funcional a la llar per facilitar la independència i la seguretat en la vida quotidiana.

O.E.2. Millorar la cobertura de les necessitats bàsiques de les persones grans en situació d'alt grau de vulnerabilitat (solitud no volguda, aïllament i vellesa avançada) fomentant la participació dels diferents agents i del veïnat.

- Crear xarxes amb la participació de professionals, usuaris i entitats del tercer sector que permetin millorar la detecció de situacions de vulnerabilitat.
- Ampliar les actuacions per identificar i atendre les necessitats de les persones grans que viuen soles, incorporant tant l'actuació dels professionals com les iniciatives basades en la coordinació de diferents agents (serveis socials, casals i altres centres de persones grans) i dels plans comunitaris.
- Desplegar el programa Radars a tots els districtes de la ciutat com un component bàsic del Programa d'accions per a la promoció de l'envelliment actiu de les persones grans, 2013-2015, de cada un dels districtes
- Impulsar la col·laboració dels serveis de salut i l'Agència de Salut Pública de Barcelona en els projectes i actuacions de foment de les relacions i el suport social per prevenir o abordar la solitud no volguda i l'aïllament social.
- Reforçar el Programa d'àpats en companyia garantint que hi hagi un servei d'aquest tipus a cada districte i ampliant l'oferta de serveis als 365 dies segons les necessitats detectades.
- Impulsar, a cada districte de la ciutat, un portal electrònic de recursos i serveis adreçats a les persones grans perquè aquestes estiguin informades i tinguin més facilitat per accedir als diferents recursos de què disposen al seu districte, tot reduint-ne el risc d'aïllament social.
- Potenciar el servei de teleassistència com a servei preventiu d'atenció preferent a les persones grans que viuen soles amb risc d'aïllament social.

OBJECTIU GENERAL 2

Avançar en la qualitat dels serveis promovent l'adequació i l'especificitat per tal d'atendre les persones grans en la seva diversitat.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Ampliar i millorar l'atenció a les persones grans dependents i/o en risc d'exclusió sota criteris d'equitat i justícia social tot promovent l'equilibri territorial, adequant els models d'atenció a les diferents necessitats vitals de les persones ateses.

- Impulsar els models avançats d'atenció centrada en la persona en el conjunt de residències i centres de dia de la ciutat, tot aplicant estratègies variades (formació, traspàs d'experiències, reconeixement públic) i adaptant les normes a les necessitats de les persones (horaris de visita i d'àpats, etc.).
- Garantir la cobertura a totes les persones en situació d'urgència a través del Servei d'Atenció a les Urgències tot assegurant, quan escaigui, l'acolliment residencial.
- Facilitar informació i orientació sobre la utilització de dispositius tecnològics i productes de suport a la llar per tal d'impulsar la seva utilització quan puguin esdevenir necessaris.
- Avançar en un model basat en actuacions diversificades, coordinades i complementàries entre si, a fi que les persones grans i les seves famílies tinguin respostes adaptades a les seves necessitats; parant especial atenció a l'evolució de la situació de les persones grans i d'aquelles involucrades en la cura, tot estimulant un enfocament innovador en benefici de la sostenibilitat.
- Atendre les situacions de cronicitat i fragilitat de les persones grans, dintre del Programa del Pacient Crònic Complex.
- Millorar la coordinació entre els diferents recursos assistencials per tal d'integrar tota la xarxa d'atenció sociosanitària, en el marc del Consorci Sanitari. Reforçar a través de les àrees integrals de salut i dels seus comitès operatius, i potenciar la coordinació entre tots els nivells assistencials i el contínuum de l'atenció sanitària a la gent gran.

O.E.2. Promoure la participació de les persones ateses i els seus familiars en el disseny i la millora dels serveis.

- Dissenyar noves fórmules per incloure l'experiència i la percepció de la persona usuària en la valoració de la qualitat assistencial com a estratègia de millora de la qualitat i en coherència amb el model de l'atenció centrada en la persona i el principi del bon tracte.
- Diversificar els mecanismes d'expressió i participació per tal que esdevinguin adaptats i motivadors, cercant la implicació de grups variats de persones grans, les persones usuàries de serveis socials, les sòcies i els socis dels casals i altres entitats, els grups informals o les persones que no formen part de cap associació, i valorar els resultats obtinguts tot incorporant la perspectiva de les persones.
- Potenciar la creació i el funcionament motivador d'un consell de residents i altres mecanismes i vies de participació estimulants en les residències.
- Promoure la participació de persones representants dels consells de residents en els consells i comissions de gent gran dels districtes.

OBJECTIU GENERAL 3

Promoure un abordatge global de l'envelliment actiu a través de la coordinació dels diferents serveis, basat en l'equitat i la justícia social, promotor de l'equilibri territorial i coherent amb el programa establert a cada districte.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Coordinar els serveis socials amb la xarxa sanitària en el desplegament territorial d'intervencions integrals arrelades al territori.

- Dur a terme un programa pilot integral d'envelliment actiu i saludable a diferents barris de la ciutat.
- Recollir i difondre els criteris i les orientacions pràctiques basats en els resultats procedents de les experiències de cooperació i treball transversal, els projectes pilot de coordinació entre l'atenció social i sanitària i en la revisió dels processos de gestió.

O.E.2. Impulsar programes i iniciatives que facilitin decisions orientades a viure l'envelliment de manera saludable i activa i a promoure l'autonomia personal.

- Editar una guia per a la promoció de la qualitat de vida centrada en la millora d'hàbits alimentaris i d'activitat física on s'ofereixi informació entenedora i pràctica acompanyada d'orientacions estimulants per a la promoció de la salut.
- Promocionar la pràctica de l'esport i l'activitat física, consolidant la seva quotidianitat entre la població, per aconseguir una vida saludable i activa mitjançant plans i programes específics als parcs i altres espais públics com ara el programa "Activa't als parcs" o les caminades per la ciutat i els circuits gimnàstics, entre d'altres.
- Donar a conèixer vies de promoció de la salut en els diversos temes (alimentació, activitat, descans, memòria, emocions...) i de prevenció de riscos a través d'activitats que tinguin formats participatius, facilitin les relacions i es realitzin en entorns diversos.

- Promoure activitats d'estimulació cognitiva (tallers d'entrenament de la memòria i altres activitats) que compleixin els criteris aportats per l'Agència de Salut Pública de Barcelona per garantir la seva efectivitat.
- Impulsar activitats per fomentar el benestar emocional (tallers i altres activitats) que tinguin en compte de manera àmplia aquelles condicions i circumstàncies que les persones grans pateixen amb freqüència.
- Potenciar els programes de prevenció i de promoció de la salut i de salut comunitària a l'àmbit de l'atenció primària.

O.E.3. Potenciar la participació ciutadana com una estratègia per avaluar la integralitat i coordinació dels serveis socials i sanitaris.

- Impulsar mecanismes institucionals per afavorir la participació de les persones grans en els processos d'avaluació, com ara la creació de grups de treball del Consell Assessor de Gent Gran o la incorporació de les persones grans als consells de salut dels districtes de Barcelona.
- Impulsar i donar suport a iniciatives que es fonamenten en la participació comunitària, com ara el projecte Barceloneta Alerta, facilitant els processos de transferència i compartint les experiències i els resultats obtinguts.

OBJECTIU GENERAL 4

Potenciar els recursos de suport per a les persones grans i les famílies cuidadores tenint en compte la perspectiva de gènere de manera particular.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Potenciar el treball en xarxa entre entitats, serveis sanitaris i serveis socials, i millorar i ampliar els programes de formació i suport incorporant la dinàmica de cada districte.

- Iniciar un conjunt de projectes pilot d'envelliment actiu i saludable que s'aniran estenent als diferents districtes de la ciutat, en col·laboració amb els serveis socials i els centres de salut i altres departaments.
- Facilitar des dels centres de serveis socials orientació àgil per donar suport a les famílies que tenen cura de persones amb dependència, evitant reforçar la desigualtat en les responsabilitats de cura.
- Revisar els continguts i les metodologies en la formació de base i permanent de les persones cuidadores, recollint i donant valor a les experiències de cura procedents d'altres països i tradicions culturals, i definint estratègies de millora amb impacte en la qualitat assistencial.

O.E.2. Impulsar projectes que fomentin el respecte i el bon tracte per part de les famílies.

- Fomentar les actituds de respecte i compromís de les persones adultes envers els seus familiars grans, tot promovent la col·laboració del teixit associatiu de cada districte en el disseny de les actuacions i la seva aplicació.
- Informar i assessorar les famílies sobre com cuidar i ajudar els seus familiars en el procés d'envelliment.
- Propiciar projectes comunitaris per promoure la sensibilització social, la detecció, la denúncia i intervenció sobre les situacions d'abús, negligència i maltractament.
- Implicar els professionals, les institucions, les entitats, les persones grans i les seves xarxes socials, i la ciutadania en general, com a agents actius promotors del bon tracte, atorgant especial atenció al paper singular dels centres educatius i del projecte educatiu de ciutat.

OBJECTIU GENERAL 5

Promoure i enfortir les xarxes de suport i ajuda mútua a les persones grans en l'entorn de proximitat, vinculant la pluralitat d'agents implicats i en coordinació amb la resta de la ciutat.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Fomentar que als casals i altres espais s'afavoreixi la participació en el naixement i l'enfortiment de xarxes de suport i de formes variades d'ajuda mútua i voluntariat.

- Promoure la continuïtat i la creació de nous grups de suport per a persones amb malalties cròniques i els seus familiars en l'àmbit dels casals i centres de persones grans, centres d'atenció primària i hospitals.
- Col·laborar amb la Generalitat en el desplegament d'iniciatives per a les persones que pateixen malalties cròniques, destinades a informar i formar en l'autocura, sempre en col·laboració amb els professionals sanitaris.
- Continuar impulsant i donant suport a les accions comunitàries que configuren respostes de suport i ajuda mútua basades en les aportacions de la ciutadania i adaptades a les dinàmiques de cada districte.
- Facilitar la divulgació de les accions comunitàries i l'intercanvi d'experiències entre els grups i/o les entitats participants, així com donar suport a la generació de coneixement a fi d'aprofitar el seu potencial innovador.

O.E.2. Millorar les respostes de suport a les famílies cuidadores.

- Continuar impulsant la xarxa de famílies cuidadores amb la participació de les entitats i institucions involucrades.
- Analitzar la situació actual de les persones cuidadores, identificar itineraris de suport, detectar buits en el circuit de suport i millorar la coordinació.
- Incorporar permanentment a l'Enquesta de Salut de Barcelona l'anàlisi de la situació i de l'estat de salut de les persones que conviuen amb persones amb dependència.
- Continuar donant suport a les famílies que cuiden mitjançant el programa Respir, que permet estades temporals residencials a les persones grans ateses a casa.

O.E.3. Afavorir la millora de la vida quotidiana de les persones grans i les seves famílies a través de polítiques de temps desplegades en actuacions als barris que ajuden a la integració i conciliació de la vida familiar, personal, laboral i social.

- Potenciar l'avaluació, extensió i diversificació dels bancs del temps als barris com una eina per incrementar les relacions socials de les persones grans i millorar la qualitat de vida des de la solidaritat.
- Desplegar el projecte "Temps per a tu", de suport a les famílies cuidadores de persones dependents.

LÍNIA ESTRATÈGICA 3**LES PERSONES GRANS, EL BON TRACTE I LA DEFENSA DE LA IGUALTAT**

Avançar en el compromís de garantir el bon tracte a les persones grans i combatre la discriminació fent visible els estereotips, abordant les desigualtats i desenvolupant respostes adaptades a les persones grans que pateixen l'impacte de la crisi.

OBJECTIU GENERAL 1

Combatre la discriminació que afecta les persones grans fent visibles els estereotips i abordant les desigualtats i les barreres a l'exercici dels drets.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS**O.E.1. Promoure una línia continuada de treball conjuntament amb el Consell Assessor de Gent Gran, els consells i comissions dels districtes i el Grup de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social per reduir la utilització d'imatges estereotipades i prejudicis.**

- Fomentar i fer visible la participació de les persones grans en entitats, projectes i òrgans de participació, específics i no específics de persones grans, emfatitzant la diversitat d'aquest grup poblacional, fugint del proteccionisme i el paternalisme, i, a la vegada, potenciant que les persones grans no acceptin els estereotips.
- Impulsar el disseny d'estratègies innovadores que mostrin entorns variats on les persones grans posen en qüestió i rebutgen, de maneres diferents, les imatges estereotipades.
- Incorporar en la comunicació institucional de l'Ajuntament, de manera habitual, la presència d'imatges ajustades a la realitat i expressives de l'heterogeneïtat existent entre les persones grans en les quals dones i homes apareguin en situacions diverses de la vida quotidiana a la ciutat.
- Desenvolupar estratègies de treball amb els consells de redacció i els defensors del lector dels mitjans de comunicació.
- Prosseguir i ampliar els projectes que estimulen la relació entre diferents generacions fent atenció a que el disseny ofereixi oportunitats per la desactivació d'imatges estereotipades entre els diferents grups de persones participants, grans, adults, joves i infants.
- Establir col·laboracions amb estructures de participació d'altres àmbits com ara el Consell de Dones o el Consell de Joventut, entre d'altres, amb l'objectiu de reduir la utilització d'imatges estereotipades i prejudicis sobre les persones grans.

- Incorporar la lluita contra els prejudicis en els espais de treball amb les persones cuidadores, professionals i no professionals, promovent, entre d'altres, iniciatives que qüestionin les imatges estereotipades de les persones grans.
- Incorporar de manera diferenciada el grup de persones de 65 anys i més a tots els estudis i informes que es fan a la ciutat i desagregar el grup de 85 anys i més.
- Realitzar la desagregació de dades per sexes en tots els estudis i informes.

O.E.2. Fer visible la discriminació que pateixen les persones grans per raó d'edat, gènere, discapacitat, orientació i identitat sexual, ètnia, religió o creences.

- Promoure que les associacions cíviques i les organitzacions de consumidors s'interessin per les preguntes, demandes i queixes de les persones grans sobre discriminació i que estimulin les persones grans a mostrar el seu desacord.
- Obtenir i sistematitzar la informació actualitzada sobre les consultes i queixes formulades per les persones grans en els serveis d'atenció als consumidors.
- Donar a conèixer exemples d'actuacions discriminatòries en els diferents camps on se solen produir, el treball, l'accés i les condicions d'ús dels serveis i productes d'assegurances i financers, l'habitatge, la protecció social i els serveis socials i de salut.
- Fomentar que les persones grans prenguin més consciència dels seus drets i els defensin, autoreivindicant les capacitats que tenen; per exemple, difonent el "Document obert de drets i llibertats de les persones amb dependència" o donant suport a iniciatives que revelin les falsedats dels prejudicis.
- Divulgar la informació sobre experiències i projectes innovadors per combatre la discriminació desplegats a Europa, així com sobre els avenços normatius a favor de la no-discriminació.
- Impulsar vies de difusió dirigides a les persones grans que no formen part d'entitats ni participen en casals, espais de relació o equipaments de proximitat.

O.E.3. Intensificar les accions per avançar en la igualtat entre dones i homes i en el respecte a la diversitat en l'orientació i la identitat sexual.

- Impulsar iniciatives que ofereixin una imatge proactiva de les dones grans actuant en entorns variats per tal de proporcionar alternatives a les imatges de passivitat o centrades en la cura d'altres persones i en les activitats domèstiques; i incorporar aquesta imatge de manera habitual en les actuacions de les diferents àrees.
- Promoure una visió de l'envelliment on es reconeguin les diferents formes d'envellir entre els homes i les dones, i s'eviti l'aplicació dels estereotips assignats per gènere, a les dones o als homes, tot cercant la col·laboració d'un ampli ventall d'agents i entitats.
- Desenvolupar estratègies que presentin la coresponsabilitat entre homes i dones grans en la quotidianitat i facin visible la seva importància per fomentar el valor de la igualtat en els membres de les diferents generacions dins i fora de les estructures familiars, tot estimulando la col·laboració amb els centres educatius.
- Reforçar el principi de respecte a les diferents orientacions i identitats sexuals en els plans formatius dels professionals que gestionen serveis d'atenció a les persones grans.
- Intensificar la col·laboració entre el Consell Assessor de Gent Gran i el Consell de Dones (i altres espais de participació) per fomentar la presència de les dones grans i la perspectiva de la igualtat al llarg de les diferents etapes del trajecte vital a través d'iniciatives que recullin l'heterogeneïtat existent entre les persones grans.
- Ampliar l'abast dels Punts d'Informació i Assessorament a les Dones incorporant informació, formació i assessorament en tots els temes d'interès per a les dones grans.
- Avançar en la col·laboració entre el Consell Assessor de Gent Gran, el Consell de Dones i el Consell LGTB per fomentar la generació de projectes que promoguin el respecte envers les diversitat d'orientacions i identitats sexuals.

O.E.4. Facilitar respostes que afavoreixin la integració a la societat digital i evitin la fractura digital.

- Continuar promovent l’oferta d’activitats atractives per apropar les aplicacions de les TIC, útils per a la quotidianitat, dirigides principalment a grups de persones grans de més edat o que no hagin tingut contacte amb l’entorn digital.
- Desplegar estratègies facilitadores per evitar els efectes derivats de la fractura digital en els diferents àmbits de la vida quotidiana, tot parant especial atenció a accions dirigides a les persones que no estan vinculades amb espais de participació.
- Impulsar la utilització de les xarxes socials en temàtiques variades i a través d’iniciatives diverses.

OBJECTIU GENERAL 2

Avançar en la construcció de respostes adaptades a les necessitats i les aspiracions de les persones que pateixen els impactes de la crisi

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Desplegar estratègies per compensar els diferents efectes de la pèrdua de capacitat adquisitiva en els grups de persones grans que pateixen més vulnerabilitat.

- Establir els mecanismes de recollida de la informació, disponible als centres de serveis socials i les entitats, per tal de conèixer la situació i les necessitats de les persones grans (en particular les persones de més edat) en situacions de més vulnerabilitat.
- Orientar els recursos per tal que les respostes des dels diferents programes municipals resultin accessibles i adequades a les persones de totes les edats, i a la vegada respectuoses amb les aspiracions de les persones en els diferents àmbits (habitatge, alimentació, mobilitat, etc.).
- Reforçar l’actuació dels serveis socials bàsics, així com dels recursos disponibles per atendre les situacions de vulnerabilitat derivades de la crisi econòmica actual.
- Donar suport i col·laborar en tots aquells projectes de caire comunitari dirigits a detectar les persones grans en situació de vulnerabilitat i a evitar que els efectes de la crisi agreugin la situació de vulnerabilitat.
- Recollir les aportacions del Consell Assessor de Gent Gran i del Grup de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social en el seguiment de l’afectació de la crisi entre les persones grans, parant atenció a les diferències de gènere i a la diversitat de situacions als districtes i barris.
- Impulsar la recerca sobre els efectes de la crisi econòmica en les dinàmiques familiars, on s’estudiïn no només les formes de solidaritat intrafamiliar, sinó també les tensions i conflictes que se’n poden derivar.

O.E.2. Reconèixer la contribució de les persones grans a la cohesió social en el context actual i donar suport a la seva implicació en el disseny i la implementació de noves respostes.

- Incorporar els efectes de la contribució efectuada per les persones grans en l'anàlisi de les condicions de vida a la ciutat, que sovint resulta poc visible en produir-se en l'esfera privada de les famílies.
- Promoure, des dels districtes, el desplegament de projectes per conciliar l'ajuda intrafamiliar, com l'atenció postescolar als néts i nêtes, amb la continuïtat d'activitats que són gratificants per a les persones grans.
- Estimular la participació de les persones grans en els debats i processos de creació de respostes innovadores tot posant en valor la confluència de la solidaritat i la capacitat de transformació social i donant suport a la recerca i la generació de coneixement sobre el naixement i el desplegament de respostes innovadores.

OBJECTIU GENERAL 3

Avançar en el compromís de garantir el bon tracte a les persones grans i d'eliminar els maltractaments.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Reduir la invisibilitat dels maltractaments que pateixen les persones grans i promoure el bon tracte i la tolerància zero davant qualsevol forma de maltractament.

- Dissenyar accions presentant el bon tracte envers les persones grans al llarg de les diferents etapes i situacions de la vellesa, dirigides a diferents públics i que es puguin implementar periòdicament, i també accions per desplegar específicament en col·laboració amb els centres educatius.
- Elaborar materials informatius dirigits a les persones grans i els familiars sobre el bon tracte, i distribuir-los a través de vies variades, i també als diferents entorns de participació, equipaments i entorns relacionals dels districtes, i propiciar l'organització periòdica d'activitats i de grups actius en la difusió dels principis del bon tracte.
- Donar suport al Consell Assessor de Gent Gran i als consells i comissions dels districtes en la divulgació del "Document obert de drets i llibertats de les persones grans en situació de dependència" i en les noves actuacions per estendre la cultura del bon tracte i la tolerància zero davant els maltractaments.
- Elaborar materials didàctics sobre el bon tracte dirigits als professionals dels diferents sectors per facilitar la comprensió de les diferents expressions de maltractament posant l'èmfasi en les que són més freqüents, com ara l'infantilisme i l'anul·lació de la capacitat de decisió de les persones grans.
- Potenciar la participació de persones i entitats de diferents grups d'edat així com dels equipaments de proximitat en les activitats que es desenvolupen amb motiu del Dia Internacional del Maltractament a les Persones Grans.
- Iniciar una experiència pilot del Programa de drets i deures sobre l'envelliment a fi de potenciar la igualtat de drets i la no-discriminació.

O.E.2. Millorar les estratègies de prevenció i detecció dels maltractaments i d'atenció a les persones que els pateixen a través de la formació i l'adopció d'una perspectiva de cooperació entre diferents disciplines, professionals i sectors d'activitat.

- Incrementar la formació, l'orientació i el suport als cuidadors professionals i no professionals a fi de reforçar les actuacions expressives de bon tracte i posar de manifest les que són expressives de maltractament, tot dissenyant accions adaptades a la varietat de característiques i condicions de vida.
- Determinar les modificacions que cal introduir en el protocol vigent a partir de l'anàlisi de l'experiència generada en la seva aplicació als centres de serveis socials i el conjunt d'equips i dispositius involucrats, tot considerant a la vegada els requeriments normatius.
- Millorar els circuits de resposta a les situacions en què la integritat física i/o psicològica de les persones grans es veu afectada i en situacions de risc.
- Revisar, conjuntament amb els professionals dels centres de serveis socials, les modalitats de prevenció, acollida i atenció dirigides a les persones grans i els circuits i modalitats relatius a les situacions de violència masclista per tal de dissenyar un pla de treball dirigit a les dones grans que pateixen situacions de violència masclista.
- Desenvolupar mecanismes de col·laboració amb els professionals sanitaris en la tasca de proporcionar orientacions als familiars cuidadors i també en les accions de detecció i atenció a les persones grans que pateixen maltractaments.
- Dur a terme un programa de formació dirigit als professionals dels serveis socials orientat a la implementació de les diferents accions a impulsar.

O.E.3. Millorar les estratègies de prevenció i detecció dels maltractaments i d'atenció a les persones que els pateixen a través de la implicació de persones grans, així com joves i adultes, de les associacions de persones grans i del conjunt de la comunitat.

- Dissenyar vies de contacte que, de manera senzilla i àgil, facilitin l'accés als serveis d'orientació i atenció, i també per informar o denunciar el maltractament, a les persones que el pateixen, els familiars cuidadors, persones de l'entorn i professionals.
- Facilitar que les persones grans disposin d'informació clara sobre situacions i actuacions que són expressives de maltractament perquè els permeti identificar que estan patint maltractaments i també els informi on poden adreçar-se per comunicar i denunciar aquelles situacions i actuacions.
- Propiciar la implicació dels consells i comissions de persones grans de districte i la cooperació amb entitats de persones grans, multigeneracionals i agents de proximitat en la promoció dels valors del bon tracte com a línia bàsica per a una vida digna, a través d'iniciatives arrelades en la dinàmica participativa de cada districte, tot impulsant que siguin conegudes en els diferents mecanismes de participació ciutadana.

LÍNIA ESTRATÈGICA 4

LES PERSONES GRANS I LA VIDA QUOTIDIANA A LA CIUTAT

Avançar en les condicions d'accessibilitat i seguretat de l'espai públic, l'habitatge, l'entorn, el transport públic i la mobilitat en general, promovent el seu ús actiu, compartit i comú.

OBJECTIU GENERAL 1

Garantir l'accessibilitat universal i el disseny universal per a tothom, als espais i edificis públics, l'habitatge, el transport públic i en la mobilitat en general, amb l'objectiu de millorar la qualitat de vida de la gent gran .

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Promoure la millora dels espais i edificis públics, serveis i activitats des de la perspectiva de l'accessibilitat tant física com comunicativa de les persones grans.

- Impulsar i fer el seguiment de l'accessibilitat de les persones grans a la via pública, als edificis municipals, a les platges, parcs i altres espais, per avançar en una ciutat sense barreres a través d'iniciatives com ara el Pla Estratègic del Verd i la Biodiversitat, el Pla d'Accessibilitat als Museus, etc.
- Promoure que els espais públics i comerços, com ara el “Comerç amic”, ofereixin serveis adequats a les necessitats específiques de les persones grans (zones de descans, bancs, lavabos...).
- Desplegar a tots els districtes la categoria «Establiments amics de les persones grans» per identificar fàcilment aquells comerços i altres establiments que tenen presents les necessitats de les persones grans i promouen una atenció personalitzada.

O.E.2. Garantir l'accessibilitat dels serveis d'habitat urbà, millorar l'atenció de les persones grans dependents i cobrir les necessitats bàsiques i l'accés a l'habitatge social dels col·lectius en situació de vulnerabilitat.

- Millorar els sistemes d'accés a l'habitatge de les persones grans a través d'iniciatives, com ara el Pla Empenta, per obtenir un parc públic d'habitatges socials.
- Dotar la ciutat d'espais d'allotjament per a famílies vulnerables en situació d'urgència social.

- Incrementar el nombre d'habitatges que es destinaran prioritàriament a cobrir les emergències socials i la reserva d'habitatges per a persones amb més vulnerabilitat.
- Continuar la construcció dels habitatges amb serveis per a les persones grans que actualment promou el Patronat Municipal de l'Habitatge de Barcelona, amb l'estimació d'arribar l'any 2015 fins a 23 promocions i prestar atenció fins a 1.500 persones grans.
- Prosseguir la convocatòria dels ajuts específics per a rehabilitacions i instal·lació d'ascensors.
- Continuar informant i assessorant a través de les oficines d'habitatge el conjunt de la ciutadania i en particular les persones grans sobre els seus drets en aquest àmbit.

O.E.3. Potenciar l'accessibilitat al transport públic i en la mobilitat en general de les persones grans per tal de facilitar l'accés equitatiu al conjunt de la ciutadania.

- Adequar el títol de la Targeta Rosa a les necessitats actuals de mobilitat de les persones grans i estudiar els pros i contres dels criteris per obtenir-la a fi d'aprofundir en l'equitat en l'accés a aquest servei.
- Estudiar l'ampliació de la Targeta Rosa a l'àrea metropolitana incloent el transport en tren (Rodalies Renfe).
- Impulsar i fomentar el transport ordinari adaptat amb la complementarietat i la redefinició del transport especial.
- Millorar l'accessibilitat per a les persones grans no solament dels vehicles, sinó també del metro i a les parades de bus, prosseguint amb la instal·lació de seients, indicadors d'espera i la substitució del material de goma que recobreix les plataformes ubicades a la calçada per paviment en ratlles.
- Identificar i valorar l'impacte del desplegament de les línies ortogonals, els nous traçats i les parades dobles en els usos del transport per part de les persones grans.
- Avançar en sistemes de visualització (pantalles tàctils o d'altres) a les parades per conèixer el recorregut fins a la destinació desitjada.
- Estudiar fórmules per millorar l'accessibilitat dels taxis augmentant la flota de taxis adaptats per a persones grans, per exemple donant facilitats als conductors que millorin l'accessibilitat del seu vehicle i crear un telèfon específic per a taxis adaptats.

- Impulsar millores en la senyalització dels carrers (noms, plànols de barri, números dels portals, etc.) i en la pavimentació per tal d'afavorir l'orientació de les persones grans i del conjunt de la ciutadania.
- Continuar amb el soterrament de les deixalles per afavorir el trànsit i la visibilitat dels vianants.

OBJECTIU GENERAL 2

Avançar en les condicions de seguretat de l'espai públic, l'habitatge i el seu entorn, del transport públic i en la mobilitat en general, tot incorporant la perspectiva de les persones grans.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Promoure que l'espai públic sigui un espai segur, tranquil i confortable per a les persones grans i per a tothom.

- Continuar amb les intervencions de la Guàrdia Urbana per vetllar pel compliment estricte de les ordenances d'ocupació de la via pública a fi que es garanteixi l'espai suficient per a les persones grans i per als vianants en general en casos d'ocupació per part de bastides, vetlladors, mobiliari urbà, etc.
- Impulsar accions per a la millora substancial de la percepció que tenen les persones grans i la ciutadania en general de la seguretat i la tranquil·litat a la ciutat.
- Incorporar la perspectiva de les persones grans per tal de construir un model de seguretat que reconegui la diferència en el planejament i el disseny de la il·luminació, abordant la visibilitat, la lectura clara de la ruta i l'animació que es crea amb la multiplicitat d'usos i funcions.

O.E.2. Fomentar la prevenció i l'autoprotecció de les persones grans tant a l'espai públic com a l'habitatge, i donar suport a la prevenció i resolució dels conflictes en aquests entorns.

- Prosseguir l'expansió d'iniciatives com ara les sessions sobre consells de seguretat i mobilitat per a gent gran de la Guàrdia Urbana i els Mossos d'Esquadra als casals i espais de persones grans, i potenciar la perspectiva de la Guàrdia Urbana de proximitat.

- Difondre consells bàsics sobre la prevenció de caigudes als domicilis mitjançant accions divulgatives amb missatges que fomentin l'adaptació de la llar per fer la vida més segura i còmoda, i dissenyar la col·laboració de les oficines d'habitatge com a agent assessor.
- Promoure que les entitats de persones grans creïn grups on es comparteixin els avantatges derivats de les adaptacions de l'habitatge.
- Potenciar l'assessorament i facilitar assistència en els casos d'assetjament immobiliari per part de les oficines d'habitatge i el Col·legi d'Advocats.
- Promoure la sensibilització de la ciutadania sobre l'assetjament immobiliari per tal que els veïns i familiars de les persones afectades tinguin un paper actiu que ajudi la persona gran a fer front als abusos i denunciar-los.
- Potenciar el programa de suport a les comunitats de veïns i veïnes per tal d'orientar l'atenció i la resolució dels conflictes de la comunitat, en estret contacte amb el teixit associatiu i incorporant la perspectiva de les persones grans.
- Assegurar que el Pla de Seguretat Viària incorpori la perspectiva de les persones grans.

O.E.3. Promoure la prevenció de l'accidentabilitat millorant la seguretat viària de les persones grans i altres col·lectius específics.

- Impulsar, en el marc del desplegament del Pla de Seguretat Viària, la realització de campanyes adreçades a les persones grans i a col·lectius en situació de vulnerabilitat.
- Impulsar iniciatives per tal de conscienciar el conjunt de la ciutadania sobre el respecte als seients reservats al transport públic.
- Impulsar accions d'informació i sensibilització que estimulin l'adopció de comportaments per a un ús segur i confortable dels transports públics per part de les persones grans, amb la implicació de TMB.
- Prosseguir amb les actuacions de sensibilització dels conductors dels transports públics per tal d'oferir condicions de seguretat i confort a les persones grans i el conjunt de la ciutadania.
- Desenvolupar iniciatives per a la sensibilització dels conductors privats sobre la seguretat viària de les persones grans.
- Mantenir un conjunt d'accions informatives sobre les circumstàncies i espais que s'identifiquen en els estudis sobre accidentabilitat.

OBJECTIU GENERAL 3

Promoure que les persones grans desenvolupin un ús actiu, compartit i comú dels espais i edificis públics, de l'habitatge i el seu entorn, i del transport públic i la mobilitat en general.

OBJECTIUS ESPECÍFICS I ACCIONS

O.E.1. Atendre les noves i emergents maneres d'estar i utilitzar l'espai públic per part de les persones grans.

- Equipar els espais i edificis públics amb elements al servei del lleure i la salut, i impulsar un conjunt d'iniciatives per reforçar el seu paper socialitzador.
- Assegurar que el Pla Estratègic del Verd i la Biodiversitat, a través del disseny i la implantació d'un programa de jardins i horts de proximitat de gestió comunitària, fomenti les relacions intergeneracionals.
- Estimular la participació de les persones grans en els concursos d'idees relacionades amb el verd i la biodiversitat oberts a diferents col·lectius, i en l'establiment d'un programa de voluntariat per a la conservació, la informació i la divulgació del verd i la biodiversitat, tot propiciant la vessant intergeneracional d'aquestes iniciatives.
- Impulsar la instal·lació de circuits gimnàstics i lúdics en diferents espais públics com ara parcs o places, promovent-ne la instal·lació a tots els districtes.
- Treballar amb les associacions i entitats per donar continuïtat a projectes com ara els horts urbans o els animals de companyia, que faciliten l'arrelament i la interacció social.

O.E.2. Promoure la vinculació dels habitatges amb serveis amb l'entorn territorial i facilitar els processos de presa de decisions de caràcter col·lectiu de les persones llogateres.

- Prosseguir les iniciatives que facilitin que les persones grans que viuen als habitatges amb serveis puguin establir lligams amb el barri, els equipaments públics i les comunitats locals en general, incorporant-ho com un requeriment als plecs de condicions.
- Continuar fomentant els espais de participació de les persones usuàries dels habitatges amb serveis per facilitar les decisions col·lectives relacionades amb la gestió d'aquests equipaments.
- Estudiar les actuacions desplegades en altres ciutats europees en matèria d'habitatge adaptat a les diferents etapes de l'envelliment, integrat en la comunitat i facilitador de la relació entre generacions.
- Valorar la sostenibilitat dels diferents tipus d'iniciatives d'habitatge compartit en els quals es promou la convivència intergeneracional i sovint la cooperació entre el veïnat.

O.E.3. Impulsar la implicació i participació de les persones grans en els diferents mecanismes sectorials de participació institucional i comunitària relacionats amb l'espai públic, la seguretat i el transport i la mobilitat en general.

- Prosseguir amb la iniciativa que el Consell d'Habitatge Social de Barcelona incorpori la perspectiva i la participació de les persones grans en els seus grups de treball com ara el d'habitatge digne.
- Impulsar que el Consell Consultiu de l'Habitat Urbà consideri la perspectiva de l'envelliment actiu com un enfocament que propicia l'adaptació de la ciutat a l'envelliment de la població i que el Consell Assessor de la Gent Gran participi en la definició del projecte urbanístic compartit de la ciutat.
- Assegurar a través de mecanismes de participació que pactes o plans com ara el Pacte de Mobilitat o el Pacte del Temps, entre d'altres, incorporin la perspectiva i les necessitats específiques de les persones grans.
- Aprofundir en la plasmació de les perspectives de les persones grans i de la perspectiva diferencial de gènere en els diferents plans com ara el Pla Estratègic del Verd i la Biodiversitat, el Pla d'Accessibilitat als Museus, el Pla d'Il·luminació o el Compromís ciutadà per la sostenibilitat.

5. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA

5.1 EL PROCÉS DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA

El **Pla Municipal per a les Persones Grans 2013-2016** és un pla marc amb una visió global i transversal de les persones grans a la ciutat de Barcelona que emmarca les polítiques en quatre grans línies estratègiques.

Sota aquest grans eixos estratègics del Pla s'engloben els objectius i les accions programàtiques. El Pla és la garantia de coherència i unitat d'acció de tot el desenvolupament programàtic.

El seguiment del Pla es farà, per tant, a partir de la programació executiva de cada òrgan de gestió competent, ja sigui sectorial o territorial.

PLA MARC LÍNIES ESTRATÈGIQUES

OBJECTIUS GENERALS
Objectius específics

PROGRAMACIÓ EXECUTIVA
Accions

SEGUIMENT EXECUTIU
Indicadors

SEGUIMENT DEL GRAU
DE COMPLIMENT DEL PLA

AVALUACIÓ FINAL DEL PLA

Per a la seva avaluació el Pla es dota, per tant, d'un sistema d'indicators mesurables vinculats a la cadena:

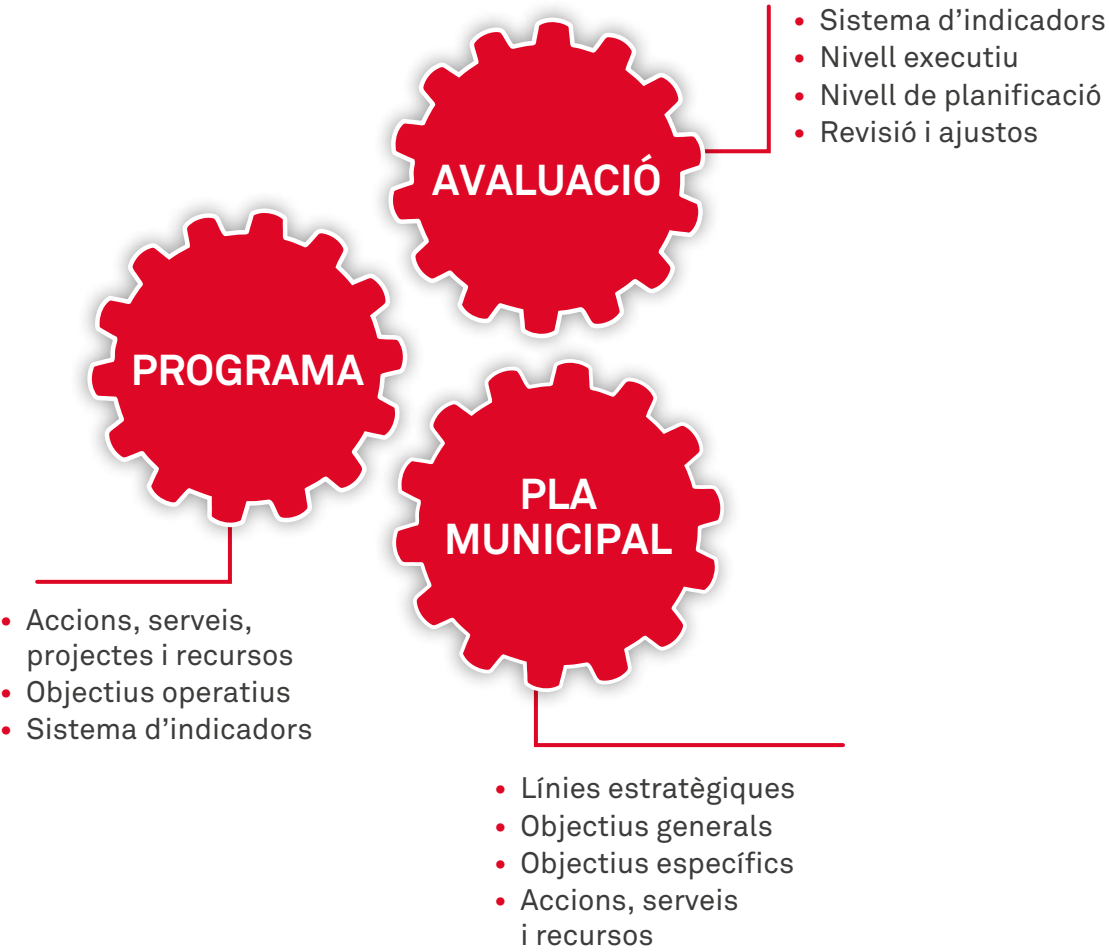
Planificació
–
Programació
–
Execució
–
Avaluació
–
(ajustos)
–
Reprogramació

El **Pla** present és un marc d'actuació a tres anys que ha de permetre fer una revisió anual així com els ajustos i la reprogramació necessaris de cada àmbit, amb el mateix marc estratègic de planificació.

El **Programa** és una guia d'actuació concreta i a més curt termini que determina objectius operatius i que es dota d'un conjunt d'indicators de gestió lligats operativament als objectius marcats per cada projecte, procés o servei, mitjançant els quals executa les diferents accions que ja estan descrites al Pla.

L'avaluació. Es disposarà d'un **sistema d'indicators** del Pla constituït majoritàriament per indicadors significatius del conjunt d'**indicators de gestió**, és a dir, indicadors relacionats amb l'objectiu operatiu de cada acció.

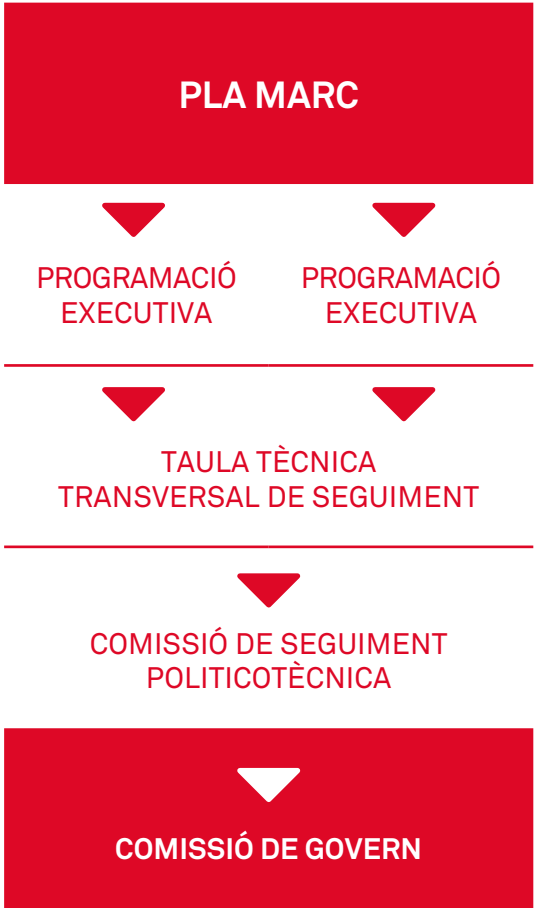
Però també es tindran en compte els **indicators de procés** i els **indicators d'entorn** en relació amb la valoració de l'impacte global del Pla.

5.2 MECANISMES DE SEGUIMENT DEL PLA

Per al seguiment del Pla es preveuen els mecanismes següents:

- **Un sistema d'indicadors significatius.** Indicadors de resultats mesurables, vinculats als programes, acordats amb els responsables executius i altres indicadors de procés i d'entorn.
- **La Taula tècnica transversal** de seguiment del Pla, formada per tots els responsables tècnics dels diferents departaments relacionats amb la vida quotidiana de les persones grans, i que han participat en la seva construcció. Les funcions d'aquesta taula seran:
  - Seguiment del desenvolupament del Pla a partir del compliment de les accions previstes segons els indicadors.
  - Anàlisi tècnica dels processos i detecció de temes no previstos
  - Recull d'indicadors pertinents per al seguiment i l'avaluació del Pla.

- **La Comissió de Seguiment Politico-tècnica**, que tindrà com a funció la valoració del grau de compliment del Pla.
- S'elaborarà un **informe anual d'avaluació del Pla Municipal per a les Persones Grans**. Aquest informe incorporarà:
  - El conjunt d'indicadors per cada línia estratègica i el seu grau de compliment en relació amb l'objectiu operatiu marcat.
  - Una valoració del procés executiu.
  - Una valoració del grau de compliment global del Pla.
  - Nous temes que puguin sorgir.

Aquests informes es presentaran a:

- La Comissió Permanent del Consell Assessor de la Gent Gran
- La Comissió de Seguiment Politico-tècnica
- La Comissió de Govern

6.
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

AGE PLATFORM ACTIVE SENIOR CITIZENS FOR EUROPE (2012). *A Guide to the EU*. http://www.age-platform.eu/images/stories/EN/activesenior_citizens_for_europe_-_a_guide_to_the_eu.pdf

ARGOUD D., CHAZELLE M. (2011). « *L'approche territoriale du vieillissement dans le CLIC du Diois : sur les chemins de la créativité* », *Le Sociographe*, 35, mai, p. 33-43.

BARNES M. ET AL. (2013). *Older people, well-being and participation learning resources based on collaborative research*. University of Brighton and Age UK Brighton & Hove
<http://www.brighton.ac.uk/sass/older-people-wellbeing-and-participation/>

Carta europea dels drets i les responsabilitats de les persones grans que necessiten atenció i assistència de llarga durada.
http://www.ede-eu.org/pdf/projects/EN_Accompanying_Guide.pdf
http://www.age-platform.eu/images/stories/Charter_Catalan.pdf

COMISIÓN EUROPEA (2005). Libro Verde «*Frente a los cambios demográficos, una nueva solidaridad entre generaciones*». Luxemburgo: Oficina de Publicaciones Oficiales de las Comunidades Europeas.

COMISIÓN EUROPEA (2012). Dirección General de Empleo, Asuntos Sociales e Inclusión. *La aportación de la UE al envejecimiento activo y a la solidaridad entre las generaciones*. Luxemburgo: Oficina de Publicaciones de la Unión Europea.

COMMISSION EUROPÉENNE (2012). *Démographie, vieillissement actif et retraites. Guide de l'Europe sociale. Volume 3*. Luxembourg: Office des publications de l'Union européenne.

EUROPEAN COMMISSION (2012). Special Eurobarometer 378 / Wave EB76.2 – TNS opinion & social. Active Ageing Report Fieldwork: September – November 2011. Publication: January 2012.
http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_378_fact_es_es.pdf

EUROSTAT. EUROPEAN COMMISSION (2012). *Active ageing and solidarity between generations – A statistical portrait of the European Union 2012*. Collection Statistical Books. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

IDESCAT I IERMB (2012), *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011*, Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB), Cerdanyola del Vallès.

INE (2010), *Encuesta de condiciones de vida, 2010*.
<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=/t25/p453&file=inebase>

KRUSE, A., SCHMITT, E. (2012). “Generativity as a Route to Active Ageing Institute of Gerontology”, Heidelberg University, 69115 Heidelberg, Germany. *Current Gerontology and Geriatrics Research*. Volume 2012 (2012), article ID 647650, 9 pages.

METROPOLIS. Núm. 80: 48-54, Ajuntament de Barcelona.

ORGANIZACIÓN MUNDIAL DE LA SALUD. “Envejecimiento activo: un marco político”. *Revista Española de Geriatria y Gerontología* 2002; 37(S2): 74-105.

PÉREZ SALANOVA, M. (2012). “*Reptes de les polítiques municipals d’envelliment actiu*”. DB: Revista de la Diputació de Barcelona, 173.

PHILLIPSON, C. (2010). *La creació de ciutats adequades per a la gent gran*. Barcelona.

Plan de Acción Internacional de Madrid sobre el Envejecimiento.
<http://social.un.org/index/Portals/0/ageing/documents/Fulltext-SP.pdf>

UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (UNCRPD): www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml

UNITED NATIONS (2009). *World Population Ageing 2009* (No. ESA/P/WP/212) (p. 82). United Nations.

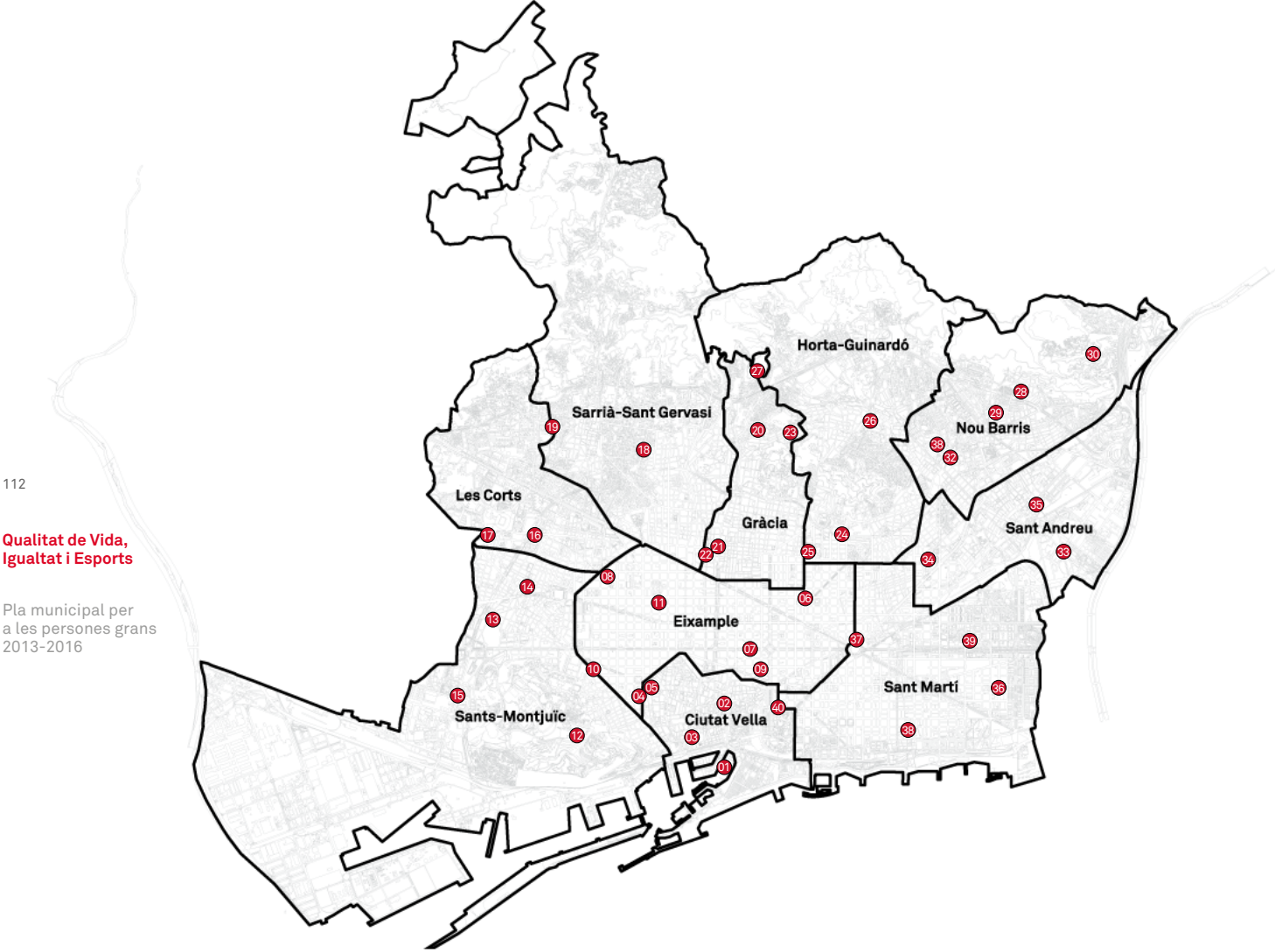
UNITED NATIONS ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE (2012). *Active ageing and quality of life in old age*. (ECE/WG.1/16). Clemens Tesch-Roemer, German Centre of Gerontology. United Nations Publication.

WHO (2002). *Active ageing: a policy framework*.

WHO. Age-friendly environments programme: www.who.int/ageing/age_friendly_cities/en

ANNEX. MAPES DE RECURSOS I EQUIPAMENTS
PER A LES PERSONES GRANS

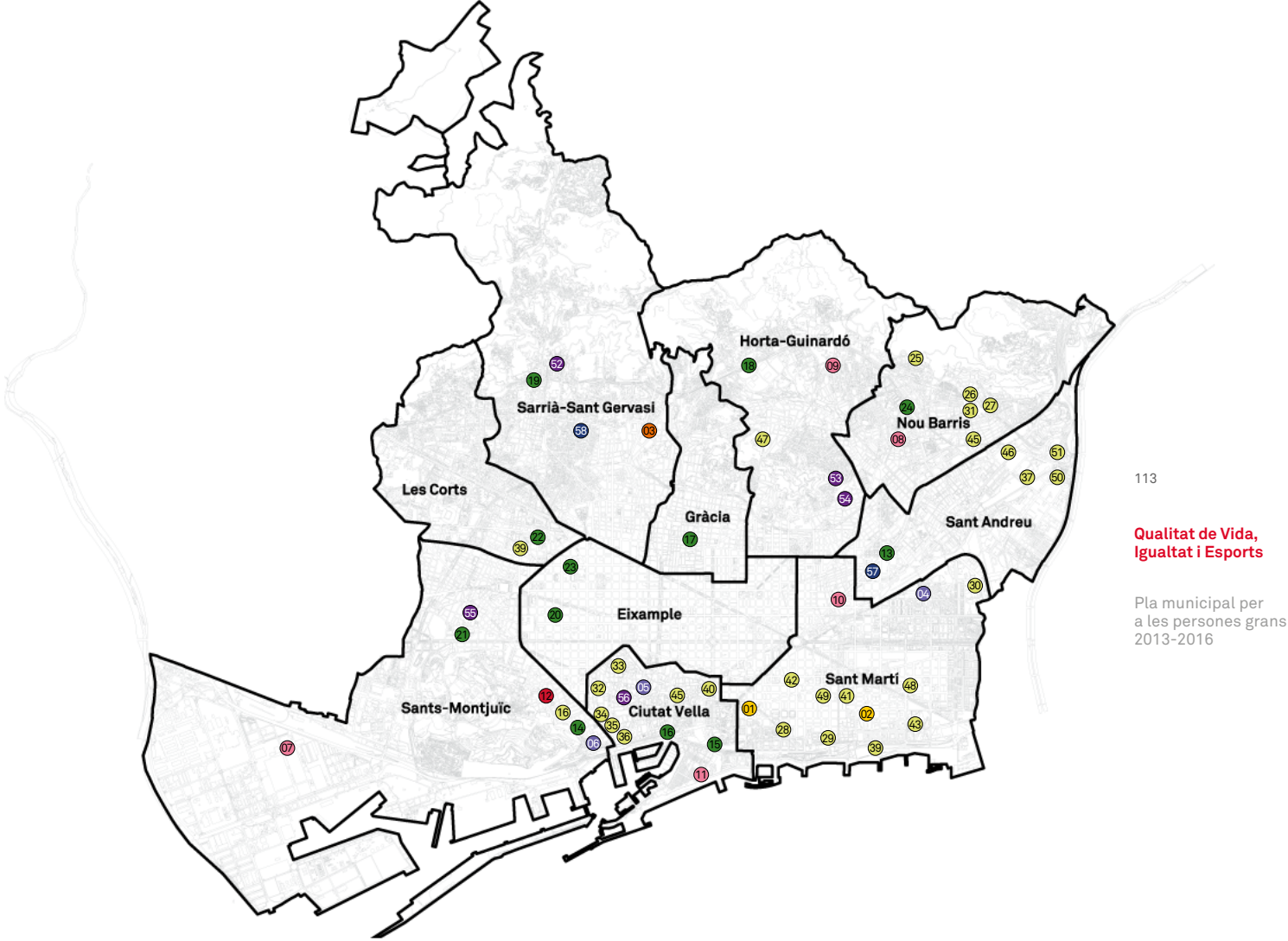
a.
Mapa de centres de serveis socials

Centres de serveis socials
● Centres de serveis socials

Ciutat Vella 01 Balboa, 11 02 Pl. Acadèmia, 1 03 Correu Vell, 5 04 Carme, 101-109 05 Carme, 101-109	Sarrià Sant-Gervasi 18 Arimon, 7 19 Salvador Mundi, 4 bis	Sant Andreu 33 Estadella, 64 34 Garcilaso, 193 35 Paixalet, s/n
Eixample 06 Antiga carretera Horta, 1 07 Pl. Tetuan, 2 08 Comte Borrell, 305 09 Mallorca, 425-433 10 Calabria, 38 11 Mallorca, 219	Gràcia 20 Aldea, 17 21 Vila de Gràcia, 2 22 Vila de Gràcia, 6	Sant Martí 36 Rbla. Prim, 87-89 37 Corunya, 5-7 38 Pallars, 277 39 Selva de Mar, 215 40 Buenaventura Munoz, 21
Sants-Montjuïc 12 Pl. Sortidor, 12 13 Carretera, 79-81 14 Numància, 7-13 15 Fonèria, 19	Horta-Guinardó 23 Santuari, 27 24 Rda. Guinardo, 113-141 25 Lepant, 387 26 Pl. Santes Creus, 8 27 Arenys, 75	
Les Corts 16 Can Bruixa, 7-11 17 Travessera de les Corts, 122	Nou Barris 28 Vidal i Guasch, 77-79 29 Enric Casanovas, 73-77 30 Av. Rasos de Peguera, 25 31 La Selva, 61 32 La Selva, 57	

b.
Mapa d'equipaments d'atenció a persones vulnerables

Equipaments d'atenció a persones vulnerables
● Equips (2)
● Centres Residencials Nocturns (1)
● Centres Residencials (3)
● Centres Al·lojament Temporal (2)
● Equipaments Integrats (5)
● Centres Diürns (1)
● Menjadors Socials (12)
● Habitatges d'Inclusió (47)
● Centres Maternoinfantils (5)

01 Servei d'Inserció Social (SIS)	21 Menjador Canpedro	40 Basses de Sant Pere
02 Servei d'Atenció Social a Població Itinerant (SASPI)	22 Menjador Social Les Corts	41 Almogàvers A
03 Centre de Primera Acollida Sant Gervasi	23 Menjador Social Emaus	42 Almogàvers B
04 Centre Residencial d'Inserció Can Planas	24 Menjador Social Marie Curie	43 Pujades
05 Centre Residencial d'Inserció Sant Joan de Déu	25 Via Favència A	44 Tarrós
06 Centre Residencial d'Inserció Llar Pere Barnés	26 Via Favència B	45 Florida
07 Equipament Zona Franca	27 Catasús	46 Meridiana
08 Equipament Nou Barris	28 Marina	47 Fastenrath
09 Equipament Horta	29 Pere IV	48 Parc de Sant Martí
10 Equipament Meridiana	30 Verneda	49 Almogàvers
11 Equipament Santa Llúcia de Marillach	31 Viladrosa	50 Sant Andreu
12 Centre Diürn Poble Sec	32 Cendra	51 Santa Coloma
13 Menjador Social Navas	33 Valldonzella	52 Santa Eulàlia
14 Menjador Social Paral·lel	34 Santa Elena	53 Santa Isabel
15 Menjador Social Poble Sec	35 Sant Oleguer	54 Madre Teresa
16 Menjador Social Café Just	36 Sant Rafael	55 Lligam
17 Menjador Social La Terrasseta	37 Torras i Bages	56 Quatre Vents
18 Menjador Social Sant Rafael	38 Maria Aguiló	57 Navas de Tolosa
19 Menjador Social Sarrià	39 Caballero	58 Sarrià
20 Menjador Social Eixample		

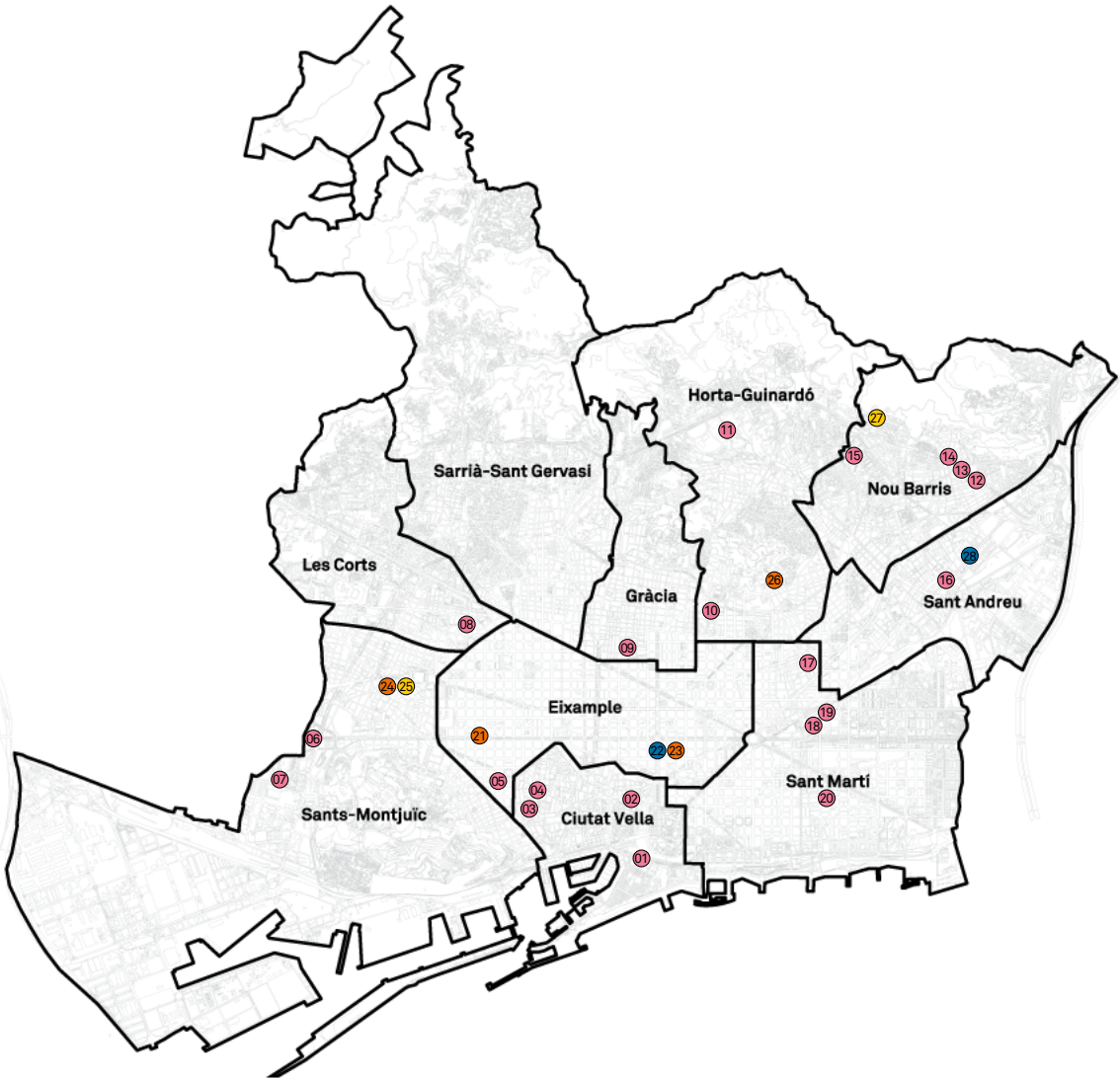

c.
Mapa d'equipaments d'atenció a les persones grans

114

Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports

Pla municipal per
a les persones grans
2013-2016

Equipaments per a les
persones grans

- Apartaments Tutelats (2)
- Centres de Dia (2)
- Habitatges amb Serveis (20)
- Residències Municipals (4)

- 01 Habitatges amb serveis Barceloneta
- 02 Habitatges amb serveis Santa Caterina
- 03 Habitatges amb serveis Reina Amàlia I
- 04 Habitatges amb serveis Reina Amàlia II
- 05 Habitatges amb serveis Campo Sagrado
- 06 Habitatges amb serveis Gran Via
- 07 Habitatges amb serveis Bronze-Coure
- 08 Habitatges amb serveis Montnegre
- 09 Habitatges amb serveis Gràcia
- 10 Habitatges amb serveis Marina
- 11 Habitatges amb serveis Can Travi
- 12 Habitatges amb serveis Via Favència I
- 13 Habitatges amb serveis Via Favència II
- 14 Habitatges amb serveis Via Favència III

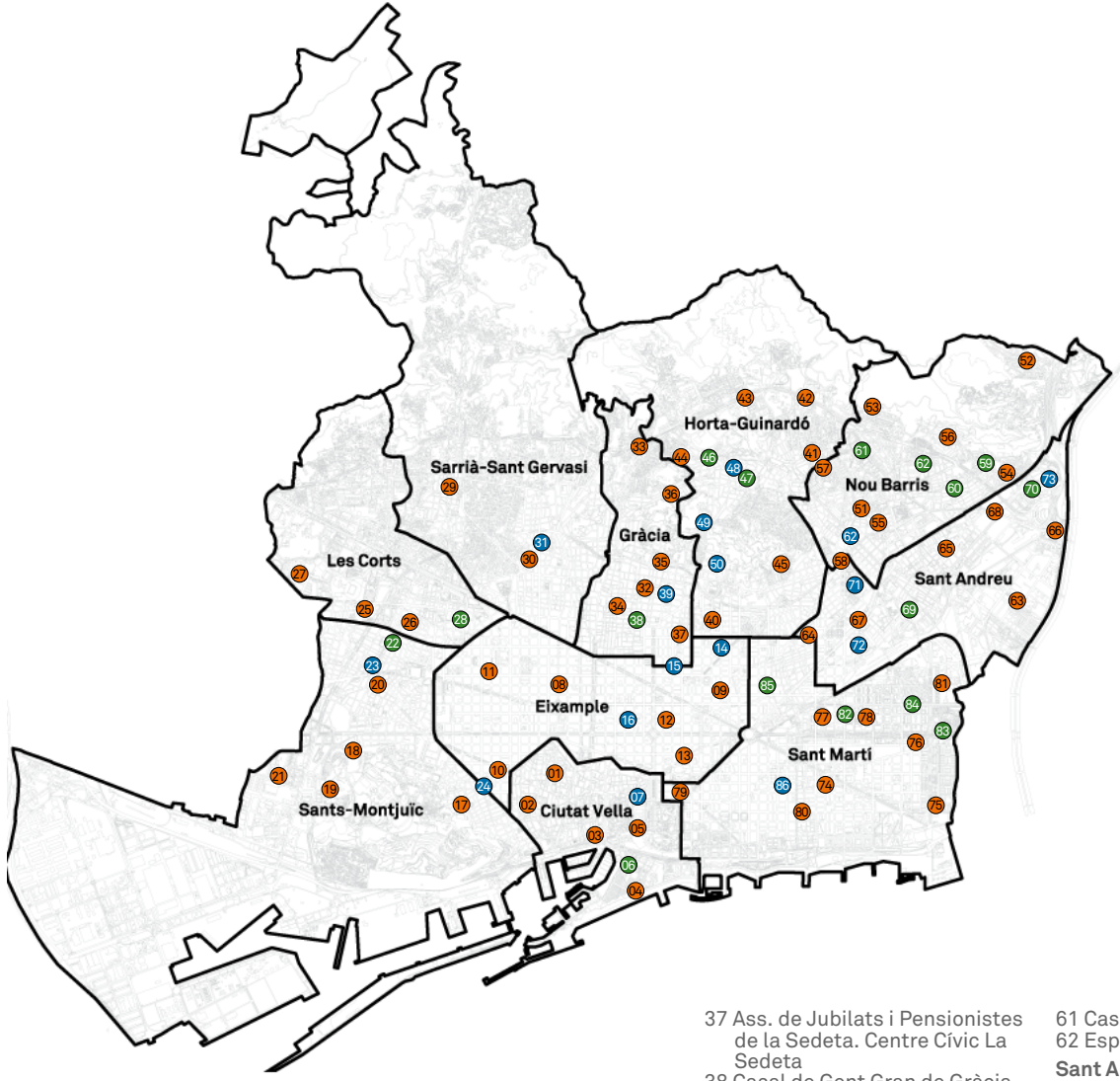
- 15 Habitatges amb serveis Urrutia
- 16 Habitatges amb serveis Joan Torras
- 17 Habitatges amb serveis Navas
- 18 Habitatges amb serveis Concili de Trento I
- 19 Habitatges amb serveis Concili de Trento II
- 20 Habitatges amb serveis Camí antic de València
- 21 Residència Francesc Layret
- 22 Centre de dia Fort Pienc
- 23 Residència Fort Pienc
- 24 Residència Josep Miracle
- 25 Apartament tutelat Josep Miracle
- 26 Residència Parc del Guinardó
- 27 Apartament tutelat Pau Casals
- 28 Centre de dia Casa Bloc

d.
Mapa d'equipaments de promoció per a les persones grans

115

Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports

Pla municipal per
a les persones grans
2013-2016

Equipaments per a les
persones grans

- Casals i espais municipals de gent gran
- Casals de gent gran de la Generalitat de Catalunya
- Espais de la Fundació "la Caixa"

Ciutat Vella

- 01 Casal de Gent Gran Josep Tarradellas
- 02 Casal de Gent Gran Josep Trueta
- 03 Casal de Gent Gran Pati
- 04 Casal de Gent Gran Mediterrània
- 05 Casal de Gent Gran
- 06 Casal de Gent Gran Barceloneta
- 07 Espai Barri Ribera

Eixample

- 08 Espai de Gent Gran M. Aurèlia Capmany
- 09 Espai de Gent Gran Sagrada Família
- 10 Espai de Gent Gran Sant Antoni
- 11 Espai de Gent Gran Esquerra de l'Eixample
- 12 Casal de Gent Gran Carlit
- 13 Espai de Gent Gran Fort Pienc
- 14 Espai Gaudí
- 15 Espai Sagrada Família
- 16 Espai Bruc

Sants-Montjuïc

- 17 Casal de Gent Gran Poble Sec
- 18 Espai de Gent Gran Polvorí
- 19 Casal de Gent Gran la Capa
- 20 Casal de Gent Gran Cotxeres de Sants
- 21 Casal de Gent Gran Sant Cristòfol
- 22 Casal de Gent Gran de Sants
- 23 Espai Sants
- 24 Espai Santa Madrona

Les Corts

- 25 Casal de Gent Gran Joan Oliver "Pere Quart"
- 26 Casal de Gent Gran Can Novell
- 27 Casal de Gent Gran Sant Ramon
- 28 Casal de Gent Gran de Les Corts

Sarrià Sant-Gervasi

- 29 Casal de Gent Gran Can Fàbregas
- 30 Casal de Gent Gran Can Castelló
- 31 Espai Bonanova

Gràcia

- 32 Casal de Gent Gran Montmany
- 33 Casal de Gent Gran Penitents
- 34 Espai de Gent Gran La Violeta
- 35 Associació de Gent Gran Pau Casals - Casal de Barri Cardener
- 36 Espai de Gent Gran del Centre Cívic del Coll

- 37 Ass. de Jubilats i Pensionistes de la Sedeta. Centre Cívic La Sedeta
- 38 Casal de Gent Gran de Gràcia
- 39 Espai Sant Lluís

Horta-Guinardó

- 40 Casal de Gent Gran del Baix Guinardó
- 41 Casal de Gent Gran d'Horta
- 42 Espai de Gent Gran Canigó
- 43 Casal de Gent Gran de la Vall d'Hebron
- 44 Espai de Gent Gran Teixonera
- 45 Espai de Gent Gran Parc del Guinardó
- 46 Casal de Gent Gran d'Horta
- 47 Casal de Gent Gran d'Horta II
- 48 Espai Dante
- 49 Espai El Carmel
- 50 Espai Sanllehy

Nou Barris

- 50 Casal de Gent Gran Turó de la Peira
- 51 Casal de Gent Gran Pedraforca
- 52 Casal de Gent Gran Pau Casals
- 53 Casal de Gent Gran Platja d'Aro
- 54 Casal de Gent Gran Casa Nostra
- 55 Casal de Gent Gran Roquetes
- 56 Casal de Gent Gran Can Peguera
- 57 Casal de Gent Gran Vilapicina i la Torre Llobeta
- 58 Casal de Gent Gran Trinitat Nova
- 59 Casal de Gent Gran Prosperitat
- 60 Casal de Gent Gran de la Guineueta

- 61 Casal de Gent Gran Verdum
- 62 Espai Virrei Amat

Sant Andreu

- 63 Casal de Gent Gran Bon Pastor
- 64 Casal de Gent Gran Navas
- 65 Casal de Gent Gran Bascònia
- 66 Casal de Gent Gran Baró de Viver
- 67 Casal de Gent Gran la Palmera
- 68 Casal de Gent Gran Mossèn Clapés
- 69 Casal de Gent Gran de Sant Andreu
- 70 Casal de Gent Gran Trinitat Vella
- 71 Espai El Congrés
- 72 Espai Trinitat
- 73 Espai Meridiana

Sant Martí

- 74 Casal de Gent Gran Quatre Cantons
- 75 Casal de Gent Gran Joan Maragall
- 76 Casal de Gent Gran Paraguai - Perú
- 77 Casal de Gent Gran Joan Casanelles
- 78 Casal de Gent Gran Sant Martí
- 79 Casal de Gent Gran del Parc Sandaru
- 80 Casal de Gent Gran Taulat - Can Saladrigas
- 81 Casal de Gent Gran Verneda Alta
- 82 Casal de Gent Gran Bac de Roda
- 83 Casal de Gent Gran de la Pau
- 84 Casal de Gent Gran La Verneda
- 85 Casal de Gent Gran de Sant Martí
- 86 Centre Informàtic Poble Nou

Pla municipal per a les persones grans 2013-2016

BCN

Pla municipal per a les persones grans 2013-2016

